

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

Helyi tantárgyi tanterv

Általános tantervű tanulócsoporthoz

A tantárgy nevelési és fejlesztési célrendszere megvalósításának iskolai keretei:

9 - 12. évfolyam: általános tantervű tanulócsoporthoz.

9 - 12. évfolyam: matematika és biológia tagozatos tanulócsoporthoz

A tantárgy órakerete:

<i>Évfolyam</i>	<i>Heti órakeret</i>	<i>Évi órakeret</i>	<i>Kerettantervi órakeret</i>	<i>Helyi tervezésű órakeret</i>
9. osztály				
Magyar nyelv	1,5 óra	54 óra	51 óra	3 óra
Irodalom	2,5 óra	90 óra	86 óra	4 óra
10. osztály				
Magyar nyelv	1,5 óra	54 óra	50 óra	4 óra
Irodalom	2,5 óra	90 óra	83 óra	7 óra
11. osztály				
Magyar nyelv	1 óra	36 óra	36 óra	0 óra
Irodalom	3 óra	108 óra	99 óra	9 óra
12. osztály				
Magyar nyelv	1 óra	30 óra	30 óra	0 óra
Irodalom	3 óra	90 óra	83 óra	7 óra

A tantárggyal kapcsolatos pedagógiai szervezési megjegyzések:

A református többlet megjelölt tartalmai javaslatok. A tanár szabadon dönt. Élhet vele, más választhat, elhagyhatja az adott helyzetnek megfelelően. Ezt tanmenetében feltünteti.

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

A helyi tanterv alapját jelentő kerettanterv:

A kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről szóló **51/2012. (XII. 21.)**

EMMI-rendelet – 3. melléklet - [Kerettanterv a gimnáziumok 9-12. évfolyama számára](#) , - 6. melléklet- [Kerettanterv a szakközépiskolák 9-12. évfolyama számára](#)

kiadott **MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM** tantárgyi kerettanterv alapján készült helyi tanterv.

A tantárgy helyi tantervét kidolgozta: *Granyák Pál és Granyák Linda*

Megjegyzés:

A tantárgy helyi tantervét véleményezte, a nevelőtestület számára elfogadásra javasolta:

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

2. A helyi tantárgyi tanterv áttekintése

„ Mert a világtörténet lapjain, melyekre az emberi nem küzdelmei feljegyezve állanak, azon vigasztaló tanulságot találjuk, hogy a föld népei, mint az ércek azon arányban állnak ellent az idő emésztő hatalmának, amelyben több nemesebb elemet foglalnak magokban.”

(Báró Eötvös József)

MAGYAR NYELV

9. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
Kommunikáció, tömegkommunikáció	12	0	12
Nyelvi szintek, a nyelv grammatikai jellemzői	20	0	20
Szövegértés, szövegalkotás	13	1	14
Helyesírási ismeretek	6	2	8
Évfolyam összesen	51	3	54

10. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
A szöveg	22	0	22
Helyesírási ismeretek	6	2	8
Stilisztikai alapismeretek	10	2	12
Jelentéstan	8	0	8
Szövegértés, szövegalkotás – (a 9. osztályos anyag elmélyítése, gyakorlás)	4	0	4
Évfolyam összesen	50	4	54

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

11. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (\pm)	Témakör összidőkerete
Kommunikáció	7	0	7
Retorika	13	0	13
Szövegalkotás	9	0	9
Pragmatikai ismeretek	7	0	7
Évfolyam összesen	36	0	36

12. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (\pm)	Témakör összidőkerete
Általános nyelvészeti ismeretek	4	0	4
Nyelv és társadalom	10	0	10
Nyelvtörténet	8	0	8
Ismeretek a nyelvről	8	0	8
Évfolyam összesen	30	0	30

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

IRODALOM

9. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
Szövegvilágok /a szépirodalom	4	0	4
Világirodalom – görög mitológia, antik görög epika és líra	10	0	10
Színház- és drámatörténet – az antik színház és dráma	5	0	5
Világirodalom – antik római irodalom	4	0	4
Világirodalom – Biblia	10	1	11
Világirodalom – az európai irodalom a 4–15. században(a középkor)	6	0	6
Világirodalom – az európai irodalom a 14–16. században (reneszánsz)	5	0	5
Színház- és drámatörténet – az európai színházi formái a 10–16. századig	4	0	4
Középkori nyelvemlékek	3	1	4
Janus Pannonius portréja	6	0	6
Balassi Bálint portréja	8	1	9
Világirodalom – késő reneszánsz, barokk, klasszicizmus (16–17. század)	3	0	3
Színház- és drámatörténet – az angol színház a 16–17. században és Shakespeare	6	1	7
Színház- és drámatörténet – a francia klasszicista színház (17. század)	6	0	6
Látásmód – Zrínyi Miklós: <i>Szigeti veszedelem</i>	6	0	6
Évfolyam összesen	86	4	90

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

10. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
Világirodalom – az európai irodalom a 18. században	8	0	8
Magyar irodalom a 18. században – portrék: Csokonai Vitéz Mihály, Berzsenyi Dániel	20	2	22
Világirodalom – az európai irodalom a 19. század első felében (romantika, romantika és realizmus)	12	1	13
Színház- és drámatörténet – Katona József: <i>Bánk bán</i>	6	1	7
Magyar irodalom a 19. század első felében – portrék: Kölcsey Ferenc, Vörösmarty Mihály	17	3	20
Életmű – Petőfi Sándor	12	0	12
Látásmód – Jókai Mór	8	0	8
Évfolyam összesen	83	7	90

11. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
Életmű – Arany János	10	2	12
Színház- és drámatörténet – Madách Imre: <i>Az ember tragédiája</i>	6	1	7
Magyar irodalom a 19. század második felében – portré: Mikszáth Kálmán	10	0	10
Világirodalom – az európai epika és líra a romantika után (19. sz. második fele)	12	0	12
Színház- és drámatörténet – az európai dráma és színház a 19. sz. második felében	8	0	8
Magyar irodalom – a <i>Nyugat</i> és első nemzedéke	7	0	7
Életmű – Ady Endre	10	2	12
Portré – Móricz Zsigmond	6	0	6

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

Életmű – Babits Mihály	10	2	12
Életmű – Kosztolányi Dezső	10	2	14
Látásmódok: Karinthy Frigyes, Krúdy Gyula	8	0	8
Regionális kultúra	2	0	2
Évfolyam összesen	99	9	108

12. évfolyam:

Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
Világirodalom–avantgárd irányzatok; a magyar avantgárd	6	0	6
Világirodalom – epikai és lírai törekvések a 20. században és a kortárs irodalomban	8	0	8
Színház- és drámatörténet – a 20. századi és a kortárs drámairodalom néhány törekvése	6	0	6
Életmű – József Attila	10	0	10
Portré – Radnóti Miklós	4	0	4
Portrék – Szabó Lőrinc, Márai Sándor, Pilinszky János, Weöres Sándor, Ottlik Géza	15	0	15
Látásmódok – Illyés Gyula, Németh László, Örkény István, Nagy László	12	0	12
Művelődéstörténeti, irodalomtörténeti tájékozódás – Portrék, látásmódok a 20. század magyar irodalmából (választható szerzők, művek)	8	0	8
Portrék, látásmódok a kortárs irodalomból (választható szerzők, művek)	10	0	10
Az irodalom határterületei	4	0	4
Ismeretek az irodalomból	0	7	7
Évfolyam összesen	83	7	90

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

A tantárgy helyi tantervében a kerettanterv kiegészítésére biztosított órakeret felhasználása

MAGYAR NYELV

9. évfolyam:	Szabad órakeret:	3
--------------	------------------	---

Tematikai egység	Téma	Óraszám
Szövegértés, szövegalkotás	<i>Több forrástípusra is kitérő könyvtári anyaggyűjtés</i>	1
Helyesírási ismeretek	<i>Az egybe- és különírás, a gyakoribb tulajdonnevek</i>	2
	Összesen	3

10. évfolyam:	Szabad órakeret:	4
---------------	------------------	---

Tematikai egység	Téma	Óraszám
Helyesírási ismeretek	<i>Helyesírási szótárak, elektronikus helyesíráellenőrző programok szerkezete</i>	2
Stilisztikai alapismeretek	<i>A szóképek felismerése. Az önálló szóképalakítás fejlesztése.</i>	2
	Összesen	4

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

IRODALOM

9. évfolyam:	Szabad órakeret:	4
--------------	------------------	---

Tematikai egység	Téma	Óraszám
Világirodalom – Biblia	<i>Az Istenbe vetett bizalom feltétlen megvallása (23. zsoltár)</i>	1
Középkori nyelvemlékek	<i>Ómagyar Mária-siralom. A lelki gyötrődés lélektani ábrázolása</i>	1
Balassi Bálint portréja	<i>Balassi Bálint istenes versei a zsoltárok műfaji hagyományából táplálkoznak. Mindig bevallja bűneit, hazatalál Istenhez.</i>	1
Színház- és drámatörténet – az angol színház a 16–17. században és Shakespeare	<i>Az angol színhátság a legszélesebb nézőközönségnek szól. Összetett személyiségek a drámai hősök.</i>	1
	Összesen	4

10. évfolyam:	Szabad órakeret:	7
---------------	------------------	---

Tematikai egység	Téma	Óraszám
Magyar irodalom a 18. században – portrék: Csokonai Vitéz Mihály, Berzsenyi Dániel	<i>Csokonai Vitéz Mihály a debreceni kollégiumban. A Református Kollégium a magyar reformáció egyik legjelentősebb iskolája. Jellemzői. Nagy híró diákjai és tanárai.</i> <i>Berzsenyi Dániel ódái. Az irodalom erkölcsnemesítő szerepe, a nemzeti öntudat és nemzeti értékek kihangsúlyozása.</i>	2
Világirodalom – az európai irodalom a 19. század első felében (romantika, romantika és realizmus)	<i>A polgári nemzet és a szabadság eszménye (Mickiewicz, Lermontov, Eminescu...)</i>	1

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

Színház- és drámatörténet – Katona József: <i>Bánk bán</i>	<i>Nemzeti drámánk, a Bánk bán. A Bánk-téma hagyománya, korbeli fogadtatása</i>	1
Magyar irodalom a 19. század első felében – portrék: Kölcsey Ferenc, Vörösmarty Mihály	„ Hass, alkoss, gyarapíts: s a haza fényre derül!” Egy jobb sorsra hivatott nemzet, de azért szülőtteinek cselekedniük is kell. A reformkor erkölcsileg egyik legpéldamutatóbb alakja: Kölcsey Ferenc értekezőprózája (<i>Lasztóci levelek, Mohács, Nemzeti hagyományok</i>) Vörösmarty Mihály hazafias-gondolati költészete. A nemzeti eposzok költője.	3
	Összesen	7

11. évfolyam:	Szabad órakeret:	9
---------------	------------------	---

Tematikai egység	Téma	Óraszám
Életmű – Arany János	<i>A nagykőrösi évek Arany János életében. A népeletből, a nemzeti múltból meríti témáit. Fő törekvése a nemzeti kulturális hagyományok feltárása, összegzése, megújítása</i>	2
Színház- és drámatörténet – Madách Imre: <i>Az ember tragédiája</i>	<i>Filozófiai, bölcséleti tartalmak</i>	1
Életmű – Ady Endre	<i>Ady újfajta nemzetszemlélete: magyarság-versek, kuruc-versek. Vallásossága.</i>	2
Életmű – Babits Mihály	<i>Bibliai motívumok megjelenése Babits művészetében. „Poeta doctus”</i>	2
Életmű – Kosztolányi Dezső	<i>Számadás. „Poeta aestheticus”</i>	2
	Összesen	9

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

12. évfolyam:	Szabad órakeret:	7
---------------	------------------	---

Tematikai egység	Téma	Óraszám
Ismeretek az irodalomból	<i>Az érettségi témaköreinek és a követelményeknek megfelelő tételvázlatok összeállítása.</i>	7
	Összesen	7

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma Kiskunhalas

2. Tantárgyi bevezető

A 21. század információs társadalmában, globalizálódó világunkban talán minden eddiginél nagyobb szerepe van a magyar nyelv és irodalom tantárgynak. Biztos és állandó értékeket közvetít, kapcsolatot képes teremteni és tartani múlt, jelen és jövő között, ezzel biztosítani tudja a kultúra folytonosságát és

folyamatos megújulását. Nélkülözhetetlen az értékátadásban, az érzelmi élet gazdagításában, az egyén kulturális önazonosságának kialakításában és megerősítésében, elősegíti az emberi és társadalmi problémák megértését, más kultúrák megismerését, az előítéletek visszaszorítását. Emellett olyan nyelvi ismeretek hordozója, melyek szükségesek a hatékony társadalmi kommunikációhoz, az önkifejezéshez, más műveltségi területek megismeréséhez, a tudás gyarapításához, a tanuláshoz.

A magyar nyelv és irodalom tantárgy tanítás és tanulása különösen alkalmas a társadalom közösen vallott értékeinek közvetítésére. Tartalommal tölti meg és erősíti a nyelvi és kulturális identitást, a nemzeti önazonosságot, felkelti a megnyilatkozás iránti igényt, erősíti az etikai és erkölcsi ítélőképességet, elősegíti más kultúrák megismerését.

Az anyanyelvi nevelés alapvető feladata a nyelv mint változó rendszer megismerése, illetve a nyelvi kompetencia fejlesztése annak érdekében, hogy a tanulók életkoruknak megfelelő szinten birtokolják a szóbeli és írásbeli kommunikáció eszköztárát, képessé váljanak azok funkcionális elemzésére, gyakorlati alkalmazására. Így segítve és megalapozva a tanulók önálló ismeretszerzését, tanulását, valamint a velük szoros összefüggésben levő differenciált gondolkodást, az élethosszig tartó tanulás képességét és igényét. A tanuló folyamatosan fejlődő szövegértési és -alkotási tudása teszi lehetővé, hogy önállóan, illetve másokkal együttműködve képes legyen a verbális és nem verbális kommunikáció kódjainak, kapcsolatainak, tényezőinek azonosítására, tudatos alkalmazására, a különböző szövegek megértésére, elemzésére, kritikai feldolgozására. Mindezek birtokában alkalmassá válik a másodlagos, átvitt kifejezésmódból adódó jelentések felismerésére, reflexiójára és arra, hogy saját szövegek alkotása során maga is éljen velük. A szövegek önálló megalkotásában képes megfelelni a beszédhelyzetet, a hallgatóságot figyelembe vevő, az alkotói szándékból, az olvasók igényeiből, továbbá a különféle szövegműfajok normáiból fakadó erkölcsi, esztétikai és kulturális elvárásoknak.

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma **Kiskunhalas**

Az anyanyelvi nevelés további feladata, hogy tudatosítsa a diákokban: a nyelv változó, fejlődő rendszer, eszközszerű használata elengedhetetlen a világról való tudás megszerzéséhez és a hatékony kifejezőképesség fejlesztéséhez. A nyelvi rendszer nem értelmezhető a beszélőtől független létező jelenségként, a nyelvi jelentés a nyelv szóbeli és írásos működése során jön létre. Feladata továbbá, hogy tudatosítsa és rendszerezze a korábban megszerzett tudást a nyelv társas, társadalmi szerepéről, a nyelv és gondolkodás viszonyáról, az anyanyelv jelenbeli és múltbeli változásairól, más nyelvekkel való azonosságairól és különbözőségeiről.

A magyar nyelv és irodalom tantárgy a tartósan elfogadott értékekkel szerves egységben, párhuzamosan közvetíti a jelenben alakuló, változó nyelvi és irodalmi kultúrát. Tartalommal tölti meg és erősíti a nyelvi és kulturális identitást, felkelti a minőségi megnyilatkozás iránti igényt, erősíti az etikai, erkölcsi ítélőképességet, elősegíti más kultúrák megismerését. E feladatát a magyar nyelv és irodalomtanítás akkor tölti be, ha hiteles kérdések és válaszok megfogalmazásával, motiváló befogadási, kifejezési helyzetek teremtésével reagál a diákok mindennapi életvilágára, önkifejezési, értelmezési problémáira és érzelmi-gondolati felismeréseire egyaránt.

A jelentős művek szembesítik a befogadót az élet alapvető kérdéseivel, biztosítva a kultúra folytonosságát, folyamatos megújulását. Segítenek az emberi és társadalmi problémák megértésében, átélésében, a saját és más kultúrák megismerésében, az én és a másik közötti különbség megfogalmazásában, tiszteletében. Az irodalmi alkotások fejlesztik az emlékezetet, az élmények feldolgozásának és megőrzésének képességét, hozzájárulnak ahhoz, hogy a diákokban megteremtődjék a hagyomány elfogadásának és alakításának párhuzamos igénye.

A fenti célok mellett az irodalmi nevelés kitüntetett feladata az olvasási kedv felkeltése és megerősítése, az irodalomnak mint művészetnek, mint az emberi kommunikáció sajátos formájának megszerettetése, közlésformáinak, kifejezési módjainak élményteremtő megismertetése. Az így megszerzett tudás lehetőséget teremt az ön- és emberismeret, a képzelet, a kreativitás és a kritikai gondolkodás fejlesztésére, miközben a tanulók megismerik a sokoldalú és többjelentésű hagyomány fogalmát, a nyelvi és művészi konvenciókat. Az irodalomtanítás feladata, hogy a művészet hatása révén kreatív érzelmeket, gondolatokat, intenzív élményeket közvetítsen, a megbeszélés, a szóbeli és írásbeli szövegalkotás révén

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma **Kiskunhalas**

pedig az önkifejezés és a másik meghallgatásának társas élményéhez juttassa a diákokat. Átélnhetnek, megismerhetnek, sőt saját élményeiken, reflexióikon átszűrve meg is érthetnek olyan élethelyzeteket, érzelmeket, döntési szituációkat, erkölcsi dilemmákat, megoldási mintákat, magatartásformákat, értékeket, eszméket és gondolatokat, amelyek a saját életükben is érvényesíthetők. Együttérzővé válhatnak más magatartások, életformák, szociális helyzetek, gondolatmenetek, világlátások, meggyőződések iránt. Megszerezhetik azt a műveltségi anyagot, amely a magyar és az európai kultúra hivatkozási alapja.

A magyar nyelv és irodalom tantárgy révén közvetített tudás konstruálásában, a fogalmi műveltség felépítésében folyamatos tevékenység a fogalmi gondolkodás fejlesztése. (Ahogyan e kerettanterv részletes tartalmi kidolgozása is jelzi, a magyar nyelv és irodalom műveltségterület, tantárgy is – a témakörökhöz, témákhoz rendelt fogalmak közlésével – felépítette a maga sajátos fogalomrendszerét.) A fogalomrendszer lehetővé teszi, illetve alapul szolgál a nyelvi, irodalmi jelenségek, tények, mintázatba rendezéséhez. A fogalmakkal kapcsolatos tudás folyamatos bővítése és elmélyítése az értelmes tanulás egyik összetevője.

A magyar nyelv és irodalom műveltségterület tartalmi hozzájárulnak a tanulók lelki-érzelmi nevelődéshez. Ez pedig, különösen a pszichoszomatikus problémákra érzékeny serdülőkorban, támogatja a testi-lelki egészség megőrzését, fenntartását. Az irodalmi olvasmányok, élmények belső tartalékok is, fejlesztik az önismeretet, a valóságismeretet, összességükben az élet értékét sugallják. A tantárgyunk tehát nem a kevésbé a konkrét egészségfejlesztési ismeretekkel, inkább az egészségmegőrzéshez szükséges attitűdök kialakításával járulhat hozzá a mindenkori ifjú nemzedékek jóllétéhez. Az emberi kapcsolatok mikrotörténeiseinek, a kapcsolatok szociális tartalmainak érzékelése, felfogása, értékelése fejleszti a szociális érzékenységet, az irodalmi művek révén megismert különféle alkatok, magatartásformák pedig támogatják az erkölcsi ítélőképességet. Az értékkeresés az értékválság folyamatának megfigyelése, értelmezése módját az empátia, az önismeret és az erkölcsi tudatosság elmélyítéséhez. A nyelvi, irodalmi tanulmányaik révén a tanulók képessé válnak annak bemutatására, másokkal való megosztására, hogyan hordozzák és fejezik ki a magyar és a világirodalom alkotói különböző korok és emberek tapasztalatait, élményeit, gondolatait, erkölcsi megfontolásait. Mindezzel hatékonyan támogatja nyelvi és kulturális identitásuk alakulását, megerősödését. Az irodalmi alkotásokban fölmutatott változatos

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma **Kiskunhalas**

emberi életsorsok növelik a valóságismeretet, több szempontból elemezhető modelleket mutatnak, hozzásegítve a diákokat sokféle emberi életút, életpálya megismeréséhez, ezáltal is támogatva a saját életükkel, további tanulmányaikkal, pályaválasztásukkal kapcsolatos felelős döntéseiket.

A magyar nyelv és irodalomtanítás sajátos célja természetesen az is, hogy a tanulók éljenek meg, szerezzenek tapasztalatot különböző tevékenységekben, az egyéni feladatvállalásban, anyaggyűjtésben és előadásban, a kooperatív tanulás helyzeteiben (pármunkában, csoportmunkában), dramatikus játékokban, különböző szövegértelmezési eljárások alkalmazásában. Mindez jelentősen fejleszti tanulási képességeiket, ezáltal támogatja középiskolai tanulmányaik sikerességét is. Szövegértési és szövegalkotási tudásuk alkalmazása minden tantárgyban érvényes és alkalmazható. A fenntarthatóságra és környezettudatosságra nevelés természetes terepe a szövegértő olvasás fejlesztéséhez felkínált, ebben alkalmazott szöveganyag, elsősorban az ismeretterjesztő és a dokumentum típusú szövegek feldolgozása révén. Érdemes tehát e szövegtípusok közül a környezeti hatásokkal, az ökológiával, a környezet és a társadalom viszonyával foglalkozókat előnyben részesíteni. Az érvelés, a vita tanításában-tanulásában is van motiváló ereje, ha ilyen osztálytársadalmi érdekeltségű, ugyanakkor az egyén mindennapjaiban is releváns témákat érintünk. Az irodalmi olvasmányok ember és természet sokféle viszonyát mutatják fel, ezek megbeszélése, tanulmányozása hozzásegíthet a természeti és a teremtett környezethez való tudatos viszony kialakításához. A kritikus fogyasztói magatartásra való nevelés természetes területe a szövegértés. Több nyelvi témakör kínál módot például a reklámyelv, a reklámhatás kritikus nyelvi elemzésére, az információk helyes értékelésére, a manipuláció felismerésére. Mindebben számíthatunk a tanulók önálló anyaggyűjtésére, kiselőadásaira, prezentációira. magyar nyelv és irodalom tantárgy alkalmas arra, hogy a kulturális fogyasztás területén is igényt teremtsen.

A tantárgy azzal is számol, hogy az elektronikus információhordozók, a világháló térhódításának és napi használatának közegében működik. E kihívás ugyanis jelentős erővel alakítja az anyanyelvi kultúrát és hat az irodalomolvasás szellemi jelentőségére. A digitális kultúrát és a hatékony önálló tanulást egyaránt fejlesztik az önálló adatgyűjtés módszerei, a könyvtári szolgáltatások, katalógusok, bibliográfiák használata mellett az internet kínálta

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma **Kiskunhalas**

lehetőségek alkalmazása. A tantárgy kínálta lehetőség és feladat is egyúttal a megfelelő információk kiválasztása, rendszerezése, egyszerűbb bibliográfia, forrásjegyzék összeállítása, az információfeldolgozás, az idézés technikai szabályainak, etikai normáinak ismerete és alkalmazása.

A tanterv a vizsgakövetelmények témaköreit is figyelembe véve tartalmazza a tananyagot (Életművek, Portrék, Látásmódok, Világirodalom, Kortárs irodalom, Színház és dráma, Irodalom és kultúra) – a tanárnak szabad kezét biztosítva az egyes anyagrészek sorrendjének megállapításához.

3.1. A magyar nyelv és irodalom tantárgy pedagógiai célrendszere és feladatai

3.1.1. Fejlesztési feladatok

1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása

- Törekvés a jól formált, nyelvileg igényes beszédre és a megfelelő artikulációra.
- A szöveg tartalmát és a beszélő szándékát tükröző kiejtés mód eszközeinek alkalmazása.
- A szünet, a hangsúly-, a beszédtempó-, a hangmagasságváltás és a hanglejtés modulációjának használatában rejlő kommunikációs lehetőségek megfigyelése és alkalmazása.
- A kommunikációs folyamat összetevőinek azonosítása, értelmezése.
- A testbeszéd, gesztusnyelv lehetőségeinek és korlátainak megtapasztalása.
- A testbeszéd, a térközsabályozás és az arcjáték szerepének ismerete, tudatos alkalmazása különféle kommunikációs helyzetekben; dekódolása a hétköznapi kommunikációs helyzetekben és a tömegkommunikációban.
- Részvétel a tanulócsoportban folyó beszélgetésben, vitában.
- Törekvés a hallott szöveg üzenetének dekódolására.
- Különböző beszédműfajok kommunikációs technikáinak alkalmazása és értékelése hétköznapi kommunikációs helyzetekben, a tömegkommunikációban.
- Saját vélemény megvédése vagy korrekciója.
- Együttműködés csoportos beszélgetésben, vitában.
- A kommunikációs zavarok, konfliktusok feloldásának eljárásai.

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma Kiskunhalas

- A manipulációs szándék(ok), a hibás következtetések és a megalapozatlan ítéletek felismerése.
- Improvizáció, diákszínpadi előadás.

2. Olvasás, az írott szöveg megértése

- Különböző szövegek néma és hangos olvasása.
- A szöveg gondolati, érzelmi-hangulati tartalmát közvetíteni képes értelmes és kifejező olvasás.
- A különböző mondatfajták hanglegjtésének megfigyelése és reprodukálása a hangos olvasásban.
- Az olvasási stratégiák, a szövegértő olvasást támogató olvasási típusok folyamatos gyakorlása (pl.: felkészülés az olvasásra, az előzetes tudás előhívása, jelentésalkotás, jóslás, következtetés, értelmezés, értékelés, kérdések, reflektálás a szövegre, összefoglalás).
- A mai köznyelvtől eltérő nyelvhasználatú (pl.: régi, archaizáló) szövegek megismerése, megértésük gyakorlása segédeszközökkel.
- A szókincs folyamatos gazdagítása a nyelv minden rétegére kiterjedően; felkészülés az élethosszig tartó tanulás feladataira.
- Nyomtatott és elektronikus formájú irodalmi, ismeretterjesztő, publicisztikai szövegek önálló olvasása és megértése, a szövegelemzés alapvető eljárásainak önálló alkalmazása (a téma megállapítása, a lényeg kiemelése, adatkeresés, ok-okozati kapcsolatok, válaszadás kérdésekre, vázlatkészítés, összefoglalás).
- Különböző műfajú és rendeltetésű szövegek szerkezetének, jelentésrétegeinek feltárása és értelmezése.
- Szöveg és kép viszonyának, összjátékának megfigyelése. Különféle ábrák, illusztrációk értelmezése.
- Az információs kommunikációs technikák (IKT) műfajainak megfelelő olvasási szokások gyakorlása, az ezekhez kapcsolódó tipikus hibák és veszélyek felismerése, kiküszöbölése.

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma Kiskunhalas

- Különböző stílusok és stílusrétegek felismerésének gyakorlása különböző rendeltetésű szövegekben, alkalmazásuk a szóbeli és írásbeli kommunikációban.
- A vizuális közlés verbális és nem verbális elemei.
- A művek műfaji természetének megfelelő szövegfeldolgozási eljárások, megközelítési módok alkalmazása.
- Szövegek kapcsolatának és különbségének felismerése és értelmezése.
- Az olvasmányhoz kapcsolódó előzetes ismeretek, személyes élmények felidézése és megosztása.
- Az olvasott szöveg cselekményének utólagos felidézése, a szereplők cselekedeteinek, jellemének, kifejtett és ki nem fejtett nézeteinek megértése.
- A szépirodalmi és nem szépirodalmi szövegekben megjelenített értékek, erkölcsi kérdések, motivációk, magatartásformák felismerése, értelmezése.
- Különböző olvasott vélemények összevetése, különbségek és hasonlóságok felismerése, értelmezése és kritikája különféle műfajokban.

3. Írás, szövegalkotás

- Olvasható, esztétikus, hatékony egyéni írásmód.
- Lényegkiemelő, áttekinthető önálló jegyzetelési technika kialakítása.
- Szövegalkotás a társadalmi (közösségi) élet minden fontos területén a papíralapú és az elektronikus műfajokban.
- A nyelvi elemek különböző stílusértékéről tapasztaltak tudatos alkalmazása a fogalmazásokban, a kreatív szövegalkotásban.
- Különböző nézőpontú rövidebb fogalmazások írása.
- Önkifejezés és kreativitás különböző műfajokban (szövegek átírása különböző nézőpontokból stílus- és hangnembváltással, sajtóműfajok gyakorlása).
- Felkészülés a nagyobb anyaggyűjtést, önálló munkát igénylő szövegek írására.

4. A tanulási képesség fejlesztése

- Verbális és nem verbális információk célszerű gyűjtésének, szelekciójának, rendszerezésének, kritikájának és felhasználásának gyakorlása.

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma Kiskunhalas

- A könyvtári információkeresés ismereteinek bővítése, múzeumi információk.
- Az internetes adatgyűjtés technikái, hypertextek, linkek használata.
- Az idézés formai és etikai szabályai. A forráskritika technikáinak ismerete.
- Önálló vázlatkészítés különféle eljárásokkal (fürtábra, gondolattérkép, szemponttáblázat, T-táblázat stb).
- Vázlat alapján különböző műfajú szövegek alkotása.
- Verbális és nem verbális információk együttes kezelése, megértése (pl.: illusztráció, tipográfia, elrendezés értelmezése szövegösszefüggésben, tartalomfeltöltés, tartalommegosztás, címkézés).
- A tömörítés, a lényegkiemelés, az összefoglalás gyakorlása, önálló jegyzetkészítés.
- Az összefoglalás önálló alkalmazása (pl.: a lényeg kiemelése, időrend követése, adatok rendszerezése, álláspontok elkülönítése).
- Felkészülés az információ értékének, jelentőségének felismerésére, értékelésére, kritikájára.
- Szövegek pontos, értelmező felidézése és önálló, aktív reprodukálása a célnak megfelelően.
- Szövegek alkalmazása új helyzetben.
- A nyelvtani ismeretek önálló alkalmazása a nyelvi-nyelvhasználati jelenségek megközelítésében.
- A nyelv több szempontú megközelítése (a nyelv mint jelrendszer, nyelv és gondolkodás, nyelv és cselekvés, nyelv és kreativitás, nyelvtípusok).
- A nyelv szerkezetének, változó egységeinek megfigyelése mondat- és szövegépítő eljárásokkal.

5. Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről

- A szöveg nyelvi egységeinek és szerkezeteinek jelentéséből, illetve a kommunikáció nem nyelvi eszközeiből fakadó jelentések, jelentésviszonyok feltérképezése.
- Jelentéstani és pragmatikai alapfogalmak önálló használata különböző szövegek kritikai megközelítésében.
- A nyelvhasználat társadalmi jelenségként való (szociolingvisztikai) szemlélete.

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma Kiskunhalas

- Nyelvhelyességi problémák önálló megoldása (szóban és írásban egyaránt).
- Önálló kézikönyvhasználattal törekvés a normakövető helyesírásra.
- A nyelvi állandóság és változás jelenségeinek megfigyelése.
- Tájékozódás a nyelvközösség és a nyelvi rendszer történetének főbb szakaszaira vonatkozóan.
- A magyar nyelv eredetének, a nyelvcsaládba tartozás főbb bizonyító eljárásainak megismerése.
- Napjaink nyelvi változásainak felismerése.
- Az anyanyelvhez és az idegen nyelvhez kötődő sajátosságok összevetése az általános nyelvészeti ismeretek felhasználásával.

6. Irodalmi kultúra, az irodalmi művek értelmezése

- Annak felismerése és tudatosítása, hogy az elemző-értelmező olvasás elmélyíti az élmény- és tapasztalatszerzést.
- Annak felismerése és tudatosítása, hogy az irodalomolvasás érzelmi, gondolati, erkölcsi, esztétikai élmények, a tapasztalatszerzés forrása.
- A lírai beszédmód változatainak értelmezése; korszakjellemző beszédmódok néhány jellegzetes alkotásának összevetése.
- A költői nyelvhasználat összetettségének felismerése, a grammatikai eszközök funkciójának értelmezése.
- A műfaji konvenció jelentéshordozó szerepének bemutatása.
- Versszervező elvek felismerése és értelmezése különböző korokban keletkezett művekben.
- Téma, hangnem, beszédhelyzet és műfaj összefüggéseinek megfogalmazása néhány jellegzetes példán.
- Különböző típusú, terjedelmű és műfajú – klasszikus és kortárs, magyar és világirodalmi – epikai művek elemzése, értelmezése.
- A megismert narratív formák alkalmazása a mindennapi történetmondásban, a kreatív írásban, az írásbeli fogalmazásokban.
- A tettek és a szavak közötti viszony szerepének felismerése a jellemzésben; az ironia.

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma Kiskunhalas

- Az idő- és térmegjelöléseknek vagy ezek hiányának értelmezése.
- Az elbeszélés szerkezete és a történet időrendje közötti eltérés értelmezése.
- A jelentés és az időszerkezet összefüggésének bemutatása különböző epikai művekben.
- A nézőpontok és a nézőpontváltások funkciójának értelmezése.
- A drámai történetmondás sajátosságai.
- Színház és dráma kapcsolata.
- Az elektronikus tömegkommunikáció és az irodalom kölcsönhatásának új jelenségei.
- Alapvető emberi alaphelyzetek, irodalmi témák felismerése és megbeszélése.
- A magyar és a világirodalom néhány jelentős témája és formai hagyománya.
- Különböző világlátású művekben megjelenített témák, élethelyzetek, motívumok, formai megoldások közötti kapcsolódási pontok azonosítása, elhelyezése többféle értelmezési kontextusban.
- Történeti és aktuális olvasatok.
- A jelentéstulajdonítás során kapcsolatkeresés az európai és a magyar irodalom nagy hagyományával, kódjaival.

7. Az ítéloképesség, az erkölcsi, az esztétikai és a történeti érzék fejlesztése

- Az ízlés kontextuális függőségének megértése (pl.: kulturális, történeti, közösségi, családi, egyéni beágyazottság).
- Igény és képesség az ízlés önálló fejlesztésére.
- Igény a társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok hátterének megértésére, a morális gondolkodásra és ítéletalkotásra.
- Konfliktuskezelési eljárások tanulása.
- Különböző műfajú, más művészeti ághoz tartozó művek összehasonlítása, a mű hatása mint műfaj- és médiumfüggő tapasztalat.
- A művészet kultúraalkotó szerepének megfigyelése.
- Más kultúrák megismerésének igénye.

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma Kiskunhalas

3.1.2. Kulcskompetenciák

A magyar nyelv és irodalom tantárgy az *anyanyelvi kulcskompetencia* fejlesztésében játszik döntő szerepet, ezenkívül jelentősen hozzájárulhat a *digitális, a szociális és állampolgári, az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség* elnevezésű kulcskompetenciák fejlesztéséhez is. A *hatékony, önálló tanulás* készségeinek-képességeinek fejlesztése szintén kitüntetett szerepet kap a magyarórákon

1. Anyanyelvi kommunikáció

A színvonalas szövegértés és szövegalkotás, valamint az ezekhez szükséges ismeretek megszerzése a magyar nyelvről a nyelvtanítás kiemelt fejlesztési feladatai között szerepelnek.

A tananyagban előforduló különböző típusú szövegek és kommunikációs szituációk, valamint a nyelvtani ismeretanyag alkalmasak arra, hogy ezek feldolgozásának eredményeképpen a tanulók rendelkezzenek magas szintű és kreatív anyanyelvi kompetenciával. A vita- és véleménynyilvánítási, a szöveg-feldolgozási és szövegalkotási feladatok segítik a tanulókat abban, hogy képesek legyenek szóban és írásban is a legkülönbébb helyzetekben a színvonalas kommunikálásra, figyeljenek saját magukra és beszédpartnerükre, s a helyzetnek megfelelően alakítsák kommunikációjukat.

A könyvtárismeret, valamint a könyvtár- és internethasználat következtében kialakul a tanulóknak az a képessége, hogy a középiskolai tanulmányok befejezése után önállóan is képesek legyenek kritikus és kreatív módon részt venni az infokommunikációs társadalom műfajainak megfelelő információszerzésben és információátadásban.

2. Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia, valamint az esztétikai kompetencia

A magyar nyelvtan tantárgy egyrészt a sikeres kommunikáláshoz szükséges elméleti ismeretekkel és gyakorlati felkészítéssel, másrészt olyan kooperatív feladatmegoldásokkal segíti a kezdeményezőképeség és a vállalkozói kompetencia kialakulását, melyek tervezést, szervezést, elemzést, értékelést igényelnek az egyéni és a csoportmunkában, és melyet az elvégzendő feladatok lépéseinek megtervezése, szervezése, a feladatmegoldást segítő

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma **Kiskunhalas**

információk megosztása és a kreativitás jellemez. A szövegtani és stilisztikai ismeretek, vagyis a különböző szövegfajtáknak, stílusoknak, költői képeknek és más költői eszközöknek az ismerete elengedhetetlen a műalkotások elemzésének képességéhez.

3. Idegen nyelvi kommunikáció

A sikeres idegen nyelven való kommunikációhoz nagy segítséget adhat a magyar nyelvtan tantárgy. Egy idegen nyelv nyelvtani rendszerének, a jelek használhatóságának és az adott nyelv mondat- és szövegszerkesztési szabályainak, az idegen nyelv rétegezettségének felismeréséhez segítséget ad a nyelvtípusoknak, a nyelvek rétegződésének, a jelentés és a jelentésváltozás jelenségeinek, az eltérések okának, mibenlétének, a kommunikáció tényezőinek, illetve a magyar nyelv grammatikájának és szövegszerkesztési szabályainak ismerete. Az idegen nyelvi kompetencia fejlesztéséhez az anyanyelv és a tanult idegen nyelvek minden területre kiterjedő összehasonlítására van szükség. A feladatok egy része az idegen nyelvi órákon végezhető el.

4. Digitális kompetencia

A különböző médiumok, az információs társadalom technológiáinak az ismerete, azok használata, az onnan szerezhető ismeretek összegyűjtése, szelektálása, kritikus és etikus alkalmazása elengedhetetlen a munka világában való boldoguláshoz és az élethosszig tartó tanuláshoz. Éppen ezért a feladatoknak folyamatosan biztosítaniuk kell a digitális és hagyományos forrásokból nyert információk kreatív felhasználását, szelektációját, összehasonlítását.

5. Hatékony, önálló tanulás

A hatékony, önálló tanulás alapfeltétele az értő szövegolvasás- és alkotás, a problémamegoldó gondolkodás, valamint az IKT-eszközök kreatív és kritikus használata. Ezekre a készségekre épül a tananyag értő elsajátítása, az ismeretek önállóan és kooperatív alapú tevékenységgel történő bővítésének és a feladatok megoldásának képessége, a megfelelő jegyzetelési és tanulási stratégia kialakítása. Mindezek érdekében lépésről lépésre kell segíteni a szövegfeldolgozást és -alkotást (pl.: megadott, majd önállóan készítenő vázlat alapján), a tananyag-elsajátítást és -visszaadást, az önálló ismeretszerzés során az

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma **Kiskunhalas**

összefüggések felismerését, a problémamegoldó gondolkodást. A kooperatív csoportok közötti versenyfeladatok, illetve a megadott idő alatt elvégzendő egyéni munka segíthetik az idővel való gazdálkodás fontosságának felismerését.

6. Szociális és állampolgári kompetencia

Az anyanyelvi kompetenciák minél sokrétűbb és árnyaltabb birtoklása a különféle kommunikációs helyzetek felismerése és kezelése magabiztosságot ad a tanulóknak. A közéleti szövegtípusok elemzésének és alkotásának képessége, az érvelés művészetének és technikájának elsajátítása lehetővé teszi a közélet műfajainak és megnyilatkozásformáinak elsajátítását. A kooperatív munkaformák segítik a tanulókat a különböző nézőpontok megértésében, az esetlegesen fellépő konfliktusok kezelésében, a félreértések tisztázásában és a sikeres együttműködési képesség kialakításában.

7. Természettudományos kompetencia

A természettudományos témájú szövegértési feladatok segítséget adnak a tanulónak a természettudományos tantárgyak szövegeinek feldolgozásához, illetve ahhoz, hogy önállóan is bővíteni tudja ismereteit a természet jelenségeivel és folyamataival kapcsolatos témákban.

3.1.3. Közműveltségi tartalmak- a tantárgy sajátos fejlesztési céljai

1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása

1.1. Beszédhallás, hallás utáni értés, beszéd

- hallás utáni értés: beszédszándékok (tájékoztatás, kapcsolattartás, beszélgetés, meggyőzés, manipuláció);
- érthető, jól artikulált, összefüggő beszéd, nyelvi és nem nyelvi kódok, kulturális, magatartásbeli jellemzők;
- beszélt nyelvi szövegek kommunikatív, retorikai jellemzői.

1.2. Monologikus szöveg (előadás, szónoki beszéd) és memoriterek értelmező tolmácsolása

2. Olvasás, az írott szövegek megértése

2.1. Szövegértési stratégiák

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma **Kiskunhalas**

- olvasási, szövegbefogadási módok és stratégiák (értelmező, kritikai, kreatív olvasás) különböző nyomtatott és elektronikus, folyamatos és nem folyamatos szövegeken, valamint egyéb vizuális közlésekben;
- ábrák, képek, illusztrációk kapcsolata a szöveggel.

2.2. Szövegelemzési eljárások

- eltérő kommunikációs célú szövegtípusok nyelvi, szerkezeti, szöveghasználati jellemzői; közlési és olvasási funkciók, retorikai eljárások; logikai kapcsolatok, koherenciateremtő elemek;
- szépirodalmi művek műfaji természetének megfelelő elemzési eljárások;
- szövegek retorikája és stíluselemei.

3. Írás, szövegalkotás

3.1. Szövegalkotás

- folyékony, olvasható, a mondanivalónak megfelelően jól tagolt, rendezett, áttekinthető íráskép;
- szövegek (elbeszélés, leírás, jellemzés, rövid érvelés, esszé, értekezés, szónoki beszéd, vita, önéletrajz, kérvény, motivációs levél, elektronikus műfajok) kommunikációs és műfaji jellemzői, szabadírás;
- nyelvtani, nyelvhelyességi, szövegtani, retorikai stilisztikai ismeretek alkalmazása.

3.2. Helyesírás

- a szófaji, a mondattani, az alapszintű nyelvtörténeti ismeretek alkalmazása.

4. A tanulási képesség fejlesztése

4.1. Kulturált könyvtárhasználat, tudatos és biztonságos internethasználat

4.2. Tanulást támogató eljárások

- adatkeresés, anyaggyűjtés nyomtatott és elektronikus források segítségével; egynyelvű szótárak, értelmező szótárak; szelekció, értékelés, elrendezés;
- a vázlatkészítés különféle eljárásai;

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma Kiskunhalas

- az idézés, a forrásjelölés módszerei;
- önálló jegyzetelési technikák;
- jegyzet, vázlat alapján önálló szóbeli és írásbeli szövegalkotás.

4.3. Szépirodalmi művek, részletek szövegű felidézése

- Teljes művek:
 - húsz lírai alkotás, köztük Ady Endre, Arany János, Babits Mihály, József Attila, Kosztolányi Dezső és Petőfi Sándor művei.
- Részletek:
 - kanonikussá vált versszakok, sorok lírai művekből; részletek epikai művekből;
 - drámarészletek.

4.4. Problémamegoldó gondolkodás és szövegfeldolgozás

- az indukció és dedukció, a rendszerezés, a következtetés, az analízis és szintézis logikai eljárásai
- a személyközi kommunikáció, helyzet, beszédszándék, beszédpartner, téma;
- a csoportos, a nyilvános és a tömegkommunikáció sajátosságai– vizuális (nem nyelvi) kommunikáció.

5. Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről

5.1. Kommunikáció

- a személyközi kommunikáció, helyzet, beszédszándék, beszédpartner, téma;
- a csoportos, a nyilvános és a tömegkommunikáció sajátosságai;
- vizuális (nem nyelvi) kommunikáció.

5.2. A nyelvi rendszer

- a nyelv egységei, az egységek közötti rendszerszerű (hangtani, alaktani, szófajtani, mondattani és jelentéstani) összefüggések;
- szókincs, frazeológia;

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma **Kiskunhalas**

– a magyar nyelv és a tanult idegen nyelv(ek) jellemzői.

5.3. A szövegek világa

- a szövegszervező (grammatikai, szemantikai, pragmatikai) erők;
- szövegfajták, szövegtípusok, szövegszerkezet;
- a szövegköziség és a számítógépes szövegvilág.

5.4. Retorikai alapismeretek

- az élőbeszéd fajtái, a nyilvános beszéd, a meggyőző szövegműfajok, érvelés, tétel, állítás, érvtípusok, cáfolat, bizonyítás.

5.5. Stílus és jelentés

- stíluselemek, stílusesszközök a köznyelvi és a művészi szövegekben;
- stílusrétegek, stílusváltozatok.

5.6. A nyelvi változás

- a magyar nyelv rokonsága, története; a főbb nyelvtörténeti korszakok és a legfontosabb nyelvemlékek;
- a mai magyar nyelv;
- az írott és a beszélt nyelv normái; a magyar helyesírás alapelvei;
- nyelvváltozatok; nyelvjárások;
- magyar nyelvhasználat a határon túl;
- nemzetiségi nyelvhasználat és kultúra;
- nyelvi tervezés, nyelvpolitika, nyelvművelés;
- a magyar a világ nyelvei között.

5.7. A nyelv fogalma

- a nyelv több szempontú megközelítése; a nyelv mint jelrendszer, nyelv és gondolkodás, nyelv és cselekvés, nyelv és kreativitás.

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma Kiskunhalas

6. Irodalmi kultúra, az irodalmi művek értelmezése

6.1. Irodalmi műfajok állandó és változó sajátosságai

- anekdota, ballada, elbeszélés, elbeszélő költemény, eposz, legenda, levél, mítosz, napló, novella, paródia, példázatos történet, regény, szociográfia, utópia; dal, elégia, ekloga, epigramma, episztola, óda, rapszódia, himnusz, zsoltár; drámai költemény, komédia, tragédia; értekező próza, esszé.

6.2. Az irodalmi szöveg poétikai sajátosságai

- elbeszélő, nézőpont, történetmondás, cselekmény, helyszín, szereplő, leírás, párbeszéd, jellemzés, jellem, hőstípus;
- vershelyzet, lírai én, költői magatartás, szerep, verstípusok;
- helyzet, akció, dikció, konfliktus, monológ, dialógus, prologus, epilógus, késleltetés, jelenet;
- a művészi kifejezőmódok, stílusesszók funkciói; alakzatok, szóképek;
- zeneiség, ritmus: ütemhangsúlyos és időmértékes verselés, szabad vers, szimultán verselés.

6.3. Művelődés- és irodalomtörténeti tájékozódás

- korszakok, korstílusok, stílusirányzatok (antikvitás, középkor, reneszánsz, barokk, felvilágosodás, romantika, realizmus, modernség, posztmodern);
- a magyar irodalom néhány sajátos korszaka és törekvése: a reformkori nemzeti romantika, a Nyugat mint folyóirat és mint mozgalom, a nemzeti konzervatív irodalom, a népi írók mozgalma.
- A Kárpát-medence és az emigráció magyar irodalma.

6.4. Szerzők és művek

Magyar irodalom:

- népköltészeti alkotások

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma Kiskunhalas

• epika

- Arany János egy-két balladája, Toldi estéje; Babits Mihály: Jónás könyve; Halotti beszéd és könyörgés; Jókai Mór: Az arany ember vagy egy másik regénye; Kosztolányi Dezső egy regénye és egy novellája, Krúdy Gyula egy novellája, Mikes Kelemen: Törökországi levelek részlete; Mikszáth Kálmán egy regénye és egy novellája, Móricz Zsigmond egy regénye és egy novellája, Petőfi Sándor egy epikai alkotása, Zrínyi Miklós: Szigeti veszedelem részlete;
- XX. századi szépprózai alkotások (pl.: Gion Nándor, Karinthy Frigyes, Márai Sándor, Mészöly Miklós, Németh László, Nyirő József, Ottlik Géza, Örkény István, Szabó Magda, Sánta Ferenc, Sütő András);
- kortárs szépprózai alkotások.

• líra

- Ady Endre: A Sion-hegy alatt, Góg és Magóg fia vagyok én..., Kocsi-út az éjszakában és még négy-öt műve, Arany János: Epilogus, Letésem a lantot és még két-három műve, Babits Mihály: Esti kérdés, Ősz és tavasz között és még egy-két műve, Balassi Bálint: Egy katonaének és még egy-két műve, Berzsenyi Dániel: A közelítő tél, A magyarokhoz I. és még egy műve, Csokonai Vitéz Mihály: A tihanyi Ekhóhoz és még egy műve, Illyés Gyula egy műve, Janus Pannonius egy műve, József Attila: Külvárosi éj, Óda, Tudod, hogy nincs bocsánat és még négy-öt műve, Juhász Gyula egy műve, Kazinczy Ferenc egy epigrammája, Kosztolányi Dezső: Hajnali részegség, Halotti beszéd és még egy-két műve, Kölcsey Ferenc: Hymnus és még egy műve, Ómagyar Mária-siralom; Petőfi Sándor: A puszta, télen, A XIX. század költői, Európa csendes, újra csendes,, Szeptember végén és még három-négy műve, Pilinszky János: Harmadnapon és még egy műve, Radnóti Miklós: Hetedik ecloga és még két műve, Szabó Lőrinc egy-két műve, Tóth Árpád egy-két műve, Vajda János egy műve, Vörösmarty Mihály: Előszó, Szózat és még egy-két műve, Weöres Sándor egy-két műve;

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma Kiskunhalas

- további művek a XX. századi magyar lírából (pl.: Áprily Lajos, Dsida Jenő, Nagy László, Nemes Nagy Ágnes, Orbán Ottó, Sinka István, Szilágyi Domokos műveiből);
- kortárs lírai művek.

- dráma

- Katona József: Bánk bán; Madách Imre: Az ember tragédiája; Vörösmarty Mihály: Csongor és Tünde;
- egy XX. századi dráma; a kortárs színház és dráma világa.

értekező próza, esszé

- három részlet (pl.: Ady Endre, Arany János, Babits Mihály, Bessenyei György, Illyés Gyula, Kosztolányi Dezső, Kölcsey Ferenc, Márai Sándor, Nemes Nagy Ágnes, Németh László, Pázmány Péter, Szabó Dezső, Szerb Antal műveiből; kortárs esszék).

Világirodalom:

- epika

- néhány mitológiai történet, valamint ó- és újszövetségi történetek; néhány alkotás és részlet, például:
- Boccaccio egy novellája, Cervantes: Don Quijote, Dante: Isteni színjáték; Homérosz: Iliász, Odüsszeia; a XVIII–XIX. század irodalmából: Balzac, Emily Brontë, Csehov, Dickens, Dosztojevszkij, Flaubert, Goethe, Gogol, E.T.A. Hoffmann, Victor Hugo, Puskin, Stendhal, Swift, Lev Tolsztoj, Voltaire műveiből; a XX. század irodalmából: pl.: Bulgakov, Camus, Faulkner, Hemingway, Hrabal, Kafka, Thomas Mann, Orwell, I. B. Singer, Szolzsenyicin műveiből; kortárs szerzők alkotásaiból.

- néhány lírai alkotás a világirodalom különböző korszakaiból, például:

- a középkori himnuszokból, Horatius, Petrarca, Vergilius, Villon műveiből; továbbá Apollinaire, Baudelaire, T. S. Eliot, Goethe, Keats, Poe, Rilke,

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma **Kiskunhalas**

Rimbaud, Shelley; Walt Whitman műveiből; továbbá kortárs lírai alkotások.
színház és dráma

Szophoklész: Antigoné; Shakespeare egy drámája, Molière egy komédiája; egy dráma a XIX. század második feléből; Csehov egy drámája; egy-két XX. századi vagy kortárs alkotás.

7. Az ítélőképesség, az erkölcsi, az esztétikai és a történeti érzék fejlesztése

7.1. Az irodalom és a kulturális hagyomány

– helyi kötődés, irodalmi emlékhelyek, nemzeti identitás

7.2. Toposzok, motívumok

– néhány alapvető emberi léthelyzet, motívum, metafora, toposz, archetípus állandó és változó jelentésköre (élet és halál, beavatás, út, család, férfi-nő, szerelem, gyermek, szülőföld, haza, törvény, bűn és bűnhődés, mikro- és makrokozmosz, ars poetica).

7.3. Hangnemek, esztétikai minőségek

– szép, rút, fenséges, humor, groteszk, irónia, abszurd, tragikum, komikum, idill; katarzisz.

7.4. Olvasat, elemzés, értékelés

– az irodalmiság változó fogalma;
– epikai, lírai, drámai alkotások különböző elemzési, értelmezési eljárásai; jelentés, olvasat, értékelés (élmény, hatás, erkölcsi dilemmák, világkép).

7.5. Az irodalmi élet

– irodalmi díjak (pl.: Kertész Imre Nobel-díjas Sorstalanság című regénye);
– az irodalom élete (pl.: kultusz; virtuális tér, digitális irodalom, digitális közlés, hangoskönyv);
– befogadási módok, könyvünnepek, sikerkönyvek.

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma Kiskunhalas

4. Tantárgyi tartalom: az egyes tematikai egységek elemzése évfolyamonként

„ Ne higgye a tudós, hogy ő fordítja a világ útjaira a tudás erőit. Ő a küllő és kerékagy – a kerék azonban **az iskola.**” (Humboldt)

9–10. évfolyam

A magyar nyelvi tanulmányok, a nyelvvel és a nyelv megismerésével kapcsolatos tevékenységek célja a tanulók szövegértési technikáinak, szókincsének, befogadói érzékenységének, fogalomértésének és fogalomhasználatának bővítése, fejlesztése. Kiemelt cél továbbá az anyanyelvű írásbeliség normáinak alkalmazása, olvasható írás, biztos, problémaérzékeny helyesírás. Elvárt az olvasási és szövegértési képességek folyamatos differenciálása és mélyítése; az értő hangos és néma olvasás, amely magában foglalja a különféle nyelvi szintek jelenségeinek felismerését, azonosítását, jelentésadó és jelentésmódosító szerepükre való reflexiót, a megértés szóbeli és írásbeli alkalmazását az elemi feladatmegoldástól a beszélgetésen át az önálló írásműig. Az anyanyelvi képzés kiemelt területe különféle hosszúságú, bonyolultságú, műfajú, rendeltetésű (pl. szépirodalmi, dokumentum- és ismeretterjesztő) különféle hordozókon közzétett szövegek olvasása, illetve megértésének, értelmezésének fejlesztése. A szövegalkotási képesség fejlesztésével összefüggő, azt megelőző, illetve kísérő feladat az önálló jegyzet és vázlatkészítés fejlesztése, az olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos saját vélemény megfogalmaztatása szóban és írásban.

A kulturált nyelvi magatartás kialakítása feltételezi az önkifejezéshez és a társas-társadalmi párbeszédhez szükséges szóbeli nyelvi képességek fejlesztését. Átfogó cél a beszédpartnerekhez alkalmazkodó, a beszédhelyzetnek megfelelő nyelvi magatartás kialakítása, hangzó szövegek verbális és nem verbális kódjainak megértése és értelmezése, a hangzó szöveg különféle kommunikációs helyzetekben, beszédszándékokkal és célokkal, a beszédpartnerek kommunikációs szándékának, nem nyelvi jeleinek felismerése, azonosítása.

Elvárt feladat a mai magyar nyelv árnyalt és igényes használatához szükséges nyelvi, nyelvtani ismeret továbbépítése, fejlesztése; felkészítés a nyelvtani ismereteik önállóan

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma **Kiskunhalas**

alkalmazására a nyelvi-nyelvhasználati jelenségek megközelítésében. Cél az önálló kézikönyvhasználat mellett a biztos helyesírású szövegek megírása. A nyelvi tudatosság fejlesztésének része, hogy a tanuló képessé váljon szövegformálási, szövegszerkesztési és helyesírási problémák megnevezésére a hibák önálló javítására.

A magyar nyelvi fejlesztés és ismeretanyag tartalmazza szakmai-tudományos, publicisztikai, közéleti, szépirodalmi szövegek földolgozását, értelmezését, értékelését jelentéstani és stilisztikai szempontok érvényesítésével (pl. szinonimitás, többértelműség, konkrét és átvitt jelentés; szóképek, alakzatok, hangszimbolika, jóhangzás). A szövegek feldolgozásának célja az analizáló, jelentésfeltáró és a szöveget egybelátó (holisztikus) szövegelemzési eljárások alkalmazása, a fent mondottakkal egybehangzóan szakmai-tudományos, ismeretterjesztő, publicisztikai, közéleti szövegek jelentésének értelmezésében. Cél a szövegelemzés már ismert módszereinek gazdagítása a stilisztikai és szövegtani ismeretek alkalmazásával. E tevékenységekhez járul a szöveg vizuális összetevőinek értelmezése különféle digitális, informatikai alapú műfajokban. A szövegértés fejlesztése eljut oda, hogy a tanuló kritikai és kreatív olvasással képes szakmai-tudományos, publicisztikai – írott, audiovizuális, digitális környezetben megjelenő – szövegek, metaforikus, metonimikus jelentésének feltárására, értelmezésére, manipulációs szándékok, technikák felfedezésére, szépirodalmi, szakmai, publicisztikai szóbeli és írásos szövegek értékelésében a szerkezeti és stiláris egység, a vizuális megformáltság, a kifejtettség és információs gazdagság fölismerésére, értékelésére. Ismeri hivatalos írásművek (meghatalmazás, elismervény, jegyzőkönyv, szakmai önéletrajz) jellemzőit, és képes önálló (kézi és digitális) szövegalkotásra e műfajokban. Képes a konnotatív jelentések felfedezésével a szépirodalmi művek üzenetének teljesebb megértésére.

Az irodalomtanítás feladata – szoros együttműködésben az anyanyelvi képzéssel – az olvasott, feldolgozott irodalmi művek érzelmi, gondolati befogadásának támogatása, a művek műfaji természetének megfelelő szöveg-feldolgozási eljárások megismerése, alkalmazása (pl. a kontextus, a téma, a műfaj megállapítása, jelentésrétegek feltárása). E szövegfeldolgozási eljárások keretében különböző műfajú és hangnemű lírai alkotások értelmezése, költői képek, alakzatok, szókincsbeli és mondattani jellegzetességek jelentésteremtő szerepének megértését

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma **Kiskunhalas**

elősegítő elemző-értelmező tevékenységek, a költői nyelvhasználat összetettségének felismertetése, a grammatikai eszközök funkciójának tudatosítása.

A 9–10. évfolyam továbbfejleszti a narratív és a dráma műneméhez tartozó művek megértését, melynek része az epikus és a drámai történetmondás, idő-, tér- és cselekményszervezés, illetve jellemalkotás közötti különbségek megfigyelése, a drámai közlésmód jellemző szövegtípusainak felismertetése különböző szövegfeldolgozási eljárásokkal, kreatív tevékenységekkel. Mind a művek hatásának, mind mélyebb megértésének feltétele az előreutalások, késleltetések és az elbeszélő művek motivikus-metaforikus szintjének értelmezése, továbbá a művekben megjelenített értékek, erkölcsi kérdések, motivációk, magatartásformák megbeszélése, értelmezése, megvitatása.

Az irodalmi műveltség épüléséhez hozzájárul, ha a tanulók képessé válnak az olvasott, különböző korú és világlátású művekben megjelenített témák, élethelyzetek, motívumok, formai megoldások közötti kapcsolódási pontok azonosítására, megértésére, a megismert korszakok, művek máig tartó kulturális, irodalmi hatásának megértésére, konkrét példák felidézésére. Kívánatos, hogy tudásukat alkalmazni tudják, például szövegek kapcsolatának és különbségének felismerésében, értelmezésében (pl. tematikus, motivikus kapcsolatok, utalások, nem irodalmi és irodalmi szövegek, tények és vélemények összevetése. A gondolkodási képességet, az önkifejezést, a kreativitást fejlesztő feladathelyzet a megismert formák és stilisztikai, nyelvi sajátosságok alkalmazása a mindennapi történetmondásban, a kreatív írásban.

A tanulási képesség fejlesztéséhez, az önállóság növeléséhez járul hozzá a felkészítés egy-egy nagyobb anyaggyűjtést, önálló munkát igénylő, terjedelmesebb szöveg (pl. beszámoló, ismertetés, esszé, egyszerűbb értekezés) írására; verbális és nem verbális (hangzó és képi) információk célszerű gyűjtésére, szelekciójára, rendszerezésére, kritikájára és felhasználására. Mind a magyar nyelv, mind az irodalomtanítás feladata az információ-felhasználás normáinak (pl. a források megjelölését, idézést) közvetítése. Elvárható önálló műelemzés készítése adott szempont/ok szerint.

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma Kiskunhalas

9. évfolyam

Belépő tevékenységformák

- A kommunikáció tényezőiről és funkcióiról tanult ismeretek felhasználása a tömegkommunikációs műfajok értő és kritikus befogadásában.
- Tapasztalatok szerzése a manipulatív szándék felismerésében; kritikus magatartás a téves ítéletekkel szemben.
 - Kreatív gyakorlatok tömegkommunikációs és audiovizuális műfajok alkotására szóban és írásban, a szöveg, a képanyag, a grafikai, tipográfiai eszközök megfelelő elrendezésével (diákújság vagy más szerkesztése).
 - Az irodalmi művekben, illetve az órai megbeszélésben észlelt kommunikációs zavaroknak, majd ezek okainak felismerése és törekvés a feloldásukra.
 - Szövegátalakítás hangnem- és szempontváltással, tömörítés megadott terjedelemben, szövegfeldolgozás megadott kérdések, szempontok alapján.
 - A szöveg makro- és mikroszerkezetének, az egész és rész viszonyának vizsgálata szakmai-tudományos, publicisztikai és szépirodalmi művekben.
 - A kommunikációs helyzetnek (ki, kinek, milyen céllal, milyen formában) megfelelő szabatos szövegalkotás a felépítés, tagoltság, kifejtettség, tartalmasság, koherencia, kifejezésmód és a műfaj figyelembevételével különféle témákban.
 - A címzettnek, a témának, a beszédhelyzetnek megfelelő szóbeli megnyilatkozás a személyes érintettség kifejezésével.
 - Különböző nézőpontú értékelések érveinek összevetése alapján önálló állásfoglalás különféle műfajokban, például glossza, recenzió, könyvajánlás, kiselőadás formájában.
 - A nyelvi szintek szabályairól és elemkészletéről eddig tanultak fogalmi szintű megnevezése, az ismeretek önálló felhasználása elemzési és fogalmazási feladatokban.
 - Szövegek mikro- és makroszerkezetének feltárása: bekezdések, utalások, kapcsolatok, egyeztetések szerepének vizsgálata, értékelése.
 - Különféle tartalmú publicisztikai, szakmai-tudományos, közéleti, gyakorlati szövegek önálló elemzése szerkezetük, témahálózatuk, jelentésrétegeik és szövegegységeik logikai kapcsolatainak bemutatásával.

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma Kiskunhalas

- A szórend, az aktuális tagolás és a jelentés összefüggésének figyelembevétele.
- A magyar helyesírás alapelveinek ismeretében készség az önálló hibajavításra, önkontrollra.

Cél

A magyar nyelv tanításának a 9. évfolyamban az a célja, hogy a tanulók

- megismerjék a kommunikációs folyamat működését, a tömegkommunikáció eszközeit, gyakori műfajait,
- felismerjék a médiumok hatáskeltő eszközeit, módszereit, befogadásuk során tudjanak kritikus magatartást tanúsítani,
- legendő ismerethez jussanak ahhoz, hogy megszerezni tudják a nyelvi szintekről tanultakat,
- tudjanak a különböző kommunikációs helyzeteknek megfelelő szövegeket alkotni szóban és írásban,
- szerezzenek jártasságot szövegelemzésben,
- helyesírási készsége javuljon,
- legyenek képesek önálló anyaggyűjtésre, cédulázásra.

MAGYAR NYELV

Tematikai egység	Kommunikáció, tömegkommunikáció	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Mindennapi kommunikációs helyzetekben való megnyilvánulás, törekvés az érthető, kifejező beszédre. A beszéd zenei eszközei, nem verbális kommunikáció. Szóbeli szövegek megértése, reprodukálása, utasítások megfelelő követése, a kommunikációs partner szóbeli közlésének megértése. Az alapvető kommunikációs kapcsolatfelvételi formák ismerete és alkalmazása: köszönés, bemutatkozás, megszólítás, kérdés, kérés stb.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hallott szöveg megértésének fejlesztése (üzenet, szándék, hatás). A szövegértési és szövegalkotási készségek fejlesztése annak érdekében, hogy önállóan, illetve másokkal együttműködve a tanuló képes legyen a verbális és nem verbális kommunikáció kódjainak, kapcsolatainak, tényezőinek azonosítására, tudatos alkalmazására, a különböző szövegek megértésére, elemzésére, illetve kritikai feldolgozására a kommunikációs	

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

helyzet tér, idő és résztvevői szerepeinek (kontextus) megfelelően.		
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>1.A beszédhelyzetnek megfelelő adekvát nyelvhasználat: szövegszerkesztés előszóban, szó- és beszédfordulatok, kommunikációs helyzetek a kommunikációs helyzet tér, idő és résztvevői szerepek (kontextus) megfigyelése.</p> <p>2.A kommunikációt kísérő nem nyelvi jelek lehetőségeinek és korlátainak megtapasztalása: az előszó zenei kifejezőeszközei, nonverbális kommunikáció.</p> <p>3. A testbeszéd, a térközsabályozás szerepének ismerete, tudatos alkalmazása különféle kommunikációs helyzetekben; dekódolása a hétköznapi kommunikációs helyzetekben és a tömegkommunikációban.</p> <p>4. A különféle kommunikációs helyzetekben elhangzó üzenetek céljának dekódolása, az üzenetek manipulatív szándékának felismerése.</p> <p>5. A személyközi kommunikációs helyzetek megfigyelése, a kommunikáció folyamatának elemzése a tanult szakkifejezések alkalmazásával.</p> <p>6. A kommunikáció</p>	<p>- A tanuló megtanulja elkülöníteni a jelzést és a jelet, értelmezni a jeleket</p> <p>- értelmezni a szöveg közti ábrák, térképek stb.</p> <p>információinak értelmezését egyénileg és csoportosan</p> <p>- Az igaz-hamis állítások, a kommunikációs modell és az állati és emberi kommunikáció összehasonlítása alapján fejlődik a tanuló lényegkiemelő képessége</p> <p>- felismerési a kommunikációs szándékot és a manipuláció különböző eszközeit</p> <p>- megtapasztalja a beszédhelyzetnek megfelelő adekvát nyelvhasználat szükségességét</p> <p>- érzékeli a spontán és félspontán párbeszéd közötti különbséget szöveg-átalakításkor, a szófordulatok használhatóságát a kommunikációs szituációk függvényében, a bocsánatkérés lehetőségeit a címzettől függően</p> <p>- hozzászólást gyakorol kooperatív munkával internetes bejegyzéshez</p> <p>- könyvtár- és internethasználattal</p>	<p>Mozgóképkultúra és médiaismeret: médiaműfajok és jellemzőik; médiatudatosság. a média társadalmi hatása.</p> <p>Dráma és tánc: beszédhelyzetek, dramatikus játékok.</p> <p>Vizuális kultúra: A vizuális kommunikáció különböző formái; megkülönböztetés, értelmezés.</p>

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

<p>típusainak, jellemzőinek megismerése: személyes, csoportos, nyilvános és tömegkommunikáció.</p> <p>7. A tömegkommunikáció jellemzői, funkciói, megjelenési formái, nyelvi és képi kifejezési formái.</p> <p>8. Néhány tömegkommunikációs műfaj megismerése.</p> <p>9. Az új „szóbeliség” (skype, chat) jelenségei és jellemzői.</p>	<p>gyakorolja az anyaggyűjtést megadott témához</p> <ul style="list-style-type: none"> - megtapasztalja a gesztuscsoportok használatának és értelmezésének lehetőségeit - kooperatív csoportban erősíti a nonverbális kommunikáció használatának és értelmezésének képességét - bővíti a viselkedési és nyelvi normákkal kapcsolatos ismereteit <p>A tanuló tudatosítja a szórend és a mondanivaló összefüggését, megtapasztalja az ábrázoló, érzelemkifejező és felhívó funkció összefüggését a mondatok (a kijelentő, felkiáltó, óhajtó, felszólító és kérdő) modalitásával.</p> <p>A manipulációs szándékok felismerésének képessége a médiában</p> <p>A lényegmeglátás fejlesztése az egyéni- és tömegkommunikáció összehasonlításával</p> <p>Szövegértési feladatokon keresztül kooperatív csoportban: az értéktelen műsorok megtapasztalása szövegértési feladattal az olvasottak alkalmazása a gyakorlatban</p> <p>Differenciálás: többletismeretek a médiáról</p> <p>Az önálló</p>	
--	---	--

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

	<p>véleményformálás, szóbeli szövegalkotás gyakorlása kooperatív csoportban</p> <p>Az elmélet alkalmazása a gyakorlatban hírszerkesztéssel és szövegértési feladaton keresztül</p> <p>- különböző csatornák hírműsorainak összehasonlításával a manipuláció felfedezése</p> <p>A szövegalkotási készség fejlesztése minta alapján</p> <p>Az internetes szövegértés fejlesztése, a hiperlinkek szerepe</p> <p>A szöveg és a kép összefüggésének meglátása</p> <p>Önálló véleményformálás fejlesztése</p> <p>Eltérő és azonos jegyek keresésével az elmélet gyakorlati alkalmazása</p> <p>a rendszerező, lényegkiemelő képesség fejlesztése</p>	
<p>Fogalmak, adatok</p>	<p>Kommunikáció, kommunikációs tényező (adó, vevő, kód, csatorna, üzenet, kapcsolat, kontextus, a világról való tudás).</p> <p>Kommunikációs cél és funkció (tájékoztató, felhívó, kifejező, metanyelvi, esztétikai szerep, kapcsolatfelvétel, -fenntartás, -zárás), nem nyelvi jel (tekintet, mimika, gesztus, testtartás, térköz, emblémák), tömegkommunikáció.</p> <p>Tájékoztató műfaj (hír, közlemény, tudósítás, riport, interjú).</p> <p>Véleményközlő műfaj (kommentár, glossza, jegyzet, olvasói levél, ismertetés, ajánlás).</p>	
<p>Javasolt pedagógiai eljárások,</p>	<p>Tanári magyarázat, fogalommagyarázat, modellezés, szemléltetés, a tanulók tevékenységének megszervezése, pár- és csoportmunka, nyelvi elemzés, beszédhelyzetek modellezése, szituációs gyakorlatok,</p>	

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

módszerek, szervezési- és munkaformák	megbeszélés, verbális értékelés.
--	-------------------------------------

Tematikai egység	Nyelvi szintek, a nyelv grammatikai jellemzői	Órakeret 20 óra
-------------------------	--	----------------------------------

Előzetes tudás	Hangtani, alaktani, szótani, szó szerkezettani és mondattani ismeretek és azok megfelelő használata az írott és szóbeli szövegalkotás folyamatában.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A nyelvi szintek elemző áttekintése révén az analitikus gondolkodás, a nyelvi tudatosság fejlesztése. A nyelvi elemek értő, elemző használatának fejlesztése. A mondatszó szerinti és pragmatikai jelentésének felismertetése, az elsődleges és másodlagos jelentés megkülönböztetése.
Témák	Fejlesztési követelmények
<p>1. Hangtani ismeretek: a magyar hangállomány ismerete, magánhangzók és mássalhangzók rendszere, a hangok alapvető képzési, ejtési jellemzői.</p> <p>2. A hangkapcsolódási szabályosságok típusai és a helyesírás összefüggése.</p> <p>3. A magyar hangrendszer nyelvjárási eltéréseinek megfigyelése, valamint egy tanult idegen nyelvi hangrendszerrel történő összehasonlítás.</p> <p>4. Alaktani sajátosságok: a szótő, a szóelemek szerepe és funkciója, kapcsolódási szabályaik.</p> <p>5. A szavak szófaji rendszerbe sorolásának kritériumai, hagyományai, egy lehetséges szófaji rendszer megismerése.</p> <p>6. A szó szerkezet fogalma, a szintagmák</p>	<p>A hangok jelentés-megkülönböztető szerepének megtapasztalása feladatokon keresztül</p> <p>Szabálylevonás képessége példák alapján</p> <p>Az azonosságok és különbségek (jelentés, mondattani szerep, bővíthetőség, toldalékolhatóság) meglátása a szófajba sorolásnál. Az igekötő jelentésmódosító szerepének és helyes használatának megtapasztalása.</p> <p>A logikus gondolkodás fejlesztése a következtető és magyarázó kötőszók használatával.</p>

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

<p>típusai, szerepük a mondat felépítésében, mondatbeli viszonyaik, a vonzatok.</p> <p>7. A mondatrészek fogalma, fajtái, felismerésük mondatban, helyes használatuk a mondatok felépítésében.</p> <p>8. A mondat fogalma, a mondat szerkesztettség és mondatfajta szerinti típusai, az egyszerű és összetett mondatok típusainak felismerése, elemzése, a helyes mondatszerkesztés a gyakorlatban.</p> <p>9. A magyar nyelv szerkezetének összehasonlítása a tanult idegen nyelv hangtanával, alaktani szerkezetével, szóalkotási módjaival, mondatszerkezetével.</p> <p>20. A nyelvi szintek elemkészletéről, rendszeréről tanultak fogalmi szintű megnevezése, rendszerező áttekintése.</p>	<p>Mondatátalakítási feladatokkal a gondolkodás fejlesztése</p> <p>Az önellenőrzés jelentőségének megtapasztalása a helyesírási hibák javításában.</p> <p>- Az AkH. használatának szükségessége</p> <p>A jelek jelentésmódosító szerepének megtapasztalása.</p> <p>A kommutációs módszer elsajátításával az önálló felfedezés örömeinek megtapasztalása.</p> <p>Az elmélet alkalmazásának képessége a gyakorlatban,</p> <p>a rendszerező képesség fejlesztése, az összefüggések meglátása</p> <p>A mondat szerkezetének és a világ felépítésének összefüggésével a gondolkodás fejlesztése.</p> <p>A mondat-átalakítás szerepének felismerése a névszói állítmány megtalálásában.</p> <p>Az elemzési nehézségek megtapasztalása a nyelvszerkezet változásának következtében.</p> <p>Mondatelemzési feladatokkal a logikus gondolkodás fejlesztése.</p> <p>Mondat-átalakítási feladatokkal a különböző szerkezetek felfedezése.</p> <p>A logikai kapcsolatok felismerése</p>
<p>Fogalmak, adatok</p>	<p>Hang, fonéma, hangtörvény, szóelem (morféma): szabad és kötött morféma, szótő, képző, jel, rag.</p> <p>Szófaj: alapszófaj, viszonzó, mondatszó.</p> <p>Szószerkezet (szintagma): alárendelő, mellérendelő szintagma.</p> <p>Mondatrész: alany, állítmány, tárgy, határozó, jelző. Vonzat.</p> <p>Mondat, a mondat szerkesztettsége, mondatfajta; egyszerű mondat, összetett mondat.</p>

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési-és munkaformák	Tanári magyarázat, fogalommagyarázat, modellezés, szemléltetés, a tanulói tevékenység-szervezése, pár- és csoportmunka, nyelvi elemzés, gyakorlás, megbeszélés, verbális értékelés.
--	---

Tematikai egység	Szövegértés, szövegalkotás	Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	A tanult szóbeli, írott és elektronikus szövegtípusok és jellemzőik. Olvasási stratégiák és azok adekvát alkalmazása különböző típusú és műfajú szövegek feldolgozásában, nyomtatott és elektronikus adathordozókon. A szöveg információinak és gondolatainak értelmezése és értékelése. A szövegalkotás lépései, az anyaggyűjtés technikák.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A szöveg tartalmának, céljának megfelelő jegyzetelési technika kialakítása.</p> <p>A társalgás általános szerkezetének, szabályszerűségének megfigyelése.</p> <p>A leggyakoribb hivatalos szövegtípusok szerkezetének, formájának megismertetése, tárgyyszerű és funkcionális hivatalos szövegek alkotásának képessége.</p> <p>Az esszéírás technikájának megismerése és alkalmazása különböző témájú és típusú esszé írásakor.</p> <p>A kritikai gondolkodás és a felelősségérzet fejlesztése elektronikus, internetes szövegtípusok hitelességének, megbízhatóságának vizsgálata, az internetes szövegek adta nyilvánosság etikai, jogi kérdéseinek értelmezése során.</p>	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Önálló szövegfeldolgozás a szövegbefogadás céljának megfelelő olvasási stratégia és szöveg-feldolgozási mód megválasztásával.</p> <p>A szöveg és kép összefüggése. Hatékony jegyzetelési és vázlatírási technikák megismerése,</p>	<p>A szövegfeldolgozás új módszerével való megismerkedés</p> <p>A közös tudásközlő és a szövegszerkesztés összefüggésének megtapasztalása.</p> <p>A jegyzetek alapján történő</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> különböző típusú források feldolgozása; esszéírás.</p> <p><i>Valamennyi tantárgy:</i> vázlatírás, jegyzetelés.</p>

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

<p>adekvát alkalmazásuk.</p> <p>Különböző magánjellelű és hivatalos szövegek szerkezetének, jellemzőinek megismerése, hivatalos szövegek alkotásának képessége.</p> <p>Szövegátalakító gyakorlatok szempontváltással, a kommunikációs célnak megfelelően: adott szempontok és terjedelem szerinti szövegtömörítés, szövegbővítés.</p> <p>Az anyaggyűjtés módjai írott és nem írott források felhasználásával, az idézés szabályai.</p> <p>Önálló, több forrástípusra is kiterő könyvtári anyaggyűjtés (katalógus- és adatbázis-használat, forráskiválasztás, visszakeresést biztosító jegyzetelés) és az információknak a feladatnak megfelelő alkotó és etikus felhasználása. Pontos forrásmegjelölés.</p> <p>Az esszé típusai, jellemzői, az esszéírás folyamata.</p> <p>A tanulmány, az értekezés jellemzői, kidolgozásának állomásai.</p> <p>Néhány, gyakoribb internetes szöveg szerkezetének,</p>	<p>ismeretközlés gyakorlása</p> <p>Hamis állítások kiválogatása és átalakítása igaz állításokká.</p> <p>A közös munka fontosságának felfedezése hibajavításkor.</p> <p>A szöveg mondattömbökre való tagolásának fontossága.</p> <p>Mondattömbök szerkesztésekor a tételmondatok elhelyezésének lehetőségei.</p> <p>A külső kontextus és a szövegtartalom összefüggésének felismerése.</p> <p>A kulcsszavak és a velük alkotott szószerkezetek fontossága a szövegben a téma szempontjából – biológiai témájú szöveg feldolgozásával</p> <ul style="list-style-type: none"> - A cím szerepe internetes szövegek tanulságai alapján. - Szövegszerkesztési feladatokban a tanult összetartó eszközök alkalmazása. - Önálló vélemény indoklásának gyakorlása, közös vélemény kialakítása csoportban 	<p><i>Informatika:</i> információkezelés, forrásfelhasználás, hivatkozás, szöveges adatbázis, az internethasználat jogi, etikai kérdései.</p>
---	--	---

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma Kiskunhalas

<p>megjelenésének, közlési szándékának megfigyelése, a tapasztalatok felhasználása a szövegbefogadásakor, az internetes szövegek nyilvánosságának kérdése, etikája.</p> <p>Internetes szövegalkotási gyakorlatok (pl. szöveges adatbázis, forrásjegyzék összeállítása, fórum, blogbejegyzés írása).</p>	<p><i>A ki, kinek, mikor, miről és hol</i> tényezők figyelembe vételének fontossága a szövegalkotáskor.</p> <p>A beszédhelyzet és a szórend összefüggésének megtapasztalása.</p> <p>- A szöveg mögöttes tartalmának felfejtése az értelmezésben.</p> <p>A szövegértési feladaton keresztül az írásjelek szerepének tudatosítása Példák alapján a szabályok elsajátítása és gyakorlati alkalmazása</p> <p>Az összehasonlítás alapján történő tipikus jegyek megkeresésének képessége</p> <p>Irodalmi alkotásokban szereplő tablók és arcképek elemzésének fejlesztése</p> <p>Tálleírási módszerek felismertetése Petőfi-versek alapján</p> <p>Önálló leírás készítésének képessége kép alapján, internethasználattal</p> <p>Differenciálás: Humoros portré készítése irodalmi minta alapján</p> <p>A különböző elbeszélési módszerek lehetőségeinek megtapasztalása.</p> <p>A hagyományos levél és az e-mail azonos és eltérő</p>	
---	--	--

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

	<p>jegyének megfigyelése.</p> <p>Differenciálás: irodalmi szöveghez kapcsolódóan a mögöttes tartalom felfejtése és szövegalkotás az olvasott minta alapján</p> <p>Rendszerezés, összefüggések meglátása</p> <p>A hivatalos szövegekkel kapcsolatos szerkezeti, formai követelmények elsajátítása</p> <p>Kialakul a hivatalos szövegek alkotásának képessége</p> <p>Differenciálás: minta alapján szakmai önéletrajz készítése</p> <p>Az érvek megismerése, használatuk fontosságának belátása a mindennapi kommunikációban és az érvelő szövegalkotásban.</p> <p>- az érvelési képesség fejlesztése kooperációs csoportban</p> <p>Az ellenérvek elfogadásának képessége</p> <p>Önálló vélemény érvekkel történő alátámasztása</p> <p>tanulmány felépítésének, logikai menetének megtapasztalása.</p> <p>Szöveg olvasásakor a logikai menet felfejtésének, az érvek kiválogatásának, értelmezésének a képessége</p> <p>Esszéírás kooperatív és önálló munkával</p>	
--	---	--

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

	<p>A gondolatmenet egységének érzékeltetése. A lényegkiemelés eszközei a hangzó beszédben.</p> <p>A szövegszerkesztés menetének megfigyelése példaszövegekben.</p> <p>- A szövegalkotási képesség fejlesztése.</p> <p>Lényegre törő, világos fölépítésű, információban gazdag, kifejtett szövegek alkotása a tájékoztató, érvelő, meggyőző, vitázó közlésformákban.</p> <p>Kreatív gyakorlatok a mondat- és szövegszerkezet stiláris lehetőségeinek, a szavak hangulatának, stílusértékének, nyelvrétegbeli stiláris különbségének figyelembevételével</p> <p>Képesség érvelő esszé írására.</p>	
Fogalmak, adatok	Hivatalos levél, kérvény, önéletrajz, motivációs levél, meghatalmazás, elismervény. Esszé, értekezés, tanulmány.	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Tanári magyarázat, fogalommagyarázat, modellezés, tanulói tevékenység szervezése, pár- és csoportmunka, szemléltetés, írószeminárium, gyakorlás, megbeszélés, verbális értékelés.	

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

Tematikai egység	Helyesírási ismeretek		Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Helyesírási alapelvek felismerése, használata, írásjelek adekvát használata, helyesírási szótárak ismerete és használata a gyakorlatban.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A nyelvi normaérzék, a normakövető írás fejlesztése.</p> <p>A helyesírás rendszerszerűségének megismertetése.</p> <p>A hibajavítási képesség és az önkorrekciónak fejlesztése.</p>		
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>1. A helyesírás alapelvei, megismert főbb szabályszerűségei.</p> <p>2. A szöveg központosításának szabályai, használata, az írásjelek funkciója.</p> <p>Szövegelemzési gyakorlatok a központosítás szerepének tanulmányozására.</p> <p>3. Helyesírási gyakorlatok az egybe- és különírás, a gyakoribb tulajdonnevek írására stb.</p>		<p><i>Minden tantárgy:</i> helyesírás.</p> <p><i>Informatika:</i> helyesírás-ellenőrző programok ismerete, használata.</p>	
Fogalmak, adatok	Helyesírási alapelv, nyelvi norma.		
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Tanári magyarázat, fogalommagyarázat, modellezés, szemléltetés, a tanulók tevékenységek szervezése, pármunka, csoportmunka, nyelvi elemzés, gyakorlás, megbeszélés, verbális értékelés.		

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma Kiskunhalas

Ajánlott tevékenységformák a témakör projektjellegű bővítéséhez

1. Az állatok kommunikációja
2. Illemszabályok régen és ma
3. A magyar helyesírás fejlődése

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELE

Anyaggyűjtés, jegyzetelés: Az iskolai könyvtárban és az interneten való tájékozódás képessége, egykét honlap, egy-két digitális szövegbázis ismerete, a megfelelő adatforrások kiválasztása. A jegyzetelési és a vázlatkészítési technika kialakulása.

Kommunikáció: A kommunikáció tényezőinek meghatározása, például. Koherens szövegalkotás a mindennapi helyzetek kommunikációs szituációiban. A tanult nonverbális eszközök ismerete és alkalmazása. A mondatfonetikai eszközök megnevezése és tudatos alkalmazása.

Tömegkommunikáció: Az újság, a rádió és a televízió tájékoztató, véleményformáló és véleményközlő műfajainak (a hír, az interjú fajtái, a tudósítás, a riport, a kommentár, a glossza, a jegyzet, az ismertetés és az ajánlás) ismerete.

A nyelv szintjei: A magán- és mássalhangzórendszer ismerete. A magán- és mássalhangzótvények felismerése és megnevezése. A magánhangzók időtartamával és a mássalhangzótvényekkel kapcsolatos helyesírási szabályok ismerete és alkalmazása.

Az egyes szófajok felismerése, a szóalakokban a szóelemek elkülönítése és megnevezése. Az egyes szófajokkal és toldalékolásokkal kapcsolatos helyesírási szabályok ismerete, alkalmazása a gyakorlatban.

A szószerkezet és a mondat szerkezet fogalmának ismerete. Felismerésük és megnevezésük a szövegben. A szófajtság, mondatbeli szerep és toldalékolás összefüggéseinek ismerete. Az alany, állítmány, tárgy, határozók és jelzők felismerése, megnevezése. Az alanyos, tárgyas, határozós és jelzős szószerkezetek helyesírása. Az alá- és mellérendelő mondatok felismerése.

A Magyar helyesírás szabályai c. könyv használatának képessége.

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma Kiskunhalas

AJÁNLOTT SZEMPONTOK A TANULÓI TELJESÍTMÉNYEK ÉRTÉKELÉSÉHEZ

A hangtani, szófajtani, alaktani és mondattani ismeretek esetében mindenképp ajánlott egy diagnosztikus (helyzetfeltáró) értékelés az egyes tananyagok előtt a tanulók előzetes ismereteinek feltárása végett. A tananyag egy része az elméleti tudnivalók formatív értékelését hangsúlyozottan igényli (pl. a hangtörvények, a szófajok, szóelemek ismerete) azért, hogy az elméleti ismeretek gyakorlati alkalmazását szummatíván értékelhessük.

Az egyes témakörökhöz olyan feladatok kapcsolhatók, melyek megoldásával egyrészt bizonyíthatják a tanulók az elméleti ismeretek elsajátítását és a tudásuk gyakorlatban való alkalmazásának képességét, másrészt differenciálta feltárhatók a hiányosságok és nehézségek. Az információk segítik a tanulóknak a reális önértékelés kialakulását, és így segítséget kapnak az önkorrekciónak is. Szóbeli teljesítmény értékelésekor – megadott szempontok alapján – érdemes bevonni az osztályt és a felelőt a feleletek értékelésébe, fejlesztve ezzel a véleménynyilvánítás képességét és az ítélőképességet. Jó lehetőséget ad a tanulóknak egymás értékelésére a kooperatív és a projekt munkaforma. Az erre alkalmas feladatok esetében (pl. helyesírás, vázlat, jegyzet készítése), korigálhatják önmaguk vagy egymás hibáit.

Év közben mindenképpen ajánlott legalább három részösszefoglalás. Ezek ajánlott helyét a táblázatban jelöltük. Itt fejleszhető a tanulók összefoglaló képessége. Elsősorban feladatok megoldásán keresztül eleveníthetők fel az ismeretek, de előre megszervezett kooperatív tevékenységgel, tanulói kérdésekkel irányítva is végezhető az összefoglalás.

Az összefoglalásokat az objektív értékelés érdekében feladatlap megoldása követheti. Az értékelés százalékos határait 40 vagy 50 százaléktól az iskola maga állapítsa meg

IRODALOM

Tematikai egység	Szövegvilágok-a szépirodalom	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Szóbeliség, írásbeliség, népköltészet, népszerű irodalom, szépirodalom, elbeszélés, novella,	

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az irodalom fogalma, kialakulása, írásbeliség; irodalom, művészet összefüggései; az irodalom mint világalkotás, szövegvilág, fikció; a szövegköztiség (intertextualitás); a szerző-mű- befogadó kapcsolata	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Az irodalom fogalma, eredete, szóbeliség és írásbeliség</p> <p>Az irodalom mint világalkotás , saját írói világ alkotása</p> <p>Szerző – mű – befogadó</p> <p>Műnemek – műfajok - rendszerezés</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> - pontosítja az irodalom és az írásbeliség, irodalom és művészet összefüggéseit - megismeri és értelmezi az irodalmi művek fikcionalitását, nyelvi megalkotottságát - tudatosítja a szépirodalom és a népszerű irodalom kapcsolatát, / megismeri a szövegek közti párbeszéd lehetőségeit • / ismeri az irodalmi Műnemek, műfajok rendszerét 	<p><i>Történelem</i></p> <p>őskor, írásbeliség kialakulása,</p> <p><i>Vizuális kultúra</i></p> <p>filmplakát, képregény,</p> <p>filmes műfajok,</p> <p>falfirka</p> <p>képelemzés</p>
Fogalmak, adatok	irodalom, szóbeliség, írásbeliség, esztétika, népszerű irodalom, szépirodalom, fikcionalitás, nyelvi megalkotottság, lírai én, elbeszélő, beszédhelyzet, vershelyzet , szövegköztiség (intertextualitás), időbeliség, irodalmi közlésfolyamat (szerző, mű, befogadó), megértés, értelmezés műnemek, műfajok és jellemzőik	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	<p>Tanulói tevékenységek szervezése</p> <p>pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés</p> <p>Néhány grafikai szervező megismerése (fürtábra, INSERT-technika, pókhálóábra, Venn-diagram, kettéosztott napló, T-táblázat)</p> <p>listakészítés, rövid esszé, értelmezés, megbeszélés, vita</p>	
Református többlet	<i>A művészi hatás titka. Különböző értékű magatartásformák, élethelyzetek átélése: „de te fabula narratur”</i>	

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

Tematikai egység	Világirodalom – görög mitológia, antik görög epika és líra	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	<p>Mitológiai ismeretek, műnemek, epika (elbeszélés, monda), líra (dal, elégia, epigramma, himnusz, óda), időmértékes verselés. Műfordítás.</p> <p>Epikai és lírai művek elemzése, értelmezése. Elbeszélés és történet. A kompozíció meghatározó elemei. Zeneiség, ritmus. Költői képek típusai.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Annak felismerése és tudatosítása, hogy az irodalomolvasás érzelmi, gondolati, erkölcsi és esztétikai élmények forrása. Más kultúrák megismerése iránti igény erősítése.</p> <p>Alapvető emberi magatartásformák felismertetése, megvitatása révén az erkölcsi és esztétikai érzék fejlesztése. Az irodalmi alpműveltség építése. Irodalmi alapformák, műfajok, motívumok befogadása, értelmezése. Hatásértelmezés, kapcsolatkeresés az antik-görög és a mai kultúra nagy hagyományaival, kódjaival.</p>	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Mitológiai történetek és hősök különféle feldolgozásokban; történettípusok.</p> <p>Homérosz: <i>Iliász</i>, <i>Odüsszeia</i> (részletek).</p> <p>Egy szemelvény a görög lírából (pl. Anakreón, Szapphó, Alkaios, Szimónidész) és prózaepikából (Aiszóposz fabuláiból).</p> <p>A szerzőkhöz, illetve hősökhöz kapcsolódó toposzok.</p> <p>Irodalmi alapformák, történetek és motívumok hatása, továbbélése többféle értelmezésben az európai és a magyar irodalomban, képzőművészetben, filmen.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> felismer és azonosít alapvető emberi magatartásformákat mitológiai történetekben és eposzokban megismer irodalmi alapformákat, műfajokat és motívumokat; elemzi a történetmesélés formáit, az elbeszélői nézőpontokat és a narratív struktúra szerepét; felismeri a görög kultúra máig tartó hatását: pl. 	<p>Vizuális kultúra: az antik-görög művészet néhány alkotása; illusztrációk és irodalmi művek párhuzamai, későbbi korok témafeldolgozásai.</p> <p>Földrajz: topológiai tájékozódás.</p> <p>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: az antik világ nagy szónokai, történetírói.</p> <p>Matematika; fizika: tudománytörténet; az antik világ tudományosságának öröksége.</p>

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

	archetipikus helyzetek, mitológiai és irodalmi adaptációk, intertextualitás; mai magyar szókincs.	Filozófia: antik filozófusok, filozófiai irányzatok.
Fogalmak, adatok	Szóbeliség, írásbeliség, antikvitas, mítosz, mitológia, eposz, eposzi konvenciók, kaland, utazás mint cselekményszervező elv; dal, elégia, epigramma, himnusz, hexameter, fabula, archetípus, toposz.	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés Listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, megbeszélés, vita	
Református többlet	<i>Embereszmények a homéroszi eposzokban. Világképek s azok jelentkezése irodalmi művekben</i> <i>A himnuszokról. Bensőséges vallomás</i>	

Tematikai egység	Színház- és drámatörténet – az antik színház és dráma	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Dráma, tragédia, komédia, színház, előadás, párbeszéd, helyzet, jelenet, konfliktus.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Alapvető erkölcsi értékek képviselete, azonosulás a példaadó emberi magatartásformákkal. Dialogikus művek befogadásának, értelmezésének képessége, az erkölcsi gondolkodás fejlesztése.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Az antik görög színház jellemzői. Drámai előadások (tragédia és komédia), versenyjátékok.	A tanuló képes dialogikus mű olvasására, befogadására, értelmezésére, egy drámarészlet előadására;	Vizuális kultúra; Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: görög és római színházépítészet.

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

<p>Szophoklész: <i>Antigoné</i> (és az <i>Oidipusz király</i> részlete).</p> <p>Az antik dráma hatása a drámatörténetre.</p>	<p>felismer különböző magatartásformákat, konfliktusokat, értékeket és hibákat (harmónia, mértéktartás, hübrisz); ezek elemzésével, értékelésével fejlődik erkölcsi érzéke;</p> <p>pontosítja a katarzis fogalmát; felismeri, hogy a befogadóra tett hatások változatosak;</p> <p>képes a műről szóló vélemények kritikus befogadására.</p>	<p>Földrajz: egy-két fennmaradt antik színház topológiája.</p> <p>Etika; filozófia: Arisztotelész Poétikájának néhány alapvetése.</p> <p>Dráma és tánc: színházművészet, színháztörténet.</p>
<p>Fogalmak, adatok</p>	<p>Színház, esztétikai minőség, tragikum, komikum, tragédia, komédia, dialógus, akció, dikció, alapszituáció, konfliktus, drámai szerkezet, kar, katarzis</p>	
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>	<p>Tanulói tevékenységek szervezése</p> <p>pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés Listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, megbeszélés, vita</p>	
<p>Református többlet</p>	<p><i>Hegel Esztétika című művében az Antigoné szereplői által képviselt nézőpontok. Irodalom és bölcsélet. A mozgások végső előidézője</i></p>	

<p>Tematikai egység</p>	<p align="center">Világirodalom – antik római irodalom</p>	<p align="center">Órakeret 4 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Antik görög irodalom, homéroszi eposzok, műnemek, műfajok, időmértékes verselés.</p>	

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Különböző magatartásformák megértésének és értékelésének képessége, azonosulás a példaadó erkölcsi értékekkel.</p> <p>Műfajok, versformák szervezői elveinek felismerése, befogadása. Hatásértelmezés, kapcsolatkeresés az antik római és a mai kultúra nagy hagyományaiival, kódjaival.</p>	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Szemelvények a római lírából és epikából, Horatius és Vergilius egy műve, továbbá például Catullus, Ovidius, Phaedrus – művek vagy részletek.</p> <p>A római irodalom műfajainak, témáinak, motívumainak hatása, továbbélése.</p>	<p>A tanuló azonosít, értékkel emberi magatartásformákat a művek, illetve a szerzők portréi alapján; véleményezi a horatiusi életelvek érvényességét;</p> <p>megismer irodalmi műfajokat, versformákat; értelmezi a görög és római kultúra viszonyát;</p> <p>felismeri a római kultúra máig tartó hatását (mitológiai és irodalmi adaptációk, intertextualitás; Catullus / Horatius noster; latinizmusok a mai magyar szókincsben).</p>	<p>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; Földrajz: az antik római kultúra topológiája.</p> <p>Vizuális kultúra: korabeli művek és későbbi feldolgozások.</p>
Fogalmak, adatok	Dal, óda, strófaszerkezet, elégia, ekloga, episztola, ars poetica, átváltozás-történet.	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	<p>Tanulói tevékenységek szervezése</p> <p>pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés</p> <p>Listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, megbeszélés, vita</p>	
Református többlet	<i>Publius Vergilius Maro: Negyedik ecloga. A keleti messiás-váró</i>	

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

Tematikai egység	Világirodalom – Biblia		Órakeret 11 óra
Előzetes tudás	Bibliai történetek, az <i>Ó- és Újszövetség</i> néhány szereplője.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A bibliai történetek etikai vonatkozásainak tudatosítása. Bibliai élethelyzetek, magatartásformák, témák, motívumok megismertetése, befogadásának képessége, továbbélő hatásuk tudatosítása.		
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Szemelvények az <i>Ószövetségből</i> (pl. <i>Teremtéstörténet, Káin és Ábel; A vízözön, Babel tornya, József története, Mózes és a tízparancsolat, próféták, Jónás története, zsoltárok</i>).</p> <p>Szemelvények az <i>Újszövetségből</i> (pl. Máté evangéliuma; példabeszédek, pl. <i>A tékozló fiú, Az irgalmas szamaritánus</i>; a passió, Pál apostol „szeretethimnusza”; az Apokalipszis egy részlete).</p> <p>A bibliai hagyomány továbbélése az európai és a magyar szóbeli és írásos kultúrában (pl. szókincsben, szövegekben, témákban, motívumokban).</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> • megismer/felismer bibliai élethelyzeteket, magatartásformákat, témákat, motívumokat; • tudja néhány közkeletű bibliai szólás, állandósult kifejezés eredetét és jelentését; • ismeri a Bibliához kapcsolódó ünnepek, hagyományok (karácsony, húsvét, pünkösd, vízkereszt stb.) eredetét, tartalmát; • tudatosítja a bibliai motívumok, témák, műfajok továbbélését a kultúrában; • ismeri a Biblia máig tartó hatását az európai irodalomra és művészetre (zene, képzőművészet, film; dramatikus hagyomány; parafrázisok, 	<p>Vizuális kultúra; Ének-zene: a Biblia hatása más művészeti ágakra; különböző korok bibliai témafeldolgozásai, különféle művészeti ágak példáival.</p>	

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

	adaptációk többféle művészeti ágból).
Fogalmak, adatok	Biblia, Ószövetség, Újszövetség, kánon, teremtéstörténet, pusztulástörténet, zsoltár, próféta, evangélium, apostol, példabeszéd, apokalipszis.
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés Listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, megbeszélés, vita Portfoliókészítés
Református többlet	<i>Az Ószövetség Istent dicsőítő közösségi énekei. Zsoltárfordítások. Az Istenbe vetett bizalom feltétlen megvallása (23. zsoltár)</i> <i>Biblia hatása a művészeti ágak mindegyikében</i>

Tematikai egység	Világirodalom – az európai irodalom a 4–15. században (középkor)	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Himnusz, verses epika, rím, középkor.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Kapcsolatkeresés az európai és a magyar irodalom nagy hagyományaival, kódjaival. A történelmi és művelődéstörténeti korszakolás problémáinak (ókor- középkor- reneszánsz fogalmak koordinátái) megértetése, érzékenyítés a középkori irodalom sajátosságaira, műfajok, világkép, értékrend, néhány alkotás befogadásának támogatása.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Szemelvények a 4–14. századi európai irodalomból, példák, jellemző rövid részletek a különféle irodalomtípusokra, pl. himnuszköltészet, vallomás, legendák; hősi	A tanuló <ul style="list-style-type: none"> • megérti a történelmi és művelődéstörténeti korszakolás problémáit (ókor- középkor- 	Vizuális kultúra; Ének-zene: a középkori építészet, képzőművészet, zene néhány alkotása. Informatika, könyvtár: tájékozódás a Villon-

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

<p>ének, trubadúr- és lovagi költészet, vágánsdalok.</p> <p>Dante: <i>Isteni színjáték</i> (részlet/ek a <i>Pokolból</i>).</p> <p>Villon művei (pl. egy-két részlet a <i>Nagy</i> <i>testamentumból</i>, 15. sz.).</p>	<p>reneszánsz fogalmak koordinátái;</p> <ul style="list-style-type: none"> • megismerkedik a középkori irodalom jellegével az ókeresztény és középkori szakaszban; a vallásos és világi irodalom együtthatásával; • felismeri az antikvitas hatását a középkorra (pl. Vergilius-Dante); • néhány szemelvény alapján értékeli Dante és Villon életművének jelentőségét. 	<p>fordításokról.</p>
<p>Fogalmak, adatok</p>	<p>Középkori irodalom, himnusz, legenda, vallomás, trubadúr, lovagi költészet, vágánslíra, nyugat-európai verselés, rím, tercina, testamentum, balladaforma, refrén.</p>	
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>	<p>Tanulói tevékenységek szervezése pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, megbeszélés, vita, reflektálás</p>	
<p>Református többllet</p>	<p><i>A középkori kultúra alapértékei</i> <i>Szent Ágoston: Vallomások. Az akarat és a kegyelem etikai jelentősége</i> <i>Assisi Szent Ferenc: Naphimnusz. A halál az élet része</i> <i>Dante Alighieri: Isteni színjáték. Az élet teljességének átélése. Az emberi lélek végcélja a teljesség és a szeretet</i></p>	
<p>Tematikai egység</p>	<p>Világirodalom – az európai irodalom a 14–16. században (reneszánsz)</p>	<p>Órakeret 5 óra</p>

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

Előzetes tudás	Szerkesztett ciklus, kötet, versszerkezet, rím, rímképlet, lírai én, novella, reneszánsz.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az eszménykép és műalkotás helyének tudatosítása a hétköznapi életben. A reneszánsz eszmények, értékek, témák, alkotások, alkotói magatartások befogadása révén az azonosulás és kritikai érzék fejlesztése. Művelődéstörténeti és stílustörténeti korszakolás problémáinak tudatosítása. A poétikai műveltség továbbépítése (novella, szonettforma, versciklus).	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Szemelvények a 14–16. századi európai reneszánsz irodalomból.</p> <p>Az itáliai kora reneszánsz irodalomból: Petrarca: <i>Daloskönyv</i> (egy-két szonett), Boccaccio: <i>Dekameron</i> (egy novella).</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> • tudatosítja a legfontosabb reneszánsz eszményeket, értékeket, tárgyakat, témákat; • Petrarca és Boccaccio néhány műve alapján megismerkedik a kor lehetséges/sajátos alkotói magatartásaival (kettősségek: tudós humanizmus és személyes élményanyag, illetve a szórakoztatás szándéka); • pontosítja ismereteit műelemzés alapján a novella műfajáról; felismeri a szonettformát. 	<p>Vizuális kultúra; Ének-zene: a reneszánsz építészet, képzőművészet, zene néhány alkotása.</p>
Fogalmak, adatok	Reneszánsz, humanizmus, humanista, novella, szonett, versciklus	

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés, grafikai szervezők használata, listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, reflektálás, megbeszélés, vita
Református többlet	<i>A reneszánsz saját filozófiája, az újplatonizmus. Elvont elmélettől az életszerűség felé. A szellem magasabbrendű</i>

Tematikai egység	Színház- és drámatörténet – drámajátékos tevékenységgel	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Dramatikus megjelenítés, előadási formák.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A helyzetfelismerés és rögtönzés szerepe hétköznapi szituációkban, váratlan helyzetek kezelése. A megismert emberi magatartásformák mérlegelő megítélése. Színház- és drámatörténeti ismeretek drámajátékos tevékenységgel történő megközelítése. A dráma és a színháték műfaji sajátosságainak vizsgálata, és elhelyezése a dráma- és színháztörténet korszakaiban.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Néhány sajátos színjátéktípus a 10–16. században (a középkor és reneszánsz vallásos és világi előadási formái). Rögtönzés cselekményváz alapján.	A tanuló <ul style="list-style-type: none"> • részt vesz a témakörhöz kapcsolódó drámajáték előkészítésében és előadásában; • képes rögtönzésre (cselekményváz és adott állandó típusok alapján); • megismer néhányat az európai 	Dráma és tánc: dráma és színháztörténet, játéktípusok.

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

	színhátság máig élő hagyományyaiból; <ul style="list-style-type: none"> felismeri az előadásmódok és színhádfarmák sokféleségét a középkeri játéktípusokban.
Fogalmak, adatok	Commedia dell'arte, farce, misztériumjáték, moralitás, passió, rögtönzés, állandó típusok, színhádfarmák.
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Tanulói tevékenység szervezése Pármunka, csopórtmunka, karaktertípusok alkotása, cselekményváz írása, színhádképek
Református többlet	<i>A nemzeti nyelvű liturgikus játékok megjelenése. A mirákulum</i>

Tematikai egység	Középkeri nyelvemlékek	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Nyelvtörténeti alapismeretek, szórványemlék, szövegemlék, kódex, legenda, himnusz.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A nyelvi és irodalmi hagyomány megbecsülése. Az anyanyelvi kultúra építése: a magyar kultúra legkorábbi emlékeinek megértése, értelmezése – összefüggésben a középkeri írásbeliség szerepének, a nyelvemlékek jelentőségének tudatosításával. Művelődéstörténeti összefüggések megértése.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

<p>Középkori írásbeliség, műfajok, nyelvemlékek.</p> <p>Halotti beszéd és könyörgés; Ómagyar Mária-siralom.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> • értelmezi a magyar nyelvű kultúra legkorábbi írásos emlékeit (kötelező művek: <i>HB</i>; <i>ÓMS</i>); • megismeri a középkori írásbeliség sajátosságait; <p>tudatosítja a nyelvemlékek szerepét, jelentőségét és továbbélésüket későbbi korokban (l. „Halotti beszéd”-ek)</p>	<p>Történelem és állampolgári ismeretek: a könyvnyomtatás történetéről; könyvtártörténet.</p>
<p>Fogalmak, adatok</p>	<p>Írásbeliség, szóbeliség, nyelvemlék, szövegemlék, kódex, prédikáció.</p>	
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>	<p>Tanulói tevékenységek szervezése</p> <p>pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés, grafikai szervezők használata</p> <p>listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, reflektálás, megbeszélés, vita</p>	
<p>Református többlet</p>	<p><i>Ómagyar Mária-siralom. A lelki gyötrődés lélektani ábrázolása</i></p>	

<p>Tematikai egység</p>	<p align="center">Janus Pannonius portréja</p>	<p align="center">Órakeret</p>
--------------------------------	---	---------------------------------------

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

		6 óra
Előzetes tudás	Időmértékes verselés, disztichon, epigramma, elégia, ars poetica. Humanizmus, humanista. Pannónia dicsérete	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egy humanista alkotó portréjának megismertetése. Az életmű néhány fontos témájának tudatosítása, értékelése. Az emberi lét és az embert körülvevő világ lényegi kérdéseinek különböző megközelítési módokat felölelő megvitatása, test és lélek viszonyának értelmezési lehetőségei. A történeti és a problémamegoldó gondolkodás fejlesztése: fogalmak változó jelentésének megértése.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Janus Pannonius lírája, jellemző témái (pl. öntudat, békevágy, betegség). Epigrammák és elégiák (pl. <i>Egy dunántúli mandulafáról, Búcsú Váradtól, Saját lelkéhez</i>).	A tanuló <ul style="list-style-type: none"> • megismeri egy humanista alkotó portréját, költői és emberi szerepvállalását; személyes élményanyagának költészetformáló szerepét; • tudatosítja, értékeli az életmű néhány fontos témáját, a lírai alany magatartását (pl. költői öntudat, művészi becsvágy, búcsúzás, betegség, katonáskodás, test és lélek); • megismeri néhány fogalom változó jelentését (pl. elégia, epigramma); elemzési minimuma: <i>Pannónia dicsérete</i> és Janus Pannonius még egy műve.	Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: a 15. sz. kulturális élete Magyarországon. Vizuális kultúra; Ének-zene: a reneszánsz kultúra Magyarországon.

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

Fogalmak, adatok	Elégia, epigramma, búcsúzásvers, refrén, disztichon, költői magatartás, irónia, gúny, interkulturalitás, újplatonizmus.
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés, grafikai szervezők használata listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, reflektálás, megbeszélés, vita
Református többlet	<i>Humanizmus. és reformáció. A hit kétségbevonhatatlan alapja Isten szava. Nemzeti nyelvre fordított teljes bibliák. Elindítói az adott ország anyanyelvi irodalmának</i>

Tematikai egység	Balassi Bálint portréja		Órakeret 9 óra
Előzetes tudás	Reneszánsz, kompozíció, ütemhangsúlyos verselés, lírai én, téma, motívum.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A Balassi-versekben megjelenített magatartásformák és értékek felismerése. A szövegvers és dallamra írott énekvers megkülönböztetésének kérdései. Életformák találkozásai, értelmezései: végvári élet, költő lét.</p> <p>Az életmű megközelítési problémáinak (kötetkompozíció; kéziratok énekeskönyv; különféle felfogások: kompozíció / tematika, dallamvers, szövegvers) megértését támogató Balassi Bálint portré közvetítése. Szövegelfogadási képességek, ritmusérzék fejlesztése: ütemhangsúlyos formák ritmizálása, a Balassi-strófa azonosítása.</p>		
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Balassi Bálint lírája; költői tudatosság; az életmű néhány tematikus és formai jellemzője. <i>Egy katonanének</i> (kompozíció, értékrend).	A tanuló <ul style="list-style-type: none"> megismeri az alkotó költői portréját és magatartását (az életmű 3-4 darabja nyomán); tudatosítja az életmű megközelítési 	<p>. Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: a 16. sz. kulturális élete Magyarországon.</p> <p>Vizuális kultúra: a reneszánsz kultúra Magyarországon; az aranymetszés.</p>	

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

<p>Legalább további két mű értelmezése (szerelmi tematika, pl. Júlia-vers / Célia-vers; istenes tematika, zsoltárparafrázis vagy könyörgésvers, pl. <i>Adj már csendességet</i>)</p> <p>Megformáltság, szerkezet (pl. aranymetszés, hárópillérű kompozíció).</p>	<p>problémáit (kötetkompozíció; kéziratos énekeskönyv; különféle felfogások: kompozíció (tematika);</p> <ul style="list-style-type: none"> • megkülönbözteti a dallamvers és szövegvers fogalmát; • tud ritmizálni ütemhangsúlyos formákat, felismeri a Balassi-strófát; <p>elemzési minimuma: <i>Egy katonaének</i> és még egy-két mű.</p>	
Fogalmak, adatok	Kötetkompozíció, dallamvers, szövegvers, ütemhangsúlyos verselés, rímelhelyezkedés, Balassi-strófa.	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés, grafikai szervezők használata listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, reflektálás, megbeszélés, vita	
Református többlet	<p><i>Magyar bibliafordítások a humanizmus és a reformáció korában (Komjáti Benedek, Pesti Gábor, Sylvester János, Károli Gáspár)</i></p> <p><i>A kultúra új központjai: iskolák és nyomdák.</i></p> <p><i>Balassi Bálint istenes versei a zsoltárok műfaji hagyományából táplálkoznak. Mindig bevallja bűneit, hazatalál Istenhez.</i></p> <p><i>Szenczi Molnár Albert a 16. századi protestáns irodalom és műveltség egyik nagy összefoglalója (szótár és nyelvtan; zsoltárai)</i></p>	
Tematikai egység	Világirodalom – késő reneszánsz, barokk, klasszicizmus (16–17. század)	Órakeret 3 óra

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

Előzetes tudás	Reneszánsz, humanizmus, reformáció.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A reneszánsz, barokk, klasszicista életeszemély mai tanulságai. A kronológiai tájékozottság, a fogalmi műveltség, a történelmi érzék továbbfejlesztése (pl. művelődéstörténelmi korszak, korstílus, stílusirányzat, irányzatok egymás mellett élése); képesség a reneszánsz és a barokk/klasszicizmus alapvető formái és stílusjegyeinek azonosítására, megnevezésére.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A reneszánsz kései szakasza (manierizmus).</p> <p>Szemelvény a korszakból: Cervantes: <i>Don Quijote</i> (részlet).</p> <p>Barokk és klasszicizmus a 17. században (háttér, tematika, stílus- és formajegyek).</p> <p>Szemelvényrészletek az irányzatokról, szerzőkről, művekről.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> ismeri a fogalomhasználati problémákat (művelődéstörténelmi korszak, korstílus, stílusirányzat); tisztában van irányzatok egymás mellett élésével; meg tudja különböztetni a reneszánsz / barokk / klasszicizmus alapvető formái és stílusjegyeit, ismeri ezek esztétikai háttérét; <p>műismereti minimuma: Cervantes: <i>Don Quijote</i> (részlet).</p>	<p>Vizuális kultúra; Ének-zene: az irányzatokhoz kapcsolódó, jellemző alkotások formajegyei (minden művészeti ágból).</p>
Fogalmak, adatok	Barokk, klasszicizmus; korstílus, stílusirányzat.	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és	Tanulói tevékenységek szervezése pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés, grafikai szervezők használata listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, megbeszélés, vita,	

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

munkaformák	reflektálás
Református többlet	<i>A hitélet megtisztítása. Calderon de la Barca: Az élet álom. Példázat az emberi lét látszatokra épülő voltáról</i>

Tematikai egység	Színház- és drámatörténet – az angol színház a 16–17. században és Shakespeare	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	A drámai műnem. A tragédia műfaja, alapfogalmai. Drámai szövegek olvasása, elemzése, előadása, egy dráma ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A végzettség és az egyéni felelős cselekvés dilemmája. A szeretetteljes kapcsolat próbái. Konfliktushelyzetek kezelésének módjai. A művekben felvetett erkölcsi problémák mérlegelő megítélése. A műismereti tájékozottság, a kulturális emlékezet növelése (Shakespeare-szállóigék felidézése); az angol reneszánsz színház és dráma jellemzői, a shakespeare-i dramaturgia és nyelvezet befogadása, a dráma létformájának, a dramaturgiai jellemzőknek a megértése drámajátékkal. Színházlátogatás, illetve színházi előadás élményének megbeszélése. Reflektálás Shakespeare drámáiról életművének, művészetének mai hatására.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Az angol színház a 16–17. században (színház, előadás és dramaturgia összekapcsolódása). Shakespeare egy drámája (<i>Hamlet</i> / esetleg <i>Romeo és Júlia</i> vagy más, választott mű).	A tanuló <ul style="list-style-type: none"> ismer néhány Shakespeare-témát, szállóigét; képes egy mű részletes elemzése kapcsán a hősök jellemzésére, magatartásuk, konfliktusaik értékelésére; megérti a befogadói elvárások (korabeli 	Vizuális kultúra; Ének-zene; Mozgóképkultúra és médiaismeret: illusztrációk, zenei és filmes feldolgozások Shakespeare-művekből. Dráma és tánc: színháztörténet, színházművészet, színpadi hatás.

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

	<p>közönség) és a dramaturgia összefüggését;</p> <ul style="list-style-type: none"> • részt vesz egy jelenet kidolgozásában és előadásában; • felismeri a dráma másik létformáját (aktuális színházi előadások, rendezői értelmezések hatásával); értékeli az újrafordítások, filmes feldolgozások szerepét; • lehetőség szerint megtekint egy színházi előadást (vagy felvételét); • műismereti minimuma: egy Shakespeare-dráma elemző feldolgozása és memoriter: egy monológ/részlete; • alkalmassá válik az adott műről szóló vélemények kritikus befogadására; egy szóbeli érettségi témakör anyagának összeállítására és az abban megjelölt feladat kifejtésére. 	
Fogalmak, adatok	Drámai műfajok, drámai szerkezet, drámai nyelv, drámai jellem, blank verse.	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek,	Tanulói tevékenységek szervezése pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés, grafikai szervezők használata	

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

szervezési-és munkaformák	listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, megbeszélés, vita Reflektálás.
Református többlet	<i>Protestáns polgárságra támaszkodó királynő Anglia trónján. Az angol színháztörténet a legszélesebb nézőközönségnek szól. Összetett személyiségek a drámai hősök.</i>

Tematikai egység	Színház- és drámatörténet – a francia klasszicista színház (17. század)	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Barokk és klasszicizmus a 17. században. Ars poetica. Drámatörténeti és drámaelméleti ismeretek. Komikum és tragikum. Lehetséges: <i>Fösvény</i> vagy más Molière-mű ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az emberi magatartások sokféleségének belátása és felelős megítélése. Kötelesség és szenvedély, egyén és közösség viszonya. A klasszicista normatív esztétika sajátosságainak (műfaji hierarchia, szabályok); a korabeli elvárások és a dramaturgia összefüggésének felismertetése. A komikum műfajformáló minőségének és változatainak megértése pl. drámajátékban való részvétel révén. Műelemző képesség fejlesztése: egy mű részletes elemzése, a hősök jellemzése, magatartásuk, konfliktusaik értékelése. Színházlátogatás, illetve színházi előadás élményének megbeszélése.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A klasszicizmus elvárásai. Tragédia és komédia. A francia színház a 17. században (színház, előadás és dramaturgia összekapcsolódása). Molière: <i>Tartuffe</i> (vagy más műve). A komikum megjelenési formái.	A tanuló <ul style="list-style-type: none"> felismeri a klasszicista normatív esztétika sajátosságait (műfaji hierarchia, szabályok); a korabeli elvárások és a dramaturgia összefüggését; megérti a komikum műfajformáló minőségét és 	Dráma és tánc: színháztörténet, a színpadi kísérő zene, a koreográfia.

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

	<p>változatait (helyzet- és jellemkomikum);</p> <ul style="list-style-type: none"> • képes egy mű részletes elemzése kapcsán a hősök jellemzésére, magatartásuk, konfliktusaik értékelésére; • részt vesz egy jelenet kidolgozásában és előadásában; • lehetőség szerint megtekint egy színházi előadást (vagy felvételét); • műismereti minimuma: egy Molière-mű elemző feldolgozása és memoriter: egy részlet; • alkalmassá válik az adott műről szóló vélemények kritikus befogadására; egy szóbeli érettségi témakör anyagának összeállítására és az abban megjelölt feladat kifejtésére. 	
<p>Fogalmak, adatok</p>	<p>Felvonás, jelenet, díszlet, jelmez, szerzői utasítás, hármas egység, mértéktartás, helyzetkomikum, jellemkomikum, nyelvi komikum, jellemtípus, bizalmas, rezonőr.</p>	
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és</p>	<p>Tanulói tevékenységek szervezése pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés, grafikai szervezők használata listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, megbeszélés, vita</p>	

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

munkaformák	reflektálás
Református többlet	<i>Janzenizmus közelítő hittételei (Blaise Pascal) Az emberi értelem és a hit más-más szinten magyarázza a világot</i>

Tematikai egység	Látásmód – Zrínyi Miklós: <i>Szigeti veszedelem</i>		Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Barokk, eposz, eposzi konvenciók (kellékek).		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok megértése, a morális gondolkodásra és ítéletalkotásra való képesség fejlesztése. A hazához való kötődés erősítése, a Zrínyi által képviselt értékek elfogadása.</p> <p>Tájékozottság a stíluskorszakokban, a stílus-és formaérzék fejlesztése: a barokk formajegyeinek, a világkép és műfajok, poétikai/retorikai megoldások összefüggéseinek megismertetése (az irodalmi művekben és más művészeti ágakban). A műfaji konvenció jelentéshordozó szerepének bemutatása. Az olvasott művek befogadásának, megértésének támogatása.</p>		
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Magyar barokk irodalom.</p> <p>Szemelvény: Pázmány Péter értekező prózájából (hitvita, prédikáció).</p> <p>Zrínyi Miklós: <i>Szigeti veszedelem</i> (részletek); a barokk eposz (szerkezet; koncepció; embereszmény /a főhős mint Krisztus katonája; értékrend).</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> • felismeri a barokk formajegyeit az irodalmi művekben és más művészeti ágakban is, összhangban az irodalommal; • megismeri világkép és műfajok, poétikai / retorikai megoldások összefüggését; • tisztában van az eposzi kellékek 	<p>Vizuális kultúra; Ének-zene: a barokk formajegyei a festészetben, építészetben, a zenében.</p>	

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

	<p>hagyományozódásá- al, az antik és barokk eposzok különbségével (koncepció, szerkezet, értékrend, embereszmény);</p> <ul style="list-style-type: none"> • műismereti minimума: Zrínyi Miklós: <i>Szigeti veszedelem</i> (részlete).
Fogalmak, adatok	Barokk eposz, eposzi konvenciók a barokkban, erkölcsi érték, heroizmus, körmondat.
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés, grafikai szervezők használata listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, megbeszélés, vita reflektálás.
Református többllet	<i>A reformáció hatása a katolikus egyházra. A katolikus megújulás. Pázmány Péter stílusának érzékletessége: előbeszéd természetessége, népnyelvből származó közmondások...</i> <i>A befelé forduló lelkiség, az önelemzés műfajainak előtérbe kerülése: önéletírás és vallomás</i> <i>Bujdosóénekek a kuruc költészetben</i>

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI

A tanuló bizonyítja az önkifejezéshez és a társas-társadalmi párbeszédhez szükséges szóbeli nyelvi képességeit különböző beszédhelyzetekben és témákban.

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma Kiskunhalas

Felismeri, azonosítja a kommunikációs folyamat összetevőit.

Megfelelően alkalmazza a kapcsolatteremtés és a kapcsolattartás udvarias formáit. Beszélgetés közben ügyel a párbeszéd illemszabályainak betartására. Figyeli és tudja értelmezni partnerei kommunikációs szándékát, nem nyelvi jeleit. Törekszik az egyszerű, érthető, hatékony közlésre. Képes mások rövidebb szóbeli üzeneteit megérteni, összefoglalni és írásban és szóban továbbadni.

A testbeszéd, a térközsabályozás és az arcjáték (pl. szemkontaktus) néhány jelét ismeri, tudatosan alkalmazza.

A szóhasználatát, a szöveg hangzását és a gesztusokat összehangoltan alkalmazza különféle kommunikációs helyzetekben.

Megérti és dekódolja a szöveg tartalmát megerősítő és megkérdőjelező gesztusokat. hétköznapi kommunikációs helyzetekben, a tömegkommunikációban.

Képes memoriterek szöveghű tolmácsolására a szövegfonetikai eszközök helyes alkalmazásával, tudatos szövegmondással.

Képes írott szövegek (pl. szépirodalmi, dokumentum- és ismeretterjesztő) szöveg globális (átfogó) megértésére, a szöveg szó szerinti jelentésén túli üzenet értelmezésére, a szövegből információk visszakeresésére. Össze tudja foglalni a szöveg tartalmát, tud önállóan jegyzetet és vázlatot készíteni. Képes az olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos saját véleményét szóban és írásban megfogalmazni, indokolni.

Képes szövegek kapcsolatának és különbségének felismerésére és értelmezésére (pl. tematikus, motivikus kapcsolatok, utalások, nem irodalmi és irodalmi szövegek, tények és vélemények összevetése), e képesség alkalmazása elemző szóbeli és írásbeli műfajokban.

Tudja alkalmazni a művek műfaji természetének megfelelő szövegfeldolgozási eljárásokat, megközelítési módokat (pl. a téma, a műfaj megállapítása, logikai összefüggések, jelentésrétegek feltárása).

Fel tudja ismerni a szépirodalmi és nem szépirodalmi szövegekben megjelenített értékeket, erkölcsi kérdéseket, motivációkat, magatartásformákat.

Ismeri és alkalmazza az anyanyelvű írásbeliség normáit, írástechnikája megfelelő, írása olvasható, helyesírása biztos, problémaérzékeny.

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma **Kiskunhalas**

Ki tudja fejteni saját álláspontját, képes kreatív írás gyakorlataira (pl. kiegészítés, újírás, jóslás, szövegtranszformáció).

Fel tud készülni egy-egy nagyobb anyaggyűjtést, önálló munkát igénylő, terjedelmesebb szöveg (pl. beszámoló, ismertetés, esszé, egyszerűbb értekezés) írására.

A tanuló ismeri és alkalmazza az alapműveltség elsajátításához szükséges tudás megszerzésének és feldolgozásának csoportos és egyéni technikáit.

Képes verbális és nem verbális (hangzó és képi) információk célszerű gyűjtésére, szelekciójára, rendszerezésére, kritikájára és felhasználására.

Fokozatos önállósággal alkalmazza az információ-felhasználás normáit (pl. a források megjelölését, idézést).

A nyelvtani ismereteit önállóan alkalmazza a nyelvi-nyelvhasználati jelenségek megközelítésében.

Önálló kézikönyvhasználat mellett törekszik a biztos helyesírású tervezett szöveg megírására.

A tanuló képes művek élményének felfogására, megélésére.

Tájékozott az évfolyamon olvasott, feldolgozott lírai alkotások különböző műfajaiban és hangnemeiben.

Törekszik a műnemek és a műfajok közötti kapcsolatok megértésére.

Törekszik az előretalások, késleltetések és az elbeszélő művek motivikus-metaforikus szintjének értelmezésére.

Képes az epikus és a drámai történetmondás, idő-, tér- és cselekményszervezés, illetve jellemalkotás közötti különbségek megfigyelésére, a drámai közlésmód jellemző szövegtípusainak felismerése.

Felismeri az olvasott művekben megjelenített témák, élethelyzetek, motívumok, formai megoldások közötti kapcsolódási pontokat.

A tanuló képes felfogni, megérteni az ízlés kontextuális függőségét (kulturális, történeti, közösségi, családi, egyéni beágyazottság).

Felismeri, hogy a műalkotás normakövető és normákat megújító jelenség.

Bizonyítja igényét (pl. kérdésfeltevésekkel, válaszok keresésével) a társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok hátterének megértésére.

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

Képes a művészet kultúraalkotó szerepének megfigyelésére és tudatosítására.

10. évfolyam

MAGYAR NYELV

Tematikai egység	A szöveg	Órakeret 22 óra
Előzetes tudás	A szövegértési és szövegalkotási képesség megfelelő szintje: szövegértési, szöveg-feldolgozási stratégiák (átfutás, jóslás, előzetes tudás aktiválása, szintézis, szelektív olvasás stb.) alkalmazása különféle megjelenésű és típusú szövegeken. Elbeszélő, magyarázó, dokumentum típusú szövegek kommunikációs funkcióinak, fő jellemzőinek ismerete. Beszélt és írott nyelvi, továbbá internetes szövegek eltéréseinek azonosítása. Rendszeres könyv- és könyvtárhasználat.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A szövegszervező erők megismertetése és alkalmazása a gyakorlatban.</p> <p>A szöveg általános szerkezetének, a szövegértelelem összetevőinek megfigyelési és értelmezési képességének fejlesztése a legjellemzőbb szövegtípusokon.</p> <p>A valamilyen szempontból egymással összefüggő szövegek közötti értelemhálózat felismertetése.</p> <p>A szövegelemző képességek fejlesztése: a szövegfeldolgozás módjainak gyakorlása a feladatnak megfelelő leghatékonyabb olvasástípus alkalmazásával.</p>	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>1. A szöveg fogalma, jellemzőinek megfigyelése, megnevezése, rendszerezése.</p> <p>2. A szóbeliség és az írásbeliség hatása a szövegformálásra. A szóbeli és írott szövegek szerepe, eltérő jegyei.</p> <p>3. A szövegfonetikai</p>		<p>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: a forrásszövegek típusai.</p> <p>Idegen nyelvek: az idegen nyelvi szöveg/ek kultúrafüggő felépítése.</p> <p>Biológia-egészségtan; Fizika;</p>

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

<p>eszközök és az írásjegyek szövegértelmező szerepe.</p> <p>4. A szöveg szerkezete: a szöveg és a mondat viszonya, szövegegységek.</p> <p>5. A szövegértelem összetevői: pragmatikai, jelentésbeli és nyelvtani szintje.</p> <p>6. Szövegtípusok jellemzői megjelenés, műfajok és nyelvhasználati szinterek szerint.</p> <p>7. A legjellegzetesebb szövegtípusok: a beszélt nyelvi társalgási és az írott monologikus szövegek.</p> <p>8. Szövegköziség, az internetes szövegek jellemzői.</p> <p>9. Az írott és internetes szövegek összehasonlítása, az eltérő és azonos jegyek megfigyelése, megnevezése.</p> <p>10. Az internetes adatkeresés, szöveghálók, az intertextualitás kezelése, a különböző forrásokból származó adatok megbízhatóságának és használhatóságának kérdései.</p> <p>11. A különböző forrásból származó információk megadott szempontok szerint való összehasonlítása, megvitatása, kritikai következtetés levonása.</p> <p>12. Szövegek összefüggése,</p>	<p>Kémia; Földrajz: a természettudományos ismeretterjesztő, illetve szakszövegek témahálózata, szókincse, felépítése</p>
---	--

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

<p>értelemhálózata; intertextualitás.</p> <p>13. A szövegértés, szövegfeldolgozás technikája, olvasási típusok és stratégiák.</p>		
<p>Fogalmak, adatok</p>	<p>Szöveg, szövegösszefüggés, beszédhelyzet. Szövegmondat, bekezdés, tömb, szakasz. Szövegkohézió (témahálózat, téma-réma, szövegtopik, szövegfókusz, kulcsszó, cím). Szövegpragmatika (szövegvilág, nézőpont, fogalmi séma, tudáskeret, forgatókönyv). Nyelvtani (szintaktikai) tényező (kötőszó, névmás, névelő, határozószó, előre- és visszautalás, deixis, egyeztetés). Intertextualitás. Szövegtípus (monologikus, dialogikus és polilogikus; beszélt, írott, elektronikus; spontán, tervezett). Szövegműfaj (elbeszélő, leíró, érvelő). Nyelvhasználati szintek szerinti szövegtípus (mindennapi, közéleti és hivatalos, tudományos, sajtó és média, szépirodalmi). Szövegfonetika (hangsúly, hanglejtés, hangerő, szünet, beszédtempó).</p>	
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>	<p>Fogalommagyarázat, megbeszélés, vita, szövegértelmezés, szövegalkotás adott műfajokban és kritériumokkal, dramatikus játék vezetése, pármunka, csoportmunka szervezése.</p>	

Tematikai	Helyesírási ismeretek	Órakeret
------------------	------------------------------	-----------------

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

egység		8 óra
Előzetes tudás	<p>A helyesírás alapelvei, megismert főbb szabályszerűségei. A szöveg központozásának szabályai, használata, az írásjelek funkciója. Az egybe- és különírás szabályai, a gyakoribb tulajdonnevek írásmódja.</p> <p>hatásának felismerése, értelmezése</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A nyelvi normaérzék, a normakövető írás fejlesztése. A helyesírás rendszerszerűségének megismertetése. A hibajavítási képesség és az önkorrektúra fejlesztése.</p>	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Idegen szavak helyesírása, a latin betűs szavak átírása.</p> <p>Helyesírási szótárak, elektronikus helyesírás-ellenőrző programok szerkezetének és működésének megismerése, használatuk az iskolai és a mindennapi szövegalkotásban.</p> <p>Az internetes szövegek eltérő helyesírásának, jelhasználatának funkciója.</p> <p>A normától való eltérés stilisztikai</p>		<p>Minden tantárgy: helyesírás.</p> <p>Informatika: helyesírás-ellenőrző programok ismerete, használata</p>
Fogalmak, adatok	Helyesírási alapelv, nyelvi norma.	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Tanári magyarázat, fogalommagyarázat, modellezés, szemléltetés, tanulói tevékenység szervezése, pár- és csoportmunka, nyelvi elemzés, megbeszélés, verbális értékelés	

Tematikai	Stilisztikai alapismeretek	Órakeret
------------------	-----------------------------------	-----------------

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

egység		12 óra
Előzetes tudás	Befogadói és műelemzési tapasztalatok, alapvető szóképek és alakzatok, nyelvi játékok, kreatív írás. Stílusregiszterek, nyelvi magatartás, nyelvi norma.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Annak megtapasztalása, hogy a nyelvi elemek stílusértéke a konkrét szövegben, nyelvhasználatban kap szerepet; a stílust befolyásolja a beszélő, a kommunikációs helyzet, a megnyilatkozás célja.</p> <p>A megismert jelentéstani, stilisztikai, a szövegtani jelenségek felismerése és alkalmazása a műelemzésben, a mindennapi élet nyelvi jelenségeinek megítélésében, szövegalkotásban.</p> <p>A közlési szándéknak és beszédhelyzetnek megfelelő stílusréteg, stílusárnyalat és stíluseszköz használata.</p> <p>A fogalmi, a kreatív gondolkodás, a szövegértelmező képesség fejlesztése.</p>	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>1. A jellegzetes stílustípusok (stílusárnyalatok) megismerése (pl. a társalgás bizalmas vagy közömbös), felismerése, hatásának elemzése.</p> <p>2. A nyelvi szintek alkalmi és a szótárakban jelölt állandó stílusértékének megfigyelése, felismerésük, valamint alkalmazásuk a szövegalkotásban.</p> <p>3. A leggyakoribb stílusrétegek jellemzőinek megismerése, felismerése, elemzése, összefüggésben a szövegtani jellemzőkkel.</p> <p>4. A szövegek stílusának, jelentésének a befogadóra tett hatásának (stílushatás) megtapasztalása, vizsgálata; stílusgyakorlatok, szövegtranszformációk.</p>	<p>A kommunikációs helyzetnek, céljának megfelelő stíluseszközök tudatos használata a szövegalkotásban.</p> <p>A normaszegés stilisztikai szerepének megtapasztalása.</p> <p>A stíluselemek, stíluseszközök szerepének felismerése, értelmezése művészi és mindennapi szövegekben.</p> <p>A szóképek felismerése mellett az önálló szóképalkotás fejlesztése.</p> <p>Az esztétikai érzék fejlesztése. Az egyéni stílus</p>	<p>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: különböző forrásszövegek stílusjellemzői.</p> <p>Idegen nyelvek: beszélt nyelvi stílusregiszterek.</p> <p>Biológia-egészségtan; Fizika; Kémia; Földrajz: metaforák a természettudományos szövegekben.</p> <p>Dráma és tánc: drámajáték; társalgási stílusárnyalatok megjelenítése.</p> <p>Mozgóképkultúra és médiaismeret: nyilvános</p>

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

<p>5. A stíluselemek, stílus eszközök szerepének értelmezése művészi és mindennapi szövegekben (jelentésfeltáró, hatáselemző gyakorlatok).</p> <p>6. A helyzetnek, kommunikációs célnak megfelelő stílus eszközök tudatos használata a szövegalkotásban.</p> <p>7. A metafora funkciója és használata a mindennapi, továbbá a publicisztikai és a tudományos nyelvhasználatban.</p>	<p>alakítása.</p> <p>A tanult jelentéstani, stilisztikai jelenségek önálló alkalmazása a műelemzésben, a mindennapi élet nyelvi jelenségeinek megítélésében.</p> <p>Az elmélet alkalmazásának képessége a gyakorlatban</p>	<p>megnyilatkozások, különféle műsorszámok, illetve internetes felületek jellemző stílusregiszterei.</p> <p>Informatika, könyvtár: kézikönyvek, egy nyelvű szótárak használata.</p>
<p>Fogalmak, adatok</p>	<p>Stílus, stilisztika, stílus típus (bizalmas, közömbös, választékos stb.).</p> <p>Stílus érték (alkalmi és állandó).</p> <p>Stílus réteg (társalgási, tudományos, publicisztikai, hivatalos, szónoki, irodalmi).</p> <p>Stílus hatás.</p> <p>Szó kép (metafora, hasonlat, szinesztézia, metonímia, szinekdoché, összetett költői kép, allegória, szimbólum).</p> <p>Alakzat (ellipszis, kötőszóhiány, ismétlődés, gondolatritmus, oximoron).</p> <p>Mondat stilisztikai eszköz (verbális stílus, nominális stílus, körmondat).</p> <p>Hangszimbolika, hangutánzás, hangulatfestés, alliteráció, áthajlás, figura etimologica, expresszivitás, eufemizmus, evokáció, archaizálás, egyéni szóalkotás, poétizáció.</p>	
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>	<p>Fogalom magyarázat, megbeszélés, vita, dramatikus játék vezetése, tanulói tevékenység szervezése, pármunka, csoportmunka, dramatikus játékok, verbális értékelés</p>	

Tematikai egység	Jelentés tan	Órakeret
-------------------------	---------------------	-----------------

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

		8 óra
Előzetes tudás	<p>Befogadói, jelentéselemzési tapasztalatok. Szókincs, világismeret.</p> <p>Az azonos alakú, többjelentésű és a rokon értelmű szavak, alkalmazásuk a beszélt és írott szövegalkotásban. Közmondások, szólások jelentésének és eredeti funkciójának ismerete, nyelvi és nem nyelvi kommunikációs üzenetek jelentése. Közismert egynyelvű szótárak önálló használata (pl. értelmező, szinonima).</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A hangalak és jelentés viszonyának felismerése, értelmezése különböző beszédhelyzetekben. A mondat és szövegjelentést meghatározó tényezők felismerése.</p> <p>A magyar szórend megváltozása és az üzenet jelentésváltozása közötti összefüggés felismerése mondat-átalakítási gyakorlatokkal.</p> <p>Nyelvünk gyakori metaforikus kifejezéseinek és használati körének megfigyelése, értelmezése.</p>	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>1. A szavak jelentésének szerkezete, jelentéselemek.</p> <p>A hangalak és jelentés viszonya, jelentésmező.</p> <p>2. Motivált és motiválatlan szavak felismerése, használata.</p> <p>3. A metaforikus kifejezések szerkezete, jellemző típusai, használati köre.</p> <p>A mondat és szövegjelentés.</p> <p>4. A jelentés szerepe a nyelvi szerkezetek kialakításában.</p> <p>5. A jelentés és a nyelvi-grammatikai funkció összefüggése.</p> <p>6. A szórend jelentésváltozatainak megfigyelése, hatásértelmezés.</p>	<p>A kommunikációs szituációtól függő szóhangulat- és jelentésváltozás megtapasztalása.</p> <p>A többletjelentés felismerése mindennapi és irodalmi szövegekben.</p> <p>A központosítás fontosságának megtapasztalása a különböző értelmezési lehetőségekben.</p> <p>A nyomtatott és az online Értelmező szótár használata.</p> <p>A jelentés lehetőségeinek figyelembe vétele az idegen nyelvre történő fordításkor.</p>	<p>Idegen nyelvek: motivált, motiválatlan szavak, szórend.</p> <p>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; Etika; Filozófia: kifejezések köznyelvi és tantárgyi jelentése.</p>

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

<p>7. Egynyelvű szótárak használata.</p>	<p>A metaforizáció felfedezése a köznyelvben.</p> <p>A kommunikációs szituáció meghatározó szerepének megtapasztalása a jelentésmódosulásban.</p> <p>A szólások és közmondások átvitt jelentésének értelmezése.</p> <p>A homonimák felfedezése a mondatokban, az azonos alakú szavak hangsúlykülönbségeinek érzékelése.</p> <p>A nyomtatott és az online Szinonimaszótár használata – a lehetőségek és kötöttségek megtapasztalása</p> <p>A magyar és a tanult idegen nyelv(ek) hangutánzó és hangulatfestő szavainak hasonlósága.</p>	
<p>Fogalmak, adatok</p>	<p>Jelentésszerkezet, jelentéselem, jelentésmező, jelhasználati szabály. Denotatív, konnotatív jelentés.</p> <p>Metaforikus jelentés.</p> <p>Motivált és motiválatlan szó, hangutánzó, hangulatfestő szó.</p> <p>Egyjelentésű, többjelentésű szó, homonima, szinonima, hasonló alakú szópár, ellentétes jelentés.</p>	
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>	<p>Fogalommagyarázat, megbeszélés, tanulói tevékenység szervezése, pármunka, csoportmunka, dramatikus játékok, verbális értékelés</p>	

<p>Tematikai</p>	<p style="text-align: center;">Szövegértés, szövegalkotás –</p>	<p style="text-align: center;">Órakeret</p>
-------------------------	--	--

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

egység	(a 9. osztályos anyag elmélyítése, gyakorlás)	4 óra
Előzetes tudás	A tanult szóbeli, írott és elektronikus szövegtípusok és jellemzőik. Olvasási stratégiák és azok adekvát alkalmazása különböző típusú és műfajú szövegek feldolgozásában, nyomtatott és elektronikus adathordozókon. A szövegalkotás lépései, az anyaggyűjtés technikák.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Olvasási stratégiák és azok adekvát alkalmazása különböző típusú és műfajú szövegek feldolgozásában. A szövegalkotás lépései, az anyaggyűjtés technikák, fogalmazási esszé- és értekezésírási gyakorlatok.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Önálló szövegfeldolgozás a szövegbefogadás céljának megfelelő olvasási stratégia és szöveg-feldolgozási mód megválasztásával. Az esszé típusai, jellemzői, az esszéírás folyamata, esszéírási gyakorlatok, az értekezés jellemzői, értekezésírási gyakorlatok.		<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> esszéírás. értekezésírás.
Fogalmak, adatok	Esszé, értekezés, tanulmány.	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Szemléltetés, tanulói tevékenységek szervezése, pármunka, csoportmunka, írószeminárium	

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma **Kiskunhalas**

Ajánlott tevékenységek a témakör projektjellegű bővítéséhez

1. Egy irodalmi alkotás elkészítése szabadon választott műnemben és műfajban
2. Stílusparódia készítése szabadon választott költőről vagy íróról
3. Egy stílusirányzat bemutatása irodalmi, képzőművészeti és építészeti alkotásokon keresztül

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI

Szövegtan: A mondatok közötti logikai kapcsolat megnevezése. A szöveget alakító tényezők megnevezése. A szöveg megfelelő tagolása. A szövegértelmezéshez és –alkotáshoz szükséges pragmatikai ismeretek alkalmazása. A témaváltás felismerése A külső kontextus fogalma és annak alkalmazása irodalmi szövegek kapcsán. Az intertextualitás jelenségeinek értelmezése a szépirodalmi szövegekben. Az előfeltevés helyes alkalmazása szövegek alkotásakor. A szöveget alakító tényezők ismerete. Az aktuális tagolás helyes alkalmazása.

Jelentésan: A nyelvi jel használati szabályainak ismerete. Az azonos alakú, több jelentésű szavak és szinonimák felismerése illetve használata. Az ellentétes jelentésű szavak, a hangulatfestő és hangutánzó szavak felismerése, használata. A stilisztikai tanulmányokhoz szükséges jelentéstani ismeretek (szóhangulat, többletjelentés, jelentésátvitel). Képesség a szó szerintitől eltérő jelentés felismerésére. Az azonos alakú és a többjelentésű szavak definíciója példákkal.

Stilisztika: A stílusérték ismerete. Stílusjelenségek felismerése és értelmezése. A stílusrétegek ismerete. A társalgási, a tudományos, a szónoki és a szépirodalmi stílus jellemzőinek ismerete. A szóképek felismerése, megnevezése és alkalmazása. Az alakzatok felismerése, megnevezése. A egyéb költői eszközök felismerése, megnevezése.

A helyzetnek, kommunikációs célnak megfelelő stíluszeszközök tudatos használata a szövegalkotásban.

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

AJÁNLOTT SZEMPONTOK A TANULÓI TELJESÍTMÉNYEK ÉRTÉKELÉSÉHEZ

Az egyes témakörök értékelésében kiemelkedő szerepe van a kvalitatív értékelésnek, a teljesítmények szóbeli megítélésének. Fontos, hogy pontosan ismerjék meg a tanulók a holisztikus (átfogó) és a horizontális (tartalmi összetevők szerinti minősítés) normáit. A cél a szövegértési és szövegalkotási sikerek megerősítése, a hiányok differenciált feltárása. Mivel a szöveg a nyelv legmagasabb szintje, a szóbeli és írásbeli szövegek alkotásának értékelése kiemelten a szövegre vonatkozó elméleti ismeretek, illetve a 9. évfolyamon tanultak gyakorlatban való alkalmazására irányuljon. A folyamatosan végzett kooperatív és projekt munka eredményeképp ezen az évfolyamon még nagyobb szerepet kaphat az önértékelés, egymás értékelése és az önkorrekción. A részösszefoglalások után ajánlott a szummatív értékelés. Az írásbeli munkák javításába formatív értékelés esetén bevonhatók a tanulók is. Az erre alkalmas feladatok esetében korrigálhatják önmaguk vagy egymás hibáit.

IRODALOM

Tematikai egység	Világirodalom – az európai irodalom a 18. században	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Felvilágosodás, klasszicizmus, regény, regényműfaji változatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Különböző világlátású művek megjelenített témáinak, élethelyzeteknek elhelyezése többféle értelmezési kontextusban; az erkölcsi és esztétikai ítélőképesség fejlesztése. A felvilágosodás eszmerendszerében felvetett erkölcsi problémák. A szabadság eszményének különböző megközelítései. Összehasonlítás és megkülönböztetés: az eszmetörténeti korszak, filozófiai irányzat és stílusirányzat kategóriáinak megkülönböztetése, összefüggések megvilágítása. Szemelvények, művek értelmezése.	

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A felvilágosodás irodalmának jellemző műfajai és stílusirányzatai: klasszicizmus, szentimentalizmus (érzékenység), rokokó.</p> <p>Művek, szemelvények az angol, francia és német irodalomból, pl. Defoe, Swift, Jane Austen; Voltaire, Rousseau; Goethe, Schiller különféle műfajú alkotásaiból.</p> <p>A választott szerzőkhöz, művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> • megkülönbözteti az eszmetörténeti korszak, filozófiai irányzat és stílusirányzat kategóriáit; • megismeri a bölcséleti háttér és a stílusirányzat, műfaj, tematika néhány összefüggését, az egyes irányzatok jellemző tendenciáit, irodalmi műfajait, máig ható kérdésfeltevéseit az európai irodalmakból vett egyes szemelvények alapján; • választható beszámolót készíthet olvasmányélménye vagy látott színházi élménye alapján (pl. Defoe, Jane Austen, Schiller művei); <p>műismereti minimuma: Swift, Voltaire, Goethe egy-egy művének /részletének ismerete.</p>	<p>Vizuális kultúra; Ének-zene: klasszicizmus, rokokó más művészeti ágakban; megzenésített irodalmi művek (pl. Goethe, Schiller alkotásai).</p> <p>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; Filozófia; Etika: a felvilágosodás korának bölcselete; értekezések a kor szerzőitől..</p>
Fogalmak, adatok	<p>Felvilágosodás, klasszicizmus, szentimentalizmus, rokokó, valóság és fikció, elbeszélői nézőpont, kalandregény, robinzonád, fejlődésregény, énrégény, levélregény, tézisregény, ellenutópia, szatíra (szatirikus hangnem).</p>	
Javasolt	<p>Tanulói tevékenységek szervezése</p> <p>pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés,</p>	

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	grafikai szervezők használata listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, megbeszélés, vita reflektálás
Református többlet	<i>Swift a lehetséges veszélyekre figyelmeztet. Értelmem és érzelem egyensúlya</i> <i>Goethe, a szintézis. A fejlődni, mindig előrehaladni akaró ember példáját állítja elénk. A fausti ember toposza az európai ember szimbóluma</i>

Tematikai egység	Magyar irodalom a 18. században – portrék: Csokonai Vitéz Mihály, Berzsenyi Dániel	Órakeret 22óra
Előzetes tudás	Barokk és felvilágosodás. Anakreón és Horatius életművének néhány jellemzője. Csokonai Vitéz Mihály: <i>A Reményhez</i>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az európai és a magyar irodalom összekapcsolódásának felismerése által a nemzeti és az európai identitás erősítése. Az egyén és közösség problémáinak európai és hazai dimenziói: polgárosodás, parlagiasság.</p> <p>Az anyanyelv és az anyanyelvi kultúra fejlesztésére irányuló törekvések megbecsülése.</p> <p>A magyar nyelv ügyében született legfontosabb programok, értekezések gondolatainak; Kazinczy tevékenységének; a magyar felvilágosodás időszakának, irodalmi életének, néhány sajátosságának megismertetése; a nyelvújítási mozgalom jelentőségének tudatosítása.</p> <p>Jellemző stílusirányzatok, műfajok, verstípusok és versformák felismertetése, összefüggésben Csokonai és Berzsenyi életművének jellegével.</p>	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A 18. század irodalma a felvilágosodás előtt (a kuruc költészethez kapcsolódó irodalmi formák; Mikes Kelemen: <i>Törökországi levelek</i> részlete).	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> ismeri a magyar nyelv ügyében született legfontosabb programok, értekezések gondolatait; 	<p>.</p> <p>Vizuális kultúra; ének-zene: stílusirányzatok egymásmellettiége a 18. században.</p> <p>Földrajz: a témakörhöz, az alkotókhoz kapcsolódó</p>

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

<p>A felvilágosodás korának irodalma.</p> <p>Művelődési programok. Bessenyei György értekező prózai művének részlete (pl. <i>Magyarság</i>).</p> <p>Alkotói csoportok, irodalmi központok, sajátos életutak (pl. Batsányi János, Kármán József).</p> <p>Kazinczy Ferenc irodalomszervező tevékenysége és írói munkássága (legalább egy epigrammája).</p> <p>Csokonai Vitéz Mihály portréja; életművének műfaji, formai és stiláris sokszínűsége <i>A Reményhez</i>, <i>A tihanyi Ekhóhoz</i> és még legalább egy mű (pl. <i>Az estve</i>, <i>Tartózkodó kérelem</i>, <i>A Magánosság</i>hoz) alapján.</p> <p>Berzsenyi Dániel portréja; jellemző műfajok, témák, életérzések költészetében. <i>A közelítő tél</i>, <i>A magyarokhoz I.</i> és legalább még egy mű (pl. <i>Levéltöredék barátámhoz</i>, <i>Osztályrészem</i>) értelmezése.</p> <p>Csokonai és Berzsenyi hatása, továbbélése a későbbi magyar költészetben.</p>	<p>Kazinczy tevékenységét; a magyar felvilágosodás időszakának, irodalmi életének néhány sajátosságát;</p> <ul style="list-style-type: none"> • tudatosítja a nyelvújítási mozgalom jelentőségét; • tisztában van Csokonai és Berzsenyi életművének jellegével, az alkotók helyével, szerepével a magyar irodalom történetében; felismer jellemző stílusirányzatokat, műfajokat, verstípusokat és versformákat; • műismereti minimuma: Mikes Kelemen: <i>Törökországi levelek</i> (részlet), Kazinczy Ferenc egy epigrammája; Bessenyei György egy értekező prózai részlete; Csokonai Vitéz Mihály: <i>A Reményhez</i>; <i>A tihanyi Ekhóhoz</i> és egy mű; Berzsenyi Dániel: <i>A közelítő tél</i>, <i>A magyarokhoz I.</i> és egy mű. <p>Csokonai és Berzsenyi</p>	<p>topológia</p>
---	---	------------------

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

	<p>kapcsán alkalmassá válik legalább 3-4 alkotásuk és a műveikről szóló vélemények, elemzések értelmezésére; egy-egy szóbeli témakör kifejtésére; memoriterek tolmácsolására.</p>	
Fogalmak, adatok	<p>Nyelvújítás, irodalmi élet, művelődési program, értekezés, szentencia, szimultán ritmus, bölcséleti óda, elégiko-óda, elégia, dal, episztola, létösszegzés, időszembesítő verstípus.</p>	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	<p>Tanulói tevékenységek szervezése pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, megbeszélés, vita, reflektálás</p>	
Református többlet	<p><i>Csokonai Vitéz Mihály a debreceni kollégiumban. A Református Kollégium a magyar reformáció egyik legjelentősebb iskolája. Jellemzői. Nagy hírű diákjai és tanárai.</i></p> <p><i>Berzsenyi Dániel ódái. Az irodalom erkölcsnemesítő szerepe, a nemzeti öntudat és nemzeti értékek kihangsúlyozása.</i></p> <p><i>A nemzeti kultúrák legsajátabb megnyilvánulásai a nemzeti nyelvben és irodalomban, a népköltészetben vannak. A népköltészet műfajai.</i></p>	

Tematikai egység	Világirodalom – az európai irodalom a 19. század első felében (romantika, romantika és realizmus)	Órakeret 13 óra
Előzetes tudás	Romantika, a romantikus korstílus néhány alapvető jellemzője.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A nemzeti és az európai identitás erősítése. Eszmény és valóság viszonyának értelmezése. Embertípusok, életvezetési stratégiák, eszmei és erkölcsi törekvések értékelése.</p> <p>A romantika korstílus jellegének, jelentőségének, a romantika és a kritikus, realista szemlélet együtthatásának megértése. Felkészítés a</p>	

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

	stiláris és hangnemi összetettség, az irónia és a groteszk befogadására. Információgyűjtés- és feldolgozás, szövegalkotás, értelmező képességek: házi olvasmány önálló feldolgozása, beszámoló készítése.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A romantika irodalmának jellemzői (esztétikai elvek, művészi szabadság, stílus- és formajegyek; ironikus látásmód, groteszk minőség).</p> <p>Új műfajok, formák (pl. történelmi regény, bűnügyi történet, drámai költemény, verses regény).</p> <p>Társadalmi típusok (felesleges és karrierista hősök, hivatalnokok) megjelenése a romantikával egyidejű, realista szemléletű művekben.</p> <p>Művek, szemelvények az angol/amerikai, francia, német és orosz irodalomból,</p> <p>pl. Byron, Shelley, Keats; Poe; Victor Hugo, E. T. A. Hoffmann, Puskin vagy mások alkotásaiból; illetve Balzac, Stendhal, Gogol műveiből.</p> <p>A választott szerzőkhöz, művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> felismeri az életművek egymásmellettségét az 1830-as években (klasszika, romantika, realizmus tendenciái, 1. Goethe/Hugo/Stendhal, Balzac) és a romantika korstílus-jellegét, jelentőségét; a romantika és a kritikus, realista szemlélet együtthatását; megismeri az irodalmi liberalizmus szerepét és hatását az esztétikára (új műfaji változatok; stiláris és hangnemi összetettség, irónia és groteszk); műismerete: Shelley, Keats, Poe, V. Hugo, E. T. A. Hoffmann, Puskin, illetve Balzac, Stendhal, Gogol egy-egy művének / részletének ismerete; képes egy választott/kijelölt epikai alkotás (házi olvasmány) elemző bemutatására a közös értelmezés után; beszámolót/könyvajánlót készíthet egyéni olvasmányélménye alapján a korszak műveiből; <p>alkalmassá válik a korszakról, a szerzőkről, művekről szóló vélemények kritikus befogadására,</p>	<p>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; Vizuális kultúra; Ének-zene: a romantika művészete.</p> <p>Mozgóképkultúra és médiaismeret: a romantika, romantikus mai médiaértelmezése</p>

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

	egy lehetséges szóbeli tétel kifejtésére.
Fogalmak, adatok	Műfajkeveredés, hangnemi kevertség, groteszk, ironia, bűnügyi történet, történelmi regény, verses regény, regényciklus, analitikus regény.
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Portfólió készítése Tanulói tevékenységek szervezése pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, megbeszélés, vita, reflektálás
Református többlet	<i>Romantika Közép-és Kelet-Európában. A polgári nemzet és a szabadság eszménye. (Mickievicz, Lermontov, Eminescu...)</i>

Tematikai egység	Színház- és drámatörténet – Katona József: <i>Bánk bán</i>	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	Klasszicizmus és romantika. Tragédia, drámai szerkezet. A tragikus hős összeomlása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Élet-válaszutak a különböző helyzetekben. A tettek és a szavak közötti viszony szerepének felismerése. A „nemzeti dráma” mint közös ismeret. A tragédiában megjelenített magánéleti és közéleti konfliktus értékelése. Felkészítés a <i>Bánk bán</i> olvasására, befogadására, értelmezésére (problematika, drámai szerkezet és nyelv, sajátos lezárás, „megoldás”). Érvelő képesség: álláspontok megismerése, összevetése, értékelése.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Katona József: <i>Bánk bán</i> – sok szempontú műértelmezés. Pl. <ul style="list-style-type: none"> magánéleti és közéleti konfliktus, alapkérdések; 	A tanuló <ul style="list-style-type: none"> ismeri a magyar színház történetének néhány sajátosságát (az állandó magyar színház hiányát, 	Ének-zene: operafeldolgozás.

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma Kiskunhalas

<ul style="list-style-type: none"> • a szereplők körei, Bánk összeomlása; a címszereplő megítélésének változatai; <p>felépítés, szerkezeti megoldások (az V. felvonás szerepe).</p>	<p>törekvéseket a létrehozására);</p> <ul style="list-style-type: none"> • képes elemezni nemzeti tragédiánk sajátosságait (problematika, drámai szerkezet és nyelv, sajátos lezárás, „megoldás) • megismer néhány álláspontot a műértelmezéshez; • lehetőség szerint megtekint egy színházi előadást (vagy felvételét), és közös elemzéssel értékelik az adott interpretációt; • műismereti minimuma: a tragédia (házi olvasmány) elemző feldolgozása és memoriter: részlet(ek) a műből; <p>alkalmassá válik a mű értelmezéseinek kritikus befogadására; egy szóbeli érettségi témakör anyagának összeállítására és az abban megjelölt feladat kifejtésére.</p>
<p>Fogalmak, adatok</p>	<p>Vándorszínház, állandó színház, szerepkör, intrikus, naiva, késleltetés, drámai nyelv, klasszicizmus és romantika.</p>
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és</p>	<p>Tanulói tevékenységek szervezése</p> <p>pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés</p> <p>listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, megbeszélés, vita, reflektálás</p>

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

munkaformák	
Református többlet	<i>Nemzeti drámánk, a Bánk bán. A Bánk-téma hagyománya, korbeli fogadtatása</i>

Tematikai egység	Magyar irodalom a 19. század első felében – portrék: Kölcsey Ferenc, Vörösmarty Mihály	Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	Romantika; néhány népdal; ismeretek Kölcseyről, Vörösmartyról. Kölcsey Ferenc: <i>Hymnus, Huszt</i> ; Vörösmarty Mihály: <i>Szózat</i>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Törekvés a társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok, kérdésfelvetések szellemi hátterének megértésére, a morális gondolkodásra és ítéletalkotásra. Az alkotók műveiben megjelenített egyéni és nemzeti sorsproblémák megértése és értékelése. A reformkor–nemzeti romantika–népiesség fogalmak tartalmának, szerepének és jelentőségének felismertetése. Kölcsey- és Vörösmarty-művek befogadásának, értelmezésének elősegítése, jelentőségük megértése, elfogadása. A kreativitás, a képzelőerő, a képzettársítási képesség fejlesztése.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Magyar irodalmi élet a 19. század első felében; orgánumok, folyóiratok, alkotói csoportok. A reformkori nemzeti romantika. A népiesség programjai. Kölcsey Ferenc alkotói portréja; közéleti szerep, egyéni és közösségi sors. <i>Hymnus</i> és még egy lírai alkotása (pl. <i>Elfojtódás; Vanitatum vanitas; Zrínyi dala; Zrínyi második éneke</i>). Értekező prózája (pl. <i>Nemzeti hagyományok</i> és / vagy a <i>Parainesis</i> részlete).	A tanuló <ul style="list-style-type: none"> ismeri a magyar irodalom néhány sajátosságát a 19. század első felében; felismeri a reformkor-nemzeti romantika-népiesség fogalmak tartalmát, szerepét és jelentőségét; tisztában van Kölcsey és Vörösmarty életművének jellegével, az alkotók helyével, 	Vizuális kultúra; Ének-zene: a magyar romantika más művészeti ágakban. Földrajz: az alkotókhöz kapcsolódó topológia. Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: a reformkori művelődés és társadalmi élet.

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

<p>Vörösmarty Mihály portréja. Romantikus világlátás, tematika és képalkotás lírában és drámában a <i>Szózat</i>; <i>Előszó</i> és még egy-két lírai alkotás (pl. <i>Késő vágy</i>; <i>Gondolatok a könyvtárban</i>; <i>Az emberek</i>, <i>A vén cigány</i>) alapján, illetve a <i>Csongor és Tünde</i> értelmezésével (pl. alapkérdések, értékszerkezet, motívumok, műfaji sajátosságok: mesejáték/drámai költemény).</p>	<p>szerepével a magyar irodalom történetében;</p> <ul style="list-style-type: none"> műismereti minimuma: Kölcsey: <i>Hymnus</i>, <i>Huszt</i> és még egy lírai mű, egy értekező prózai részlet; Vörösmarty: <i>Szózat</i>, <i>Előszó</i> és még egy-két lírai mű, valamint a <i>Csongor és Tünde</i>; memoriterek; <p>Kölcsey és Vörösmarty kapcsán alkalmassá válik legalább négy alkotásuk és a műveikről szóló vélemények, elemzések értelmezésére; egy-egy szóbeli témakör kifejtésére; memoriterek tolmácsolására.</p>	
<p>Fogalmak, adatok</p>	<p>Irodalmi élet, népköltészet, népdalgyűjtés; nemzeti himnusz, értekezés, intelleum, értékszembesítő és időszebmesítő verstípus, rapszódia, romantikus irónia, drámai költemény.</p>	
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>	<p>Tanulói tevékenységek szervezése pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, megbeszélés, vita, reflektálás</p>	
<p>Református többlet</p>	<p>„<i>Hass, alkoss, gyarapíts: s a haza fényre derül!</i>” Egy jobb sorsra hivatott nemzet, de azért szülötteinek cselekedniük is kell. A reformkor erkölcsileg egyik legpéldamutatóbb alakja: Kölcsey Ferenc értekezőprózája (<i>Lasztóci levelek</i>, <i>Mohács</i>, <i>Nemzeti hagyományok</i>)</p> <p><i>Vörösmarty Mihály hazafias-gondolati költészete. A nemzeti eposzok költője.</i></p>	

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

Tematikai egység	Életmű – Petőfi Sándor	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	<p>Romantika, népiesség, népdal, dal, helyzetdal, elbeszélő költemény, életkép, episztoła, felező tizenkettes versforma. Ismeretek Petőfi életútjáról, műveiről.</p> <p><i>Anyám tyúkja; Füstbe ment terv; János vitéz; Az Alföld; Nemzeti dal</i> és más lírai alkotások.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A lírai beszédmód változatainak értelmezése; Petőfi jellemző témáinak, műfajainak, poétikai megoldásainak, versformáinak megkülönböztetése, jellemző hangnemeinek (pl. humor és ironia) befogadása.</p> <p>A kreativitás, a képzelőerő, a képzettársítási képesség fejlesztése.</p> <p>Felkészítés önálló műértelmezés megfogalmazására. Petőfi műveiről szóló vélemények, elemzések értelmezésére, kritikus befogadására.</p>	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Petőfi Sándor életműve.</p> <p>Pályaszakaszok (életérzések, költői magatartás) és jellemző alkotások.</p> <p>A népi szemléletmód hatása; romantika és népiesség.</p> <p>Témák (pl. szerelem, táj, ars poetica), verseiklusok; lírai műfajok és líratípusok (pl. dalok, helyzetdalok, ódák, elégiák, rapszodiák; tájlíra, forradalmi látomásvers) és versformák változatossága;</p> <p><i>A puszta, télen; A XIX. század költői; Európa csendes, újra csendes...; Szeptember végén,</i> és még legalább három-négy lírai alkotás elemző feldolgozása.</p> <p>Verses epika (pl. <i>A helység</i></p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> ismeri az életmű főbb alkotói korszakait; Petőfi helyét, szerepét a magyar irodalom történetében; költészetének jellegét; tisztában van a romantikus korstílus és a népiesség stílustendenciájának együtthatásával; műelemzések során megismeri Petőfi jellemző témáit, műfajait, poétikai megoldásait, versformáit; megkülönbözteti jellemző hangnemeit (pl. humor és 	<p>Hon és népiismeret: Petőfi emlékhelyek.</p> <p>Földrajz: Petőfi életútjának topológiája.</p> <p>Vizuális kultúra; Ének-zene: a romantika művészete, Petőfi művek feldolgozásai (hangoskönyv, színház, rajzfilm, dal).</p>

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

<p><i>kalapácsa</i> mint eposzparódia; és/vagy <i>Az apostol</i>.</p> <p>Utalás egy-egy téma, motívum, poétikai jellemző kortárs irodalmi megjelenítésére; az evokáció, az intertextualitás néhány példája.</p>	<p>irónia);</p> <ul style="list-style-type: none"> képes önálló műértelmezés megfogalmazására; műismereti minimuma: <i>Az Alföld; Nemzeti dal ; János vitéz; A puszta, télen; A XIX. század költői; Európa csendes, újra csendes...; Szeptember végén</i> és még három-négy mű és memoriterek; <p>képesé válik Petőfi életművének bemutatására (legalább 10–12 lírai és 1–2 verses epikai alkotás alapján); a műveiről szóló vélemények, elemzések értelmezésére, kritikus befogadására; egy szóbeli témakörben kijelölt feladat kifejtésére, memoriterek tolmácsolására.</p>	
<p>Fogalmak, adatok</p>	<p>Népiesség, elbeszélő költemény, versciklus, helyzetdal, tájlíra, látomásköltészet, ars poetica, komikus eposz, költői szerep, váteszköltő.</p>	
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>	<p>Tanulói tevékenységek szervezése</p> <p>pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés</p> <p>listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, megbeszélés, vita, reflektálás</p>	
<p>Református többlet</p>	<p><i>Petőfi költészetének sokszínűségével kitágítja a líra témakörét. A népiesség politikai programot is jelent.</i></p>	

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

Tematikai egység	Látásmód – Jókai Mór	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Romantika, romantikus ábrázolásmód, romantika és népiesség, heroizmus és humor, regényműfaji változatok, történelmi regény, anekdota, anekdotikusság. <i>A kőszívű ember fiai</i> vagy más regénye.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A Jókai-regényekben fölmutatott erkölcsi, egyéni és nemzeti-közösségi problémakörök felismerése. Értékek és szerepek konfliktusai. Jókai művének/műveinek ismeretében, azok olvasására építve beszélgetés, vita a korabeli és a mai olvasóközönség befogói elvárásainak különbségéről, a különbség megértése. A befogadói horizont tágítása: Jókai alkotásmódjának jellemzői, a romantikus ábrázolásmód sajátosságai és a romantikus regény jellemző műfaji változatai. Felkészítés egy regény sokoldalú megközelítésére, önálló véleménykifejtésre. A történetmondás képességének fejlesztése.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Jókai alkotásainak jellemzői, műfaji változatok az életművében; regényírói művészetének sajátosságai a romantikus prózaepika jegyében. Jókai Mór: <i>Az arany ember</i> (esetleg más regényének) elemző értelmezése sok szempontú megközelítéssel, pl.: a romantika megjelenési formái; műfaji változat; szerkezet, jellemábrázolás, elbeszélés-technika, nézőpont, közlésformák; hangnemi és motivikus összetettség. Problematika (az adott műhöz pl. természet és civilizáció, bűn és büntetés,	A tanuló <ul style="list-style-type: none"> • tisztában van a korabeli és a mai olvasóközönség befogadói elvárásainak különbségével; • ismeri Jókai helyét a magyar regényirodalom történetében, alkotásmódjának jellemzőit; • felismeri a romantikus ábrázolásmód sajátosságait és a romantikus regény jellemző műfaji változatait; • képes egy regény 	Hon és népismeret; történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; vizuális kultúra; ének-zene: a romantika művészete. Mozgóképkultúra és médiaismeret: Jókai-művek filmes feldolgozásai. Földrajz: a regény/ek topológiája.

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

kettős jellem).	<p>sok szempontú megközelítésére, saját álláspont kifejtésére;</p> <ul style="list-style-type: none"> • műismereti minimuma: egy regénye: <i>Az arany ember</i> (vagy más, pl. <i>Egy magyar nábob</i>, <i>Fekete gyémántok</i>) <p>egy regényelemzés kapcsán képes önálló szóbeli tétel keretében egy elemzési feladat kifejtő megoldására.</p>
Fogalmak, adatok	Történelmi regény, vallomásregény, epizód, leírás, utópia, humor, anekdota.
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, megbeszélés, vita, reflektálás
Református többlet	<i>Jókai Mór családjának kálvinista hagyományai. A mese, a mítosz és a legenda</i>

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI

A tanuló bizonyítja különféle szövegek megértését a szöveg felépítésére, grammatikai jellemzőire, témahálózatára, tagolására irányuló elemzéssel, képes szöveghű felolvasásra, kellő tempójú, olvasható, rendezett írásra

Szóbeli és írásbeli kommunikációs helyzetekben megválasztja a megfelelő hangnemet, nyelvváltozatot, stílusréteget. Alkalmazza a művelt köznyelv (regionális köznyelv), illetve a nyelvváltozatok nyelvhelyességi normáit, képes felismerni és értelmezni az attól eltérő nyelvváltozatokat.

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma **Kiskunhalas**

Meg tudja nevezni a feltárt, tanult jelentéstani, stilisztikai jelenségeket, ezeket alkalmazza a szakmai-tudományos, szépirodalmi szövegek értelmezésében.

Alkalmazza az érvelés eljárásait (érvek, cáfolatok) megfogalmazása, irodalmi beszámolóiban, mindennapi kérdések megválaszolásában és különféle tantárgyak feladatainak megoldásában.

Képes definíció, magyarázat, egyszerűbb értekezés (kisértékezés) készítésére az olvasmányával, a felvetett és tárgyalt problémákkal összefüggésben, maga is meg tud fogalmazni kérdéseket, problémákat.

Ismeri a hivatalos írásművek jellemzőit, képes önálló szövegalkotásra ezek gyakori műfajaiban.

Alkalmazza az idézés szabályait és etikai normáit.

Képes az órai eszmecserékben és az irodalmi művekben megjelenő álláspontok azonosítására, követésére, azonosítására, megvitatására, összehasonlítására, eltérő vélemények megértésére, újfogalmazásra.

Képes szóbeli és írott szövegekben, irodalmi alkotásokban a kifejezésmódok, stílusesszók megfigyelésére, értelmezésére: a megbeszéltek értelmezésének világos összefoglalására.

Képes tudásanyagának megfogalmazására írásban a magyar és a világirodalom kiemelkedő alkotóiról.

Be tudja mutatni a tanult irodalomtörténeti korszakok és stílusirányzatok sajátosságait.

Képes a feldolgozott epikai, lírai és drámai művek jelentésének, erkölcsi tartalmának tárgyyszerű ismertetésére.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén (9-10. osztály)

A tanuló szóbeli és írásbeli kommunikációs helyzetekben alkalmazza a művelt köznyelvet (regionális köznyelvet), illetve a nyelvváltozatok nyelvhelyességi normáit. Képes a beszédhelyzetnek, témának, célnak, közönségnek megfelelő szóbeli és írásbeli megnyilatkozásra.

Képes szöveghű, értelmező felolvasásra, olvasható, rendezett írásra.

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma **Kiskunhalas**

Rendszeresen használja a könyvtárat, ide értve a különféle (pl. informatikai technológiákra épülő) információhordozók használatát is. Képes arra, hogy önállóan eligazodjon az információk világában; értelmesen tudj élni az önképzés lehetőségeivel. Értő módon használja a tömegkommunikációs, illetve az audiovizuális, digitális szövegeket.

Bizonyítja különféle szövegek megértését a szöveg felépítésére, grammatikai jellemzőire, témahálózatára, tagolására irányuló elemzéssel. Össze tudja foglalni a szöveg tartalmát, tud önállóan jegyzetet és vázlatot készíteni. Képes az olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos véleményét szóban és írásban megfogalmazni, indokolni. Képes szövegek kapcsolatának és különbségének felismerésére és értelmezésére, e képesség alkalmazására elemző szóbeli és írásbeli műfajokban. Fel tudja ismerni a szépirodalmi és nem szépirodalmi szövegekben megjelenített értékeket, erkölcsi kérdéseket, motivációkat, magatartásformákat.

Ismeri a hivatalos írásművek jellemzőit, képes önálló szövegalkotásra ezek gyakori műfajaiban. Képes definíció, magyarázat, prezentáció, egyszerűbb értekezés (kisértekezés) készítésére az olvasmányaiival, a felvetett és tárgyalt problémákkal összefüggésben, maga is meg tud fogalmazni kérdéseket, problémákat. Alkalmazza az idézés szabályait és etikai normáit.

Ismeri a magyar nyelv rendszerét, képes a grammatikai, szövegtani, jelentéstani, helyesírási jelenségek önálló fölismerésére, a tanultak tudatos alkalmazására.

Tudja alkalmazni irodalmi alkotások műfaji természetének megfelelő szövegfeldolgozási eljárásokat, megközelítési módokat. Képes órai eszmecsereben, vitában, érvelésben az irodalmi művekben megjelenő álláspontok azonosítására, követésére, megvitatására, összehasonlítására, eltérő vélemények megértésére, saját véleménye újrafogalmazására.

Képes tudásanyagának megfogalmazására, előadására a magyar és a világirodalom kiemelkedő alkotóiról, az olvasott, feldolgozott művekről.

Be tudja mutatni a tanult stíluskorszakok, irányzatok sajátosságait.

Képes a feldolgozott epikai, lírai és drámai művek főbb jellemzőinek bemutatásra, a művek jelentésének, erkölcsi tartalmának tárgyszer, lényegre törő ismertetésére, értelmezésére.

Képes memoriterek szöveghű tolmácsolására a szövegfonetikai eszközök helyes alkalmazásával, tudatos szövegmondással.

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma Kiskunhalas

11–12. évfolyam

A magyar nyelvi képzés célja a szövegelemzési jártasság fokozatos bővítése a tanult szövegtani, jelentéstani, stilisztikai, retorikai ismeretekkel; a kritikai érzék továbbfejlesztése különféle műfajú és témájú és megjelenésű (pl. multimédiás-digitális, audiovizuális) szövegek értelmezésében, szerkezeti és stíláriis minőségének értékelésében, saját szövegek alkotásában.

A tevékenységek iránya kiterjed a nyelvi norma és a társadalmi igény összefüggéseinek vizsgálatára, a saját nyelvhasználat kontrolljára; a kommunikációs helyzetnek megfelelő nyelvváltozatok szókincsének, elem- és szabálykészletének tudatos használata. A nyelvi tudatosság fejlesztésének része a helyesírási ismeretek kibővítése. A tanulási képesség továbbfejlesztése, az önálló adatgyűjtés módszereinek kiegészítése a könyvtári katalógusok, bibliográfiák használata mellett a számítógépes adatbázisokkal, az internet kínálta lehetőségekkel.

A nyelvi képzés életszerű, gyakorlati tudásösszetevője a kommunikációs zavarok felfedezése, értelmezése, kezelési módok keresése.

A nyelvi magatartás és az általános nyelvi kultúra részeként cél a retorikai tudás növelése, ennek keretében néhány klasszikus és mai szónoki beszéd, értekezés műfaji jellemzőinek megfigyelése (szerkesztésmód, nyelvi kifejezésmód, retorikai eszközök használata); az érvelés technikájának megismerése és alkalmazása: érvek, ellenérvek felsorakoztatása. Mind a problémamegoldó gondolkodást, mind a kreativitást növeli, ha a tanuló ismeri a deduktív vagy induktív érvelést, a cáfolat módszereit; képes szónoklatnak, alkalmi beszédnek vagy ezek egyes részleteinek önálló kidolgozására. Retorikai tudását megfelelően képes használni a tanulásban és a társadalmi nyilvánosságban.

Elvárt a kellő tájékozottság a magyar nyelv rokonságáról, típusáról, helyéről a világ nyelvei között, továbbá a legfontosabb nyelvemlékeink (*A Tihanyi apátság alapítólevele*, *Halotti beszéd, Ómagyar Mária-siralom*) megismerése.

A nyelvi tanulmányok eredményeképpen a tanuló képes hosszabb fölkeszülést igénylő szóbeli és írásbeli feladatokhoz adott, illetve önállóan kialakított szempontokat követő anyaggyűjtésre és válogatásra többféle forrásból, jegyzet, vázlat, hivatkozás, forrásjegyzék készítésére.

A nyelvtörténeti és leíró nyelvtani ismeretek birtokában kész felelős magatartásra a magyar nyelv értékeinek őrzésében. A magyar nyelv rendszeréről, a beszédnek a

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma Kiskunhalas

társadalomban és az egyén életében betöltött szerepéről tanultak áttekintésével fölkészül az érettségire és a továbbtanulásra.

Az irodalomtanítás alapvető célja irodalmi művek olvasása, értelmezése, megvitatása. A műveltségépítés szempontja a hagyományos műnemi és műfaji keretek átalakulásának, megszűnésének megfigyelése, megnevezése és értelmezése: új regénytípusok és regényszerkezetek, a tárgyias líra, az összetett hangneműség, a groteszk és az irónia szerepének megértése.

Az irodalmi olvasmányok jellegéből következően fejlesztési cél a magyar és az európai hagyományok és a modernség együtthatásának, egyedi megjelenési formáinak észrevétele, megnevezése az életművekben, az egyes alkotásokban; stílusirányzatok jellemző, esetleg mozgalmoszerű vonásainak bemutatása néhány irodalmi és képzőművészeti alkotásban; a tárgyalt korszak stílusirányzati sokszínűségének megismerése, az egyes irányzatok egymás mellett éléséből néhány következtetés megfogalmazása.

Az irodalomértést elmélyítő, az önkifejezést, a gondolkodást támogató tevékenység művek összehasonlítása adott tematikai, poétikai szempont követésével szóban és írásban; nagyepikai és drámai művek szóbeli és írásbeli (pl. prezentáció) bemutatása különböző nézőpontból, illetve különféle címzetteknek, önálló műelemzés készítése közösen fel nem dolgozott kisepikai és lírai alkotásról többféle elemzési szempont alkalmazásával. Mind az érvelő lépcsőget, mind a szociális kompetenciák, mind az erkölcsi gondolkodás fejlesztését támogatja a jellemző hőstípusok, jellegzetes élethelyzetek, konfliktushelyzetek (pl. szerelem, megbocsátás, felnőtté válás, bűn, bűnhődés, hazugság, kiszolgáltatottság), személyiségdilemmák felfogása, értelmezése, megvitatása.

Az ítélőképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztését célozza néhány szerző és mű utóéletének, hatásának megfigyelése az irodalmi hagyományban, a kortárs irodalomban, más művészeti ágakban.

Alapvető irodalomszemlélet az irodalmi művek egymásra utaltságának megértése és ennek példáiként az irodalmi szövegek összekapcsolódását bizonyító szövegek gyűjtése, megfigyelése, a rájátszás, az evokáció, intertextualitás, reflexió példáinak elemzése, végül annak néhány példával való bizonyítása, hogy az irodalom egyrészt folyamatos, másrészt történetileg változó hagyomány. E témakörbe tartozó tevékenység műfaji, poétikai fogalmak

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma **Kiskunhalas**

változó jelentésének megfigyelése, bizonyítása, a szépirodalom nyelvének megváltozását jelző jelenségek megfigyelése. Az önálló ismeretszerzés elengedhetetlen feltétele a rendszeres könyvtárhasználat (ide értve az internet adta lehetőségeket is), azaz az ismeretterjesztő (például műelemző, művelődéstörténeti, művészettörténeti, nyelvészeti) irodalom – audiovizuális, digitális források – alkotó felhasználása feljegyzés, beszámoló, értekezés, kiselőadás, hozzászólás, prezentáció formájában. E tevékenység része a hosszabb főkészülést igénylő szóbeli és írásbeli feladatokhoz adott, illetve önállóan kialakított szempontokat követő anyaggyűjtés és válogatás többféle forrásból, jegyzet, vázlat, hivatkozás, forrásjegyzék készítése.

Az önálló tájékozódás igényével is összefügg a nyitottság a jelenkori irodalmi szövegek befogadásában, megértésében a szokatlan szerkezetű, nyelvhasználatú művek, a magyar és az európai szöveghagyományt újraíró, újraértelmező művek befogadása iránt. E témakörben is kívánatos a tájékozódás a kortárs irodalmi nyilvánosságban, például antológiákban, az irodalmi ismeretterjesztés (könyvajánlás, könyvismertetés) műfajaiban, a televíziós, a filmes adaptáció néhány kérdésében.

Cél az irodalom határterületeihez tartozó modern kori alkotások feldolgozása, egy-két tipikus írott, digitális és filmes-audiovizuális műfaj megismerése. A kortárs irodalmi élethez tartozik az irodalom megjelenéseinek kutatása, felismerése más közegekben (pl. filmen, rajzfilmen, televízióban, képregényben, hangzó közegben – pl. hangoskönyv, rádiójáték, megzenésített vers –, digitális közegben – pl. internetes közlés, multimédiás kiadás –); az adaptáció, a műfajcsere jelensége, jellegzetes megoldásai a posztmodern, kortárs magas művészeti és szórakoztató művekben. Fontos feladat a szórakoztató irodalom hatásának, vonzerejének és csapdáinak értelmezése (pl. tipikus műfajainak, helyzeteinek, motívumainak bemutatása, kultuszalkotások megismerése).

A továbbtanulásra való főkészülésként feladattá tehető egyéni „kutatómunka” alapján nagyobb lélegzetű dolgozat megírása, prezentáció készítése a könyvtárhasználat, digitális források alkalmazása, szakszerű anyaggyűjtés, rendezés, kidolgozás, forrásjelölés tudásanyagának hasznosításával; tematikus tájékozódás nyomtatott és elektronikus ismeretterjesztő információforrásokban (például irodalmi adatbázisok, CD-ROM, magyar

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

elektronikus könyvtár), irodalmi és más kérdések megvitatásához információk kiválasztása és újrendezése.

A szűkebb régióhoz, településhez, a hazához való kötődés érzését erősíti a tájékozódás a régió, a település kulturális, irodalmi hagyományaiban a helyi kultúrák közvetítő intézmények körében.

11. évfolyam

MAGYAR NYELV

Tematikai egység	Kommunikáció	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	Gyakorlott, tudatos szóbeli kommunikáció	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A különböző kommunikációs színtereknek és helyzeteknek megfelelő nyelvi és nem nyelvi jelek használata. Az egyes helyzetek által megkívánt formák megsértésének dekódolása, a szándék felismerése, megfelelő kezelése.</p> <p>A kommunikációs zavarok felismerésére és feloldására néhány taktika elsajátítása.</p> <p>A manipulációs szándékok felismerése.</p>	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Tájékozottság különböző beszédhelyzetek megítélésében; stílus és magatartás megtalálása ismeretlen kommunikációs helyzetben is.</p> <p>Kommunikációs zavarok felfedezése, elhárítása.</p> <p>A mindennapi társalgásban, a</p>		<p>Mozgóképkultúra és médiaismeret: reklám, meggyőzés, manipuláció.</p> <p>Vizuális kultúra: képi közlés.</p> <p>Dráma és tánc: szituációk, dialógusok értelmezése.</p>

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

<p>nyilvános kommunikációs színtereken, valamint az internetes felületeken előforduló manipulációs szándékok, hibás következtetések felismerése.</p> <p>A reklámok, internetes felületek verbális és nem verbális közlési szándékának felismerése.</p>		
Fogalmak, adatok	Kommunikációs zavar. Manipuláció.	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Tanári magyarázat, fogalommagyarázat, modellezés, szemléltetés, a tanulók tevékenységének megszervezése, pár- és csoportmunka, nyelvi elemzés, beszédhelyzetek modellezése, szituációs gyakorlatok, megbeszélés, verbális értékelés	

Tematikai egység	Retorika	Órakeret 13 óra
Előzetes tudás	<p>A kommunikációs funkciók ismerete, alkalmazása. Érvelő szövegek értelmezése és alkotása. Stilisztikai és jelentéstani ismeretek. Kulturált véleménynyilvánítás.</p> <p>Gyakorlott, tudatos szóbeli kommunikáció.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A klasszikus retorika alapfogalmainak megismertetése, ezek alkalmazása a tanulók életével, mindennapjaival összefüggő nyilvános megszólalásokban.</p> <p>A hatásos érvelés technikájának, a legfőbb érvelési hibáknak a megismertetése.</p> <p>Önálló beszéd megírásához, annak a hatásos előadásához szükséges nyelvi, gondolkodási képességek fejlesztése.</p> <p>A különböző kommunikációs színtereknek és helyzeteknek megfelelő nyelvi és nem nyelvi jelek használata. Az egyes helyzetek által</p>	

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

	<p>megkívánt formák megsértésének dekódolása, a szándék felismerése, megfelelő kezelése.</p> <p>A kommunikációs zavarok felismerésére és feloldására néhány taktika elsajátítása.</p> <p>A manipulációs szándékok felismerése.</p>	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A szónoklat és a szónok</p> <p>A beszédek elrendezése - bevezetés (az érdeklődés felkeltése, a jóindulat megnyerése, témamegjelölés), elbeszélés, érv, cáfolat, befejezés (összefoglalás, kitekintés).</p> <p>Az érvelés és a cáfolás</p> <p>Az érvelés és a cáfolás lehetőségei</p> <p>A szóbeli érvelés szövegtípusai</p> <p>A hozzászólás, a vita, a beszámoló, az előadás (felelt) és az alkalmi beszéd</p> <p>A beszédmű előadása</p> <p>A mondatfonetikai eszközök és a testbeszéd</p> <p>Érvelés és cáfolás a</p>	<p>Szövegértési feladattal az egyes részek elkülönülésének megtapasztalása</p> <p>Az önálló vélemény megvédése mások érveinek cáfolásával</p> <p>A vitakultúra fejlesztése</p> <p>Egy március 15. beszéd elemzésén keresztül a nemzeti és vallási értékek megőrzésének igénye, a helyes értékrendszer meglátása</p> <p>Érvelő szöveg előadásával a magabiztosság fejlesztése a nyilvános szerepléskor</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> antik szónokok, neves magyar szónoklatok (pl. Kölcsey, Kossuth, Deák).</p> <p>Közeleti megnyilatkozások retorikája.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> a meggyőzés, befolyásolás, a hatás eszközei.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> a színpadi beszéd retorikai elemei, klasszikus monológok értelmezése.</p> <p><i>Matematika:</i> bizonyítás, érvelés, cáfolat.</p> <p><i>Filozófia:</i> Érvelési szerkezetek tudatosítása</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> reklám, meggyőzés, manipuláció.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> képi közlés.</p>

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

<p>mindennapi szituációkban</p> <p>Különböző beszédhelyzetek megítélése, a megfelelő stílus és magatartás megtalálása ismeretlen kommunikációs helyzetben.</p> <p>A reklám, mint a meggyőzés egyik formája</p> <p>Reklámok a médiában és az interneten</p> <p>A kommunikációs zavarok oka, azok felfedezése, elhárítása.</p>	<p>Önálló szövegalkotás fejlesztése (kiselőadás, köszöntők különböző alkalmakra, pohárköszöntő, búcsúztató beszéd stb.)</p> <p>Az önbizalom fejlesztése a jó kommunikációs képesség kialakításával.</p> <p>A reklámok, internetes felületek verbális és nem verbális közlési szándékának felismerése.</p> <p>Az írásbeli és szóbeli szövegalkotás fejlesztése reklámok és „ellenreklámok” készítésével</p> <p>A mindennapi társalgásban és az interneten előforduló kommunikációs zavarok, manipulációs szándékok, hibás következtetések felismerése és elhárítása</p>	<p><i>Dráma és tánc: szituációk, dialógusok értelmezése.</i></p>
<p>Fogalmak, adatok</p>	<p>Retorika, szónok, szónoklat, beszéd fajta (bemutató, tanácsadó, törvényszéki), alkalmi beszéd, meggyőző szövegműfaj (vita, ajánlás).</p> <p>Szónoklat, bevezetés (az érdeklődés felkeltése, a jóindulat megnyerése, témamegjelölés), elbeszélés, érv, cáfolat, befejezés (összefoglalás, kitekintés).</p> <p>Érv, tétel, bizonyítás, összekötőelem. Érvelés, indukció, dedukció.</p> <p>Kommunikációs zavar. Manipuláció.</p>	
<p>Javasolt pedagógiai eljárások,</p>	<p>Tanári magyarázat, fogalommagyarázat, modellezés, szemléltetés, a tanulók tevékenységének megszervezése, pár- és csoportmunka, nyelvi elemzés, beszédhelyzetek modellezése, szituációs gyakorlatok,</p>	

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

módszerek, szervezési- és munkaformák	megbeszélés, verbális értékelés
--	---------------------------------

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Szövegalkotás	Órakeret 9 óra
Előzetes tudás	A kommunikációs céloknak megfelelő papíralapú és elektronikus szövegalkotás. A papíralapú és számítógépes jegyzetelés technikájának, módjainak ismerete. Az elbeszélés, jellemzés, vélemény, esszé formai és tartalmi jellemzőinek ismerete. A kommunikációs célnak, műfajnak, címzettnek, kontextusnak megfelelő stílus eszközök alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Gondolkodásfejlesztés, az önkifejezés fejlesztése: a papíralapú és elektronikus szövegek eltérő és hasonló jellemzőinek megfigyelése. A szövegalkotási képesség fejlesztése: a megismert szövegtípusokban a közlés céljának, a helyzetnek megfelelő stílusban történő szövegalkotás. Esszéírási gyakorlatok.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Lényegre törő, világos fölépítésű, információban gazdag, kifejtett szöveg alkotása a tájékoztató, érvelő, meggyőző, vitázó közlésformák valamelyikében (pl. digitális formában, multimédiás kiegészítésekkel).</p> <p>Kreatív gyakorlatok a mondat- és szövegszerkezet stiláris lehetőségeinek, a szavak hangulatának, stílusértékének, nyelvrétegbeli stiláris különbségének figyelembevételével. Az érvelő esszé szerkezete.</p>		<p><i>Informatika:</i> szövegszerkesztési, könyvtárhasználati, információkeresési ismeretek.</p> <p><i>Filozófia:</i> A globális világ kihívásaira kínált erkölcsfilozófiai válaszok megfogalmazása.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szövegalkotás, szövegszerkesztés, érvelő esszé.	

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

Tematikai egység	Pragmatikai ismeretek		Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	Szövegtani, jelentéstani és stilisztikai ismeretek		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A nyelv működésének, a nyelvhasználatnak a megfigyelése különböző kontextusokban, különböző cél elérésére.</p> <p>Annak megtapasztalása, hogy az emberek hogyan képesek a nyelvi szöveg által közvetített jelentésen túl is hatni, befolyásolni partnerüket, hogyan képesek megnyilatkozásaikkal akár cselekvéseket is végrehajtani.</p> <p>A kulturált nyelvi magatartás fejlesztése: a magyar nyelv leggyakoribb udvariassági formái használati körének, nyelvi formáinak megfigyelése.</p>		
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>A nyelvhasználat a beszélgetés, a társalgás főbb összetevőinek a különféle beszédaktusok szerepének, megnyilvánulási formáinak megfigyelése, az együttműködési elvek tudatos használata, illetve megsértésük következményeinek megtapasztalása.</p> <p>A társalgásban előforduló néhány jellemző deixis forma szerepe.</p> <p>Az udvariassági formák használata.</p>	<p>A különféle beszédaktusok szerepének, megnyilvánulási formáinak megfigyelése és alkalmazásának képessége.</p> <p>Az együttműködési elvek tudatos használata különböző kommunikációs szituációkban</p> <p>- Az együttműködési elvek megsértésének következményei</p> <p>- a nyelvi nem kifejtett jelentések megértésének képessége</p> <p>Az udvariasság maximáinak ismerete, a megfelelő kiválasztásának képessége a különböző kommunikációs szituációkban.</p>	<p>Idegen nyelvek: idegen nyelvi kommunikáció, udvariassági formák.</p>	
Fogalmak, adatok	<p>Megnyilatkozás.</p> <p>Társalgás, társalgási forduló, szóátvétel, szóátadás.</p>		

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma Kiskunhalas

	Beszédaktus (lokúció, illokúció, perlokúció). Deixis. Együttműködési elv (mennyiségi, minőségi, mód, kapcsolódási).
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Tanári magyarázat, fogalommagyarázat, modellezés, szemléltetés, a tanulók tevékenységének megszervezése, pár- és csoportmunka, nyelvi elemzés, beszédhelyzetek modellezése, szituációs gyakorlatok, megbeszélés, verbális értékelés

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI

Retorika: A beszédek elrendezésének ismerete és alkalmazása. Az érvelés és cáfolás lehetőségeinek ismerete és alkalmazása. Az induktív és deduktív érvelés alkalmazása lényegre törő, világos felépítésű érvelő szöveg alkotásakor. Az önálló vélemény megvédése. A kommunikációs zavarok és a manipuláció felismerése és elhárításának képessége.

Nyelv és társadalom: A fejlődési irányok, változások ismerete a mai magyar nyelvben. A kisebbségi nyelvhasználat ismerete. A kétnyelvűség, kettősnyelvűség és kevert nyelvűség fogalma. Irodalmi nyelv, köznyelv, regionális köznyelv és a sztenderd fogalma. A rétegnyelvek ismerete (társadalmi és terület szerinti tagolódás). Egy magyar nyelvjárás ismerete. A rétegnyelveket bemutató nyomtatott és elektronikus források ismerete. A nyelv művelés színtereinek és feladatainak ismerete. Dönteni tudás nyelvhelyességi kérdésekben.

A tevékenységek iránya kiterjed a nyelvi norma és a társadalmi igény összefüggéseinek vizsgálatára, a saját nyelvhasználat kontrollja; a kommunikációs helyzetnek megfelelő nyelvváltozatok szókincsének, elem- és szabálykészletének tudatos használata. A nyelvi tudatosság fejlesztésének része a helyesírási ismeretek kibővítése.

A tanulási képesség továbbfejlesztése, az önálló adatgyűjtés módszereinek kiegészítése a könyvtári katalógusok, bibliográfiák használata mellett a számítógépes adatbázisokkal, az internet kínálta lehetőségekkel.

A nyelvi képzés életszerű, gyakorlati tudásösszetevője a kommunikációs zavarok felfedezése, értelmezése, kezelési módok keresés.

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma **Kiskunhalas**

A nyelvi magatartás és az általános nyelvi kultúra részeként cél a retorikai tudás növelése, ennek keretében néhány klasszikus és mai szónoki beszéd, értekezés műfaji jellemzőinek megfigyelése (szerkesztésmód, nyelvi kifejezésmód, retorikai eszközök használata); az érvelés technikájának megismerése és alkalmazása: érvek, ellenérvek felsorakoztatása. Mind a problémamegoldó gondolkodást, mind a kreativitást növeli, ha a tanuló ismeri a deduktív vagy induktív érvelést, a cáfolat módszereit; képes szónoklatnak, alkalmi beszédnek vagy ezek egyes részleteinek önálló kidolgozására. Retorikai tudását megfelelően képes használni a tanulásban és a társadalmi nyilvánosságban

AJÁNLOTT SZEMPONTOK A TANULÓI TELJESÍTMÉNYEK ÉRTÉKELÉSÉHEZ

Az egyes témakörök értékelésében kiemelkedő szerepe van a kvalitatív értékelésnek, a teljesítmények szóbeli megítélésének. Fontos, hogy pontosan ismerjék meg a tanulók a holisztikus (átfogó) és a horizontális (tartalmi összetevők szerinti minősítés) normáit. A cél a szövegértési és szövegalkotási sikerek megerősítése, a hiányok differenciált feltárása. Mivel a szöveg a nyelv legmagasabb szintje, a szóbeli és írásbeli szövegek alkotásának értékelése kiemelten a szövegre vonatkozó elméleti ismeretek, illetve a 9. évfolyamon tanultak gyakorlatban való alkalmazására irányuljon. A folyamatosan végzett kooperatív és projekt munka eredményeképp ezen az évfolyamon még nagyobb szerepet kaphat az önértékelés, egymás értékelése és az önkorrekción. A részösszefoglalások után ajánlott a szummatív értékelés. Az írásbeli munkák javításába formatív értékelés esetén bevonhatók a tanulók is. Az erre alkalmas feladatok esetében korrigálhatják önmaguk vagy egymás hibáit.

IRODALOM

Tematikai egység	Életmű – Arany János	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	A bűn és bűnhődés erkölcsi kérdései. Romantika, népiesség, elbeszélő költemény, életkép, episztola, ballada, ütemhangsúlyos és időmértékes verselési formák, felező tizenkettes	

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

	versforma. Ismeretek Arany életútjáról, műveiről; kapcsolat Petőfivel. <i>Arany: A walesi bárdok, Rege a csodaszarvasról, Toldi, Családi kör.</i>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az Arany-életműben felvetett erkölcsi, magatartásbeli kérdések felvetése és értelmezése. A lírai beszédmód változatainak értelmezése; korszakjellemző beszédmódok néhány jellegzetes alkotásának összevetése, az életmű főbb alkotói korszakainak, Arany költői szerepének, költészete jellegének megismertetése. Műelemzés, értelmezés: Arany jellemző lírai témái, műfajai, poétikai megoldásai, versformái és néhány verses epikai alkotása.</p> <p>Felkészítés lírai és epikai alkotások önálló értelmezésének megfogalmazására, a művekről szóló vélemények, elemzések értelmezésére, kritikus befogadására.</p>	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Arany János életműve.</p> <p>Pályaszakaszok (életérzések, költői magatartások) és jellemző alkotások.</p> <p>A romantika utáni költőszerep-lehetőségek és lírai tendenciák.</p> <p>Jellemző lírai tematika (pl. ars poeticák), hangnemek, műfajok (pl. elégiko-óda, elégia) és szerkesztésmód, verstípusok (pl. idő- és értékszembesítés, létösszegzés) a nagykőrösi és a kései költészetben (<i>Letésem a lantot, Epilogus</i> és legalább még két-három lírai alkotás).</p> <p>A ballada műfaji sajátosságai; tematikus és szerkesztésmódbeli különbségek a két balladakorszak alkotásaiban</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> ismeri az életmű főbb alkotói korszakait; Arany költői szerepét a magyar irodalom történetében; költészetének jellegét; műelemzések során megismeri Arany jellemző lírai témáit, műfajait, poétikai megoldásait, versformáit és néhány verses epikai alkotását; megismeri a lírikus és epikus költőszerep szembeállítását, változó megítélését; képes lírai és epikai alkotások önálló értelmezésének megfogalmazására; 	<p>Informatika: könyvtári és internetes tájékozódás.</p> <p>Etika: bűn, bűnhődés, testvérféltékenység.</p>

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

<p>(<i>A walesi bárdok</i> és még legalább 1–2 ballada).</p> <p>A <i>Toldi estéje</i> elemző bemutatása.</p> <p>Utalás egy-egy téma, motívum, poétikai jellemző kortárs irodalmi megjelenítésére; az evokáció, az intertextualitás néhány példája.</p>	<p>a <i>Toldi</i> és a <i>Toldi estéje</i> néhány szempontú összevetésére;</p> <ul style="list-style-type: none"> műismereti minimuma: <i>A walesi bárdok</i>, <i>Rege a csodaszarvasról</i>, <i>Toldi</i>, <i>Családi kör</i>, további egy-két ballada; <i>Toldi estéje</i>; <i>Letésem a lantot</i>, <i>Epilogus</i> és még két-három lírai alkotás (memoriterek is); <p>képessé válik Arany életművének bemutatására (legalább 5-6 lírai alkotás, 2-3 ballada és a <i>Toldi</i> és a <i>Toldi estéje</i> alapján); a műveiről szóló vélemények, elemzések értelmezésére, kritikus befogadására; egy-egy szóbeli témakörben kijelölt feladat kifejtésére, memoriterek tolmácsolására.</p>	
<p>Fogalmak, adatok</p>	<p>Elbeszélő költemény és verses regény, ballada, ütemhangsúlyos- és időmértékes formák (és együtthatásuk), verstípusok (idő- és értékszembesítés, létösszegzés).</p>	
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>	<p>Tanulói tevékenységek szervezése</p> <p>pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés</p> <p>listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, megbeszélés, vita, reflektálás</p>	
<p>Református többlet</p>	<p><i>A nagykorósi évek Arany János életében. A népeletből, a nemzeti múltból meríti témáit. Fő törekvése a nemzeti kulturális hagyományok feltárása, összegzése, megújítása.</i></p>	

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

Tematikai egység	Színház- és drámatörténet – Madách Imre: Az ember tragédiája	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	A magyar színház történetének néhány sajátossága. Alapvető drámai műfajok és formák. A romantika műfaji kevertsége.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az emberi létezés alapkérdéseinek értelmezése. Annak belátása, hogy a küzdés és a ráhagyatkozó hit egymás erősítői az ember életében. Olvasás, szövegelemzés, beszélgetés révén a mű megértésének támogatása (a tragédia műfaji változatának jellemzői, filozófiai, bölcséleti tartalmak), sajátos drámai hősei; többféle világfelfogás egyidejű létezése; a drámai költemény mibenléte). Műértelmezés többféle megközelítésből.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Madách Imre: <i>Az ember tragédiája</i> – sok szempontú műértelmezés.</p> <p>A drámai költemény műfajának következménye a szerkezetre és hősökre.</p> <p>Felépítés (cselekményszerkezet: keret- és történeti színek, személyiségközpontúan / lírai szerkezet: tematikus, szétválás-sorozat).</p> <p>Problematika, történelemszemlélet, bölcséleti háttér (szabadelvűség és pozitívizmus).</p> <p>Az idő, tér, anyag szerepe az emberiség és különböző szellemi irányok történetében.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> • megismeri a drámai költemény műfaji változatának jellemzőit (filozófiai, bölcséleti tartalmak), sajátos drámai hőseit; többféle világfelfogás egyidejű létezését; - értelmezi a művet (lehetőleg többféle megközelítésből); • megismerkedik néhány műértelmezéssel, állásponttal; • lehetőség szerint megtekint egy színházi előadást (vagy felvételét), és közös elemzéssel értékeli az adott interpretációt és a mű színpadra 	<p>Etika; Filozófia: filozófiai irányzatok a 19. században.</p> <p>Dráma és tánc: színházművészet, a mű színrevitele különböző felfogásokban.</p> <p>Informatika, könyvtár: tájékozódás a Tragédia hazai és nemzetközi színházi előadásairól, fordításairól, adaptációiról.</p>

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

	<p>állításának lehetőségeit;</p> <ul style="list-style-type: none"> műismereti minimuma: a <i>Tragédia</i> (házi olvasmány) elemző feldolgozása és memoriter: részlet(ek) a műből, valamint szállóigévé vált sorok; <p>alkalmassá válik a mű értelmezéseinek kritikus befogadására; egy szóbeli érettségi témakör anyagának összeállítására és az abban megjelölt feladat kifejtésére.</p>	
Fogalmak, adatok	Drámai költemény, lírai dráma, bölcséleti mondanivaló, falanszter, ellenutópia, pozitívizmus.	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, megbeszélés, vita, reflektálás	
Református többlet	<i>Eszmei hatások a műben: filozófiai irányzatok, természettudományi ismeretek. Az ember létértelmező kérdései</i>	

Tematikai egység	Magyar irodalom a 19. század második felében – portré: Mikszáth Kálmán	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Mikszáth Kálmán egy novellája, esetleg egy (kis)regénye (pl. <i>Szent Péter esernyője</i>), novellaelemzések.	
A tematikai egység nevelési-	Néhány alapvető emberi léthelyzet megismerése (élet és halál, család, férfi–nő, szerelem, gyermek, szülőföld, haza, törvény, bűn és bűnhődés).	

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

fejlesztési céljai	<p>Az elbeszélő és állásfoglalásának viszonya az elbeszélő művekben.</p> <p>Annak belátása, hogy a régióhoz kötődés egyetemes emberi kérdések felvetését is jelentheti.</p> <p>A 19. sz. második fele magyar irodalmának áttekintő megismertetése: sajátosságok, néhány jellemző tendencia. (Petőfi és a népiesség továbbhatása, a líra alakulása, a századvég novellisztikájának néhány darabja).</p> <p>Mikszáth alkotói portréjának közvetítése, alkotásmódjának jellemzői, a novellaelemző készség fejlesztése, a mikszáthi történeteszövegs megfigyelése, egy regény sok szempontú megközelítése.</p>	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A 19. század második felének magyar irodalmából néhány szerző és mű(részlet) ismerete.</p> <p>Vajda János alkotói helyzete, költészetének jellemzői (legalább. egy műve, pl. <i>Húsz év múlva</i>, <i>A vaáli erdőben</i>, <i>Az üstökös</i>).</p> <p>A századvég és századelő novellisztikája (műelemzési lehetőségek, pl. Gozdsu, Petelei, Gárdonyi, Tömörkény, Bródy Sándor műveiből).</p> <p>Mikszáth alkotásainak jellemzői, témák, motívumok és műfaji változatok az életművében;</p> <p>írásművészetének sajátosságai, stíluszintézise.</p> <p><i>A jó palócok</i> novelláinak világa (legalább két mű elemzése).</p> <p>Egy Mikszáth-regény (pl. <i>Beszterce ostroma</i>, <i>A Noszty</i></p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> • tisztában van a 19. sz. második fele magyar irodalmának sajátosságaival, ismeri a korszak néhány jellemző tendenciáját; • megismeri a Petőfi és Ady közti, Arannyal részben párhuzamos líra helyzetét; Vajda és az Ady fellépése előtti költők (pl. Reviczky, Komjáthy) szerepét; • a századvég novellisztikájának néhány darabját értelmezve fejleszti novellaelemzési készségét; • ismeri Mikszáth helyét a magyar regényirodalom történetében, alkotásmódjának 	<p>Etika: Mikszáth műveiben felvetett erkölcsi kérdések megvitatása, pl. a kapcsolatok világa, törvény és lelkiismeret.</p> <p>Filozófia: a létre vonatkozó kérdések, etika, erkölcsfilozófia.</p> <p>Földrajz: a földrajzi tér regionális szerveződése, a Mikszáth-regény/ek topológiája.</p>

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

<p><i>fiú esete...</i>) elemző értelmezése, sok szempontú megközelítéssel, pl. műfaji változat; szerkezet, jellemábrázolás, elbeszélés-technika, nézőpont, közlésformák, hangnemek; problematika (pl. megkésetttség, dzsentriábrázolás).</p>	<p>jellemzőit; képes egy regényének sok szempontú megközelítésére, saját álláspont kifejtésére és adott szempontú, önálló novellaértelmezésre; lehetőséget kap beszámoló / könyvajánló készítésére egyéni olvasmányélménye alapján;</p> <ul style="list-style-type: none"> • műismereti minimuma: Vajda János egy műve; Mikszáth egy regénye (házi olvasmány) és két novellája; <p>alkalmassá válik a művek értelmezéseinek kritikus befogadására; egy szóbeli érettségi témakör anyagának összeállítására és az abban megjelölt feladat kifejtésére.</p>	
<p>Fogalmak, adatok</p>	<p>Hangulatlíra, filozófiai dal, anekdotikusság.</p>	
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>	<p>Tanulói tevékenységek szervezése pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, megbeszélés, vita, reflektálás</p>	
<p>Református többlet</p>	<p><i>A különc, aki megtestesíti a változó idő és a változatlan értékek ellentmondását. A próza megújulása és Mikszáth. Életigazságok a megismert emberi világról</i></p>	

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

Tematikai egység	Világirodalom – az európai epika és líra a romantika után (19. sz. második fele)		Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Romantika és realizmus, hőstípusok (pl. karrierista hős, a felesleges ember, a hivatalnok), regényciklus, analitikus regény; impresszionizmus, szimbolizmus, szecesszió; a műfordítások szerepe.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A környezet és származás hatása a hősök karakterére. Különböző világlátású művekben megjelenített témák, élethelyzetek értelmezése, a megjelenített erkölcsi, világgépi és esztétikai problémák mérlegelése és értékelése.</p> <p>Az epikában a romantika és realizmus együttthatásának, folytonosságának felismertetése, a realista és naturalista stílusirányzat jellemzőinek értelmezése. Felkészítés világirodalmi alkotások önálló értelmezésére, stílusirányzatok jellemzői jegyeinek felkutatására.</p>		
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>A realista és naturalista epika jellemzői (esztétikai elvek, tematika, látásmód, stílus- és formajegyek) a 19. század közepétől; a prózaepika újításai (nézőpontok, síkváltások, időszerkezet, polifónia; új műfaji változatok) a kis- és nagyepikában.</p> <p>Impresszionizmus, szimbolizmus és a lírai műnem megújítása (pl. a személyiség, a lírai közvetlenség háttérbe szorulása, a látomás felszabadítása, objektívizálás).</p> <p>Művek, szemelvények az angol/amerikai, francia, német és orosz irodalomból</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> felismeri a romantika és realizmus együttthatását, folytonosságát az epikában; értelmezi a realista és naturalista stílusirányzat jellemzőit; megismeri az impresszionista és (pre)szimbolista európai líra néhány sajátosságát; képes egy választott/kijelölt epikai alkotás (házi olvasmány) elemző bemutatására a közös értelmezés után; néhány lírai 	<p>Vizuális kultúra; Ének-zene: impresszionizmus, szimbolizmus más művészeti ágakban.</p>	

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

<p>(pl. Emily Brontë, Dickens, Flaubert, Zola, Lev Tolsztoj, Dosztojevszkij alkotásaiból, illetve Baudelaire, Verlaine, Rimbaud, Rilke, Whitman) műveiből.</p> <p>A választott szerzőkhöz, művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek.</p>	<p>alkotás értelmezésére;</p> <ul style="list-style-type: none"> • beszámolót / könyvajánlót készíthet egyéni olvasmányélménye alapján a korszak szerzőinek műveiből; • műismeret: néhány mű / részlet pl. Emily Brontë, Dickens, Flaubert, Lev Tolsztoj, Dosztojevszkij alkotásaiból, illetve Baudelaire, Rimbaud, Rilke, Whitman műveiből; <p>alkalmassá válik a korszakról, a szerzőkről, művekről szóló vélemények kritikus befogadására, egy lehetséges szóbeli tétel kifejtésére.</p>	
<p>Fogalmak, adatok</p>	<p>Realizmus, naturalizmus, impresszionizmus, szimbolizmus; eszmeregény, polifonikus regény, tolsztojizmus, regényciklus, l'art pour l'art, tiszta költészet, kötetkompozíció, hangulatlíra, prózavers, szabad vers, objektív líra, tárgyvers.</p>	
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>	<p>Tanulói tevékenységek szervezése pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, megbeszélés, vita, reflektálás</p>	
<p>Református többlet</p>	<p><i>Modernitás problémái. Minden egész részekre török. Rilke lírája a lét megértésének feladatára összpontosít. A látható létező láthatatlan újratereztésének mitikus figurája Orpheusz. (Szonettek Orpheuszhoz)</i></p>	

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

Tematikai egység	Színház- és drámatörténet – az európai dráma és színház a 19. sz. második felében	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	<p>Az európai dráma és színház néhány megelőző nagy korszaka (antikvitás, középkor, reneszánsz, klasszicizmus) és szerzője (Szophoklész, Shakespeare, Molière).</p> <p>A drámai műnem alapfogalmai (drámai szerkezet, jellem, nyelv). Arisztotelészi dramaturgia.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A személyiség tisztelete. A megjelenített élethelyzetek, konfliktusok értő és felelős megítélése, például az élethazugság témakörének morális vonatkozásai különböző művekben. A férfi-női társadalmi szerepek megértése.</p> <p>A romantika utáni drámatörténet néhány jellemző tendenciájának megvitatása, két jelentős szerző egy-egy alkotásának, figyelembevételével, újításaik, dramaturgiai sajátosságai bemutatása.</p> <p>A művekről, színházi előadásokról alkotott álláspontok értelmezése. Dramatikus játékok.</p>	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Az európai dráma és színház a 19. sz. második felében – a korszak drámairodalmának újdonságai és két drámai alkotás, két szerző dramaturgiája.</p> <p>Egy drámai mű elemzése a 19. század második feléből (pl. Ibsen: <i>Babaszoba/Nóra</i> vagy <i>A vadkacsa</i> – az ibseni dramaturgia sajátosságai, pl. az analitikus szerkesztésmód felújítása, középponti szimbólumok alkalmazása, reformátorok és rezonőrök, hangnemkeveredés stb.; a szerző problémafelvetése, pl. házassági válság, élethazugság).</p> <p>Egy Csehov-mű elemző bemutatása</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> • megismeri a romantika utáni drámatörténet néhány jellemző tendenciáját; • elemzi két jelentős szerző egy-egy alkotását, újításaik figyelembevételével, bemutatja dramaturgiájuk sajátosságait; • megismer néhány álláspontot a művek értelmezéséhez; 	<p>Dráma és tánc: színháztörténet.</p> <p>Etika: a szerzői problémafelvetések etikai szempontú megvitatása, értékelése.</p>

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

<p>(pl. <i>Ványa bácsi, Három nővér</i>).</p> <p>A csehovi dramaturgia sajátosságai (pl. a drámaiság fogalmi változása; drámaiatlan/lírai dráma; főszereplő-, konfliktusok és cselekmény-nélküliség; csoportképek/cselekvésképtelenség; párhuzamos monológok/fedett dialógusok, ironikus látásmód); új műfaji változatok, új játékstílus.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • lehetőség szerint megtekint egy színházi előadást (vagy felvételét), és közös elemzéssel értékelik az adott interpretációt; • lehetőség szerint kidolgoznak egy-egy jelenetet az elemzett művekből; • műismereti minimuma: egy dráma a 19. század második feléből és Csehov egy drámája; <p>alkalmassá válik a művek értelmezéseinek kritikus befogadására; egy szóbeli érettségi témakör anyagának összeállítására és az abban megjelölt feladat kifejtésére.</p>	
Fogalmak, adatok	Drámaiatlan dráma, analitikus drámai szerkezet, párhuzamos monológ, élethazugság.	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, megbeszélés, vita, reflektálás	
Református többlet	<i>A színház a modern társadalmak vitafórumává válik. August Strindberg hőseinek tudatalatti gyökerű konfliktusai</i>	
Tematikai egység	Magyar irodalom – a Nyugat és első nemzedéke	Órakeret 7 óra

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

Előzetes tudás	A klasszikus modernség néhány irányzata és alkotója, a századvég magyar irodalma.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az európai és magyar irodalmi hagyományok és modernség irányainak összevetése, konfliktusai. A kozmopolitizmus és patriotizmus kérdésfelvetései. Annak felismerése, hogy a magyar kultúra sokszínű törekvések együttese. Érvelő bemutatás: a <i>Nyugat</i> jelentősége a magyar kultúrtörténetben; a korban megismertetett stílusirányzatok, filozófiai, lélektani iskolák (Freud, Bergson) néhány jellemzőjének azonosítása. Értse egy folyóirat felépítését, tudjon benne tájékozódni.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A <i>Nyugat</i> mint folyóirat és mozgalom; szerkesztési elvek, szerkesztők, kritikusok, nemzedékek; célkitűzések; filozófiai és stílusirányzatok hatása, megismertetése.</p> <p>Juhász Gyula költészetének sajátosságai (pl. impresszionizmus, nosztalgia, emlékezés, legalább egy műve, pl. <i>Tiszai csönd</i>, <i>Milyen volt</i>; életképszerűség, leíró jelleg, pl. <i>Tápai lagzi</i>).</p> <p>Tóth Árpád lírájának jellemzői; tematikája, hangnemei, formái (magányélmény, elégikusság, impresszionizmus stb., legalább egy-két műve, pl. <i>Hajnali szerenád</i>, <i>Esti sugárkoszorú</i>, <i>Elégia egy rekettyebokorhoz</i>, <i>Lélektől lélekig</i>, <i>Jó éjszakát!</i>).</p> <p>Egy folyóirat (időszaki kiadvány) periodicitása, felépítése, folyóiratcikkek</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> felismeri a <i>Nyugat</i> jelentőségét a magyar kultúrtörténetben; alkalmazza a nemzedék-korszakolást későbbi tanulmányai során; tudja a korban megismert stílusirányzatok, filozófiai, lélektani iskolák (Freud, Bergson) néhány jellemzőjét; <p>műismereti minimuma: Juhász Gyula egy műve, Tóth Árpád egy-két műve.</p>	<p>.</p> <p>Vizuális kultúra; ének-zene: impresszionizmus, szimbolizmus, szecesszió más művészeti ágakban.</p> <p>Filozófia: életfilozófiák, időproblémák.</p>

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

<p>visszakeresése, hivatkozása.</p> <p>Utalás egy-egy téma, motívum, poétikai jellemző kortárs irodalmi megjelenítésére; az evokáció, az intertextualitás néhány példája.</p>		
Fogalmak, adatok	Impresszionizmus, szimbolizmus, szecesszió.	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	<p>Tanulói tevékenységek szervezése</p> <p>pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés</p> <p>listakészítés,</p> <p>rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, megbeszélés, vita, reflektálás</p>	
Református többlet	<i>Az Úr döntését elfogadva. Kiszolgáltatottság, keserűség, az emberi magányosság Tóth Árpád verseinek alaptémája</i>	

Tematikai egység	Életmű – Ady Endre	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	A <i>Nyugat</i> ; stílusirányzatok a századelőn	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Annak megértése, hogy a kulturális hagyományhoz, a nemzethez kötődés, a sorsvállalás sokféle hangon és módon jelentkezhetsen. A hazaszeretet és haladás kérdései.</p> <p>Ady költészetének befogadása: főbb alkotói korszakai, költői szerepe, költészetének jellege. Műelemzések, összpontosítva Ady jellemző kötetekre, szerkesztési módszereire, lírai témáira, poétikai megoldásaira. A kreativitás, a képzelőerő, a képzettársítási képesség fejlesztése.</p> <p>Önálló, több szempontú műértelmezések megfogalmazása a művekről szóló vélemények, elemzések értelmezésével is.</p>	

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Ady Endre életműve.</p> <p>Kötet- és cikluskompozíció; költői szerepvállalás, az innováció szándéka.</p> <p>Klasszikus modernség, szecessziós-szimbolista látásmód; a versritmus megújítása.</p> <p>Meghatározó korszakok (pl. költői indulás, világháború), kötetek (pl. <i>Új versek, A halottak élné</i>), témák, motívumok (pl. magyarság, istenes, létharc, látomásszerű tájvers, ars poetica; élet-halál, hajó, ugar) alapján jellemző alkotásainak értelmezése <i>A Sion-hegy alatt; Góg és Magóg fia vagyok én...; Kocsi-út az éjszakában</i> és még 4-5 mű (memoriterek is), pl. <i>Párisban járt az Ősz; A magyar ugaron; Harc a Nagyúrral; Hunn, új legenda; Bujdosó kuruc rigmusa; Az eltévedt lovas; Emlékezés egy nyár-éjszakára</i> stb., esetleg egy-egy részlet publicisztikájából is).</p> <p>Utalás egy-egy téma, motívum, poétikai jellemző kortárs irodalmi megjelenítésére; az evokáció, az intertextualitás néhány példája.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> • ismeri az életmű főbb alkotói korszakait; Ady helyét, költői szerepét a magyar irodalom történetében; költészetének jellegét; • tisztában van a 20. eleji magyar irodalom sajátosságaival és a megújítás szándékával; • műelemzések során megismeri Ady jellemző köteteit, szerkesztési módszereit, lírai témáit, motívumait, poétikai megoldásait; • képes önálló versértelmezések megfogalmazására; • műismereti minimuma: <i>A Sion-hegy alatt; Góg és Magóg fia vagyok én...; Kocsi-út az éjszakában</i> és még 4-5 mű; <p>képessé válik az Ady-életmű jellemzőinek bemutatására (legalább 10 lírai alkotás alapján); a műveiről szóló vélemények, elemzések értelmezésére,</p>	<p>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: társadalmi modernizáció, városiasodás, a modern újságírás.</p> <p>Vizuális kultúra: Ady-illusztrációk.</p> <p>Földrajz: Ady-emlékhelyek topológiája.</p> <p>Informatika: tájékozódás a Nyugat digitalizált változatában.</p>

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

	kritikus befogadására; egy-egy szóbeli témakörben kijelölt feladat kifejtésére, memoriterek tolmácsolására.	
Fogalmak, adatok	Klasszikus modernség, szecessziós-szimbolista látásmód, tagoló vers, kötetkompozíció, ciklikus szerkesztés.	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, megbeszélés, vita, reflektálás	
Református többlet	<i>Újjajta nemzetszemlélete: magyarság-versek, kuruc-versek. Vallásossága. Az Én korlátozása. A biblikus hagyomány: a költői beszédmód gazdag utalásrendszere</i>	

Tematikai egység	Portré – Móricz Zsigmond		Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Realista és naturalista epika, Móricz egy műve, pl. <i>Hét krajcár</i> vagy <i>Légy jó mindhalálig/Pillangó/Árvácska</i>		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Móricz helyének, látásmódjának, kérdésfeltevéseinek, alkotásmódja jellemzőinek megismerése, alkotásainak több szempontú megközelítése; felkészítés önálló novellaelemzések megfogalmazására, megvitatására. A megjelenített létformák morális és társadalmi kérdései.		
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Móricz alkotásainak jellemzői, írásművészetének	A tanuló	Mozgóképkultúra és médiaismeret: Móricz-művek	

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

<p>sajátosságai; naturalista és realista ábrázolásmódja.</p> <p>Tárgykörök, témák (pl. paraszti, dzsenti; szegénység) és műfaji változatok (novella, elbeszélés, történeti példázat, idill-típusú regény stb.).</p> <p>Novelláinak világa (legalább két mű elemzése, pl. <i>Tragédia, Szegény emberek, Barbárok</i>).</p> <p>Egy Móricz-regény (pl. <i>Úri muri, Rokonok, Sárarany, Az Isten háta mögött</i>) elemző értelmezése, sok szempontú megközelítéssel, pl. műfaji változat; szerkezet, jellemábrázolás, elbeszélés-technika, nézőpont, közlésformák, hangnemek, írói előadásmód; problematika (pl. vívódó hősök, dzsenti-ábrázolás).</p>	<ul style="list-style-type: none"> ismeri Móricz helyét a magyar epika történetében (<i>Nyugat</i>; népi írók mozgalma, <i>Kelet Népe</i>); alkotásmódjának jellemzőit; képes néhány alkotásának sok szempontú megközelítésére, saját álláspont kifejtésére és adott szempontú, önálló műértelmezésre (novellaelemzések megfogalmazására); lehetőséget kap beszámoló / könyvajánló készítésére egyéni olvasmányélménye alapján; műismereti minimuma: Móricz egy regénye (házi olvasmány) és egy novellája; <p>alkalmassá válik a művek értelmezéseinek kritikus befogadására; egy szóbeli érettségi témakör anyagának összeállítására és az abban megjelölt feladat kifejtésére.</p>	<p>filmes, televíziós adaptációi (pl. <i>Pillangó, Égi madár, Rokonok, Barbárok, Árvácska</i>).</p>
<p>Fogalmak, adatok</p>	<p>Realista és naturalista ábrázolásmód, népi írók mozgalma.</p>	
<p>Javasolt pedagógiai</p>	<p>Tanulói tevékenységek szervezése pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés listakészítés,</p>	

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, megbeszélés, vita, reflektálás
Református többllet	<i>A nép - új szemmel: a teljes emberség vágya. Társadalmi feszültségek ábrázolása. A mitizálásra hajló narráció. Egzisztenciális kérdések</i>

Tematikai egység	Életmű – Babits Mihály		Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	A <i>Nyugat</i> mint folyóirat és mozgalom.		
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	<p>A lét erkölcsi aspektusai a háború, világegés idején. Betegség és prófétai küldetés értelmezési lehetőségei. A vívódó, az örök értékeket védő, a magyarság sorsát egyetemes horizontba helyező művek megismerése.</p> <p>Babits főbb alkotói korszakainak, helyének, szerepének megismertetése, műértelmezések: jellemző témák, hangnemek, motívumok, poétikai megoldások feltárása. A jelentéstulajdonítás során kapcsolatkeresés az európai és a magyar irodalom nagy hagyományaival, kódjaival. A kreativitás, a képzelőerő, a képzettársítási képesség fejlesztése.</p>		
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Babits Mihály életműve.</p> <p>Pályaszakaszok, kötetek, költői magatartásformák (pl. pályakezdés; világháborúk ideje; kései költészet); életérzések, világkép, értékrend, művészetfelfogás (homo moralis); a bölcséleti, filozófiai érdeklődés hatásai. Magyarság és európaiság.</p> <p>Szerepe a <i>Nyugat</i> mozgalomában; irodalmi</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> • ismeri az életmű főbb alkotói korszakait; Babits helyét, szerepét a magyar irodalom és a <i>Nyugat</i> történetében; írásművészetének jellegét; • tisztában van a <i>Nyugat</i> első nemzedéke tevékenységével, 	<p>Vizuális kultúra: Babits-portrék.</p> <p>Informatika: adattárak internetes közlések (pl. a <i>Nyugat</i>), hanganyagok.</p> <p>Etika; Filozófia: filozófiai, etikai irányzatok és hatásuk.</p>	

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

<p>kapcsolatai; esszé- és irodalomtörténet-írói, műfordító tevékenysége.</p> <p>Stílusirányzati sokszínűsége (pl. impresszionizmus, szecesszió, szimbolizmus); klasszicizálás, antikizálás; hagyomány és modernség egysége.</p> <p>Jellemző lírai tematika, költői magatartás (békevers, pl. <i>Húsvét előtt</i>; a próféta szerep elutasítása vagy vállalása, pl. <i>Mint különös hírmondó</i>); versszerkezetek, hangnemek, formák, motívumok gazdagsága (pl. <i>Esti kérdés, Ősz és tavasz között</i>); ars poeticus alkotások (pl. <i>A lírikus epilógia</i>; <i>Cigány a siralomházban</i>; <i>Csak posta voltál</i>).</p> <p>A választott művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek (pl. gyászdal, tárgyas költészet, ditirambus, könyörgésvers).</p> <p>A <i>Jónás könyve</i>, mint az ószövetségi példázat parafrázisa. Jónás és az Úr magatartása. Nyelvhasználati és hangnemi összetettség.</p> <p>Utalás egy-egy téma, motívum, poétikai jellemző kortárs irodalmi megjelenítésére; az evokáció, az intertextualitás néhány</p>	<p>jelentőségével;</p> <ul style="list-style-type: none"> • műelemzések során megismeri Babits jellemző lírai témáit, poétikai megoldásait és a <i>Jónás könyvét</i>; • képes Babits-művek önálló értelmezésének megfogalmazására; • műismereti minimuma: <i>Esti kérdés, Ősz és tavasz között</i> és még egy-két műve (memoriter is) és a <i>Jónás könyve</i>; <p>képessé válik a Babits-életmű jellemzőinek bemutatására (legalább négy lírai alkotás); a műveiről szóló vélemények, elemzések értelmezésére, kritikus befogadására; egy-egy szóbeli témakörben kijelölt feladat kifejtésére, memoriterek tolmácsolására</p>	
--	---	--

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

példája.		
Fogalmak, adatok	Bergsoni időszemlélet, ditirambus, próféta-ság, küldetésstudat, rájátszás.	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, megbeszélés, vita, reflektálás	
Református többlet	<i>Babits, mint homo moralis. A humánnum, mint alapvető érték. Gondolkodásának meghatározó ideológiája a keresztény platonizmus. Vitalista filozófiák hatása</i>	

Tematikai egység	Életmű – Kosztolányi Dezső	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Kosztolányi egy novellája és lírai alkotása(i), memoriterek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Törekvés a társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok szellemi hátterének megértésére, a morális gondolkodásra és ítéletalkotásra. A személyiség, az egyediség tisztelete, a közös emberi sorsból fakadó szolidaritás. Kosztolányi jellegzetes lírai témáira, poétikai megoldásaira összpontosító műelemzések. Kis- és nagyepikájából néhány jelentős darab értelmezése. A kreativitás, a képzelőerő, a képzettársítási képesség fejlesztése.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

<p>Kosztolányi Dezső életműve.</p> <p>Pályaszakaszok, életérzések, költői magatartásformák; világkép, művészetfelfogás (homo aestheticus); stílusirányzatok (pl. impresszionizmus, expresszionizmus); viszonya az anyanyelvhez.</p> <p>Jellemző lírai tematika; hangnemek, műfajok, versciklusok (pl. <i>A szegény kisgyermek panasza</i>); <i>Számadás</i>-kötet; kis- és nagyszerkezetek; ars poeticák; legalább 4 lírai alkotás, köztük: <i>Hajnali részegség</i>, <i>Halotti beszéd</i>.</p> <p>Novellák (pl. <i>A kulcs</i>, <i>Fürdés</i> stb.) és novellaciklusok (Esti Kornél-novellák).</p> <p>Egy Kosztolányi-regény (pl. <i>Édes Anna</i>, <i>Pacsirta</i>) elemző értelmezése, sok szempontú megközelítéssel, pl. műfaji változat; szerkezet, jellemábrázolás, elbeszéléstechnika, nézőpont, közlésformák, hangnemek, írói előadásmód; problematika.</p> <p>Utalás egy-egy téma, motívum, poétikai jellemző kortárs irodalmi megjelenítésére; az evokáció, az intertextualitás néhány példája.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> ismeri az életmű főbb alkotói korszakait; Kosztolányi helyét, szerepét a magyar irodalom történetében; írásművészetének jellegét; tisztában van a <i>Nyugat</i> első nemzedéke tevékenységével, jelentőségével; műelemzések során megismeri Kosztolányi jellemző lírai témáit, poétikai megoldásait; kis- és nagyepikájának néhány jelentős darabját; képes lírai és epikai alkotások önálló értelmezésének megfogalmazására; műismereti minimuma: Kosztolányi egy regénye és két novellája; lírai alkotásai, <i>Hajnali részegség</i>, <i>Halotti beszéd</i> és még egy-két műve (memoriter is); <p>képessé válik a Kosztolányi-életmű jellemzőinek bemutatására (legalább 4 lírai alkotás, egy</p>	<p>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: urbanizáció, kulturális élet, sajtó.</p> <p>Mozgóképkultúra és médiaismeret: Kosztolányi-művek filmes feldolgozásai.</p> <p>Etika; Filozófia: filozófiai, lélektani irányzatok, pl. a freudizmus és hatása.</p>
--	--	--

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

	regény, két novella alapján); a műveiről szóló vélemények, elemzések értelmezésére, kritikus befogadására; egy-egy szóbeli témakörben kijelölt feladat kifejtésére, memoriterek tolmácsolására.	
Fogalmak, adatok	Versciklus, novellaciklus, példázat, lélektan.	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, megbeszélés, vita, reflektálás	
Református többség	<i>Szemben az elmúlással. A megismételhetetlen egyéni lét és a titokzatos távlatokat rejtő égbolt csodái. Kosztolányi Dezső: Számadás.</i>	

Tematikai egység	Látásmódok: Karinthy Frigyes, Krúdy Gyula	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Karinthy Frigyes: <i>Tanár úr kérem</i> , részlet; karcolat, paródia; esetleg: <i>Ezeregyéjszaka</i> és Szindbád alakja.	
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	A nosztalgia és humor szerepe a műalkotásban és az ember önértelmezésében. Az alkotói életútra összpontosító bemutatás: Karinthy és Krúdy helye a korszakban; alkotás- és látásmódjuk jellemzői. Önálló tájékozódás, műválasztás, műértelmezések, összehasonlító elemzések.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Karinthy kisepikájának jellemzői választott novella	A tanuló <ul style="list-style-type: none"> kijelöli Karinthy és 	Mozgóképkultúra és médiaismeret: Huszárik

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

<p>(pl. <i>A cirkusz; Találkozás egy fiatalemberrel; Barabbás</i>) és a <i>Tanár úr kérem</i> karcolatgyűjtemény darabjai alapján.</p> <p>Humorfelfogása (humoreszkjei).</p> <p>Irodalmi karikatúrák (néhány, már megismert szerző /mű és paródiája) az <i>Így irtok ti</i> szemelvényei alapján.</p> <p>Krúdy Gyula írói világa, egyéni hangja legalább egy Szindbád-novella alapján (pl. <i>Negyedik út, Ötödik út</i>); anekdotikusság, az idő és az emlékezés formaalkotó szerepe.</p> <p>A Krúdy-művek atmoszférájának, témáinak, alakjainak, motívumainak megidézése (stílusimitációk, pl. Márai Sándor: <i>Szindbád hazamegy</i>; Huszárk Zoltán: <i>Szindbád</i>).</p>	<p>Krúdy helyét a korszakban (újságírás; <i>Nyugat</i>, illetve csoporthoz nem tartozás); ismeri alkotás- és látásmódjuk jellemzőit;</p> <ul style="list-style-type: none"> • képes néhány alkotás értelmezésére, műelemzések kritikus befogadására, saját álláspont kifejtésére és adott szempontú, önálló műmegközelítésre (pl. novellaelemzések megfogalmazására); • képessé válik összehasonlító elemzésekre (párnovellák, pl. <i>A jó tanuló felel / A rossz tanuló felel</i>; ellentétesek, pl. <i>Magyar dolgozat / Röhög az egész osztály</i>); mű és paródiája összevetésére); novellaciklus és film összehasonlító elemzésére; <p>műismeret: Karinthy (választható valamely műve); Krúdy egy novellája.</p>	<p>Zoltán Szindbádja.</p> <p>Karinthy műveinek filmes adaptációi, műveinek előadó-művészeti példái.</p> <p>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: urbanizáció, városi élet Budapesten.</p>
<p>Fogalmak, adatok</p>	<p>Humor, paródia, karcolat, novellaciklus, hasonmásalak, nosztalgia.</p>	

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, megbeszélés, vita, reflektálás
Református többlet	<i>Krúdy kései novellái (Az élet álom, 1931) Az élet periferiáján. Tömören, telten zengenek ezek a néma szomorúságú történetek</i>

Tematikai egység	Regionális kultúra	Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	A választott tárgyhoz kapcsolódó irodalmi ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Azonosulás a szűkebb-tágabb tájegység történeti és jelenkori értékeivel, a regionális kötődés erősítése. Irodalmi emlékhelyek, nemzeti identitás. Eligazodás, tudás- és tapasztalatszerzés a tájegység/település/kerület/iskola stb. kulturális, irodalmi hagyományairól, irodalmi emlékhelyeiről.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A régió, tájegység, település, kerület, iskola kulturális, irodalmi, múltbeli és jelen hagyományai (pl. kisebbségi irodalom, folklór, múzeum, színház stb.); az ide kötődő, ehhez kapcsolódó szerző(k) irodalmi műve(i). Irodalmi emlékhelyek (szülőház, emlékszoba, kiállítás, múzeum, temető, színház stb.). A választott tárgyhoz kapcsolódó fogalmi	A tanuló <ul style="list-style-type: none"> tisztában van a tájegység / település / kerület / iskola stb. kulturális, irodalmi hagyományaival, ismer irodalmi emlékhelyeket; a tematika kapcsán alkalmassá válik egy szóbeli témakör kifejtésére (érettségi követelményrendszer).	Vizuális kultúra; Hon és népismeret; Földrajz; Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: régió, tájegység, történelmi emlékezet, emlékhely, hagyomány. Társadalomismeret: civil társadalom, a lokális kulturális szerveződések jelentősége.

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

ismeretek.		
Fogalmak, adatok	Régió, regionalitás, hagyomány, kisebbség, nemzetiség, folklór, az irodalom „földrajza”, interkulturalitás, kulturális emlékezet.	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, megbeszélés, vita, reflektálás	
Református többlet	<i>Szilády Áron életpályája. Iskolánk neves tanárai</i>	

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI

A tanuló bizonyítja tájékozottságát különféle beszédhelyzetek megítélésében; képes megfelelő stílus és magatartás képviselésére váratlan, új kommunikációs helyzetben is.

A retorika alapjaiban tanultak alkalmazásával képes közéleti írásművek, néhány klasszikus és mai szónoki beszéd értelmezésére.

A 20. századi szépirodalmi és egyéb művek olvasása kapcsán részt tud venni megbeszélésében, eszmecserében, vitában, ki tud alakítani, képviselni tud önálló véleményt, álláspontját indokolni is tudja.

Képes lényegre törő, világos felépítésű közlésre a tájékoztató, érvelő, meggyőző, vitázó közlésformában.

A mindennapi élet problémáiról, irodalmi, művészeti élményekről véleményét ki tudja fejteni szóban és írásban, különféle műfajokban: pl. kommentár, ajánlás, kisértkezés.

Képes a szövegformálási, -szerkesztési, stilisztikai és helyesírási hibák önálló javítására.

A hosszabb fölkészülést igénylő szóbeli és írásbeli feladatok megoldásához önálló könyvtári munkát tud végezni, megadott vagy önállóan kialakított szempontokat követő anyaggyűjtéssel, az információfeldolgozás normáinak megtartásával.

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

Képes a helyesírás értelmező szerepének megfigyelésére különféle műfajú szövegekben. Készíteni tud adott szempontú műelemzést közösen fel nem dolgozott kisepikai és lírai alkotásról is.

Be tud mutatni nagyepikai és drámai műveket, szóban és írásban egyaránt.

Képes művek összehasonlítására adott tematikai, poétikai szempontok követésével.

Képes jellemző hóstípusok, jellegzetes konfliktushelyzetek bemutatására, értelmezésére. Be tud mutatni stílusirányzatokat, ki tudja emelni jellemző vonásaikat, irodalmi és képzőművészeti példákkal bizonyítani is képes állításait.

12. évfolyam

MAGYAR NYELV

Tematikai egység	Általános nyelvészeti ismeretek	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Kommunikáció, jelentéstan.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A rendszerező, szintetizáló képesség fejlesztése: általános, összefoglaló ismeretek a nyelvről, a nyelv és az ember viszonyáról.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Az ember mint nyelvhasználó lény; a nyelv, a kommunikáció és az ember elválaszthatatlan egysége.</p> <p>A nyelv mint jelrendszer, a nyelv mint a gondolkodás része.</p> <p>A nyelvek egyező és eltérő tulajdonságai, nyelvtipológia, főbb nyelvtípusok és jellemzőik (az anyanyelvhez és más, tanult, ismert nyelvek</p>	<p>A leíró nyelvtanból tanultak alkalmazásával a nyelvi rendszer szintetizálása</p> <p>Az interneten való tájékozódás fejlesztése a témához kapcsolódó cikkek keresésével</p> <p>A szelektálás képességének fejlesztése</p>	<p>Idegen nyelvek: nyelvtípus, kommunikáció, nyelvi tolerancia.</p> <p>Vizuális kultúra: a vizuális nyelv összetevői.</p>

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

<p>jellemző tulajdonságainak összehasonlító megfigyelése).</p> <p>Nyelvi identitás.</p> <p>Korlátozott kódú nyelvek: gesztusnyelvek, jelnyelvek.</p>	<p>Tájékozódás az interneten a magyar nyelv eredetével kapcsolatos nézetekről</p> <p>Az információk közötti válogatás képességének fejlesztése.</p> <p>A téves bizonyítékok cáfolásának képessége a tanulmányok alapján</p> <p>Differenciálás: A nagyobb nyelvcsaládok</p> <p>A magyar és a tanult idegen nyelvek típusai közötti egyezések és eltérések megtapasztalása</p> <p>Az anyanyelv és a tanult idegen nyelvek összehasonlításának képessége</p>	
<p>Fogalmak, adatok</p>	<p>Nyelvtípus (agglutináló, izoláló, flektáló).</p> <p>Korlátozott kód, gesztusnyelv, jelnyelv.</p>	
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>	<p>Tanári magyarázat, fogalommagyarázat, modellezés, szemléltetés, a tanulók tevékenységének megszervezése, pár- és csoportmunka, nyelvi elemzés, beszédhelyzetek modellezése, szituációs gyakorlatok, megbeszélés, verbális értékelés</p>	

<p>Tematikai egység</p>	<p align="center">Nyelv és társadalom</p>	<p align="center">Órakeret 10 óra</p>
--------------------------------	--	---

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

Előzetes tudás	A személyes és a tömegkommunikációval kapcsolatos ismeretek, nyelvi tudatosság, egyéni nyelvhasználat, stílusrétegek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A nyelvhasználat társadalmi jelenségként való szemlélete.</p> <p>A vitakészség, a meggyőző érvelés fejlesztése: ismeret és véleményalkotás a nyelvtervezés néhány alapvető kérdéséről (nyelvvédelem és nyelvművelés).</p> <p>Nyelvi tudatosság növelése: a saját és a közvetlen környezet nyelvhasználatának azonos és eltérő vonásainak, valamint nyelvjárási szövegek jellemzőinek megfigyelése.</p> <p>Rendszerező, szintetizáló képesség fejlesztése: a tömegkommunikáció, valamint az információs társadalom nyelvhasználatra gyakorolt hatásának megfigyelése, érvek, adatok értelmezése.</p>	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Fejlődési irányok, változások a mai magyar nyelvben. Nyelvi sokszínűség, nyelvi tolerancia. Nyelvünk helyzete a határon túl. Hazánkban élő nemzetiségek nyelvhasználatának. A nyelvi tervezés elvei és feladatai.</p> <p>A nyelvművelés fogalma, kérdései, feladata, szinterei; a nyelvi norma.</p> <p>A nyelvváltozatok rendszere, a vízszintes és függőleges tagolódásuk.</p> <p>A köznyelv jellemzői, használati területe.</p> <p>A nyelv társadalmi tagolódása szerinti csoportnyelvek, azok jellemző használati köre, szóincse.</p> <p>A szleng és az argó fogalma, kialakulásuk, jellemző előfordulásuk, funkciójuk.</p>		<p>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: történelmi nemzetiségek, bevándorló magyarság, szórványmagyarság kialakulásának történelmi, társadalmi okai, tendenciái.</p> <p>Mozgóképkultúra és médiaismeret: az információs társadalom, mediatizált nyelvhasználat.</p> <p>Földrajz: a magyar nyelvhasználat területi tagolódása.</p>

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

<p>A nyelv területi tagolódása: a leggyakoribb nyelvjárásaink jellemzői, területi megjelenésük, a regionális köznyelv jellemzői.</p> <p>A határon túli magyar nyelvhasználat főbb adatai, tendenciái, a kétnyelvűség, kettősnyelvűség, kevert nyelvűség kérdései.</p> <p>A nyelvváltozatot bemutató nyomtatott és elektronikus források (pl. szótárak, kézikönyvek, adatbázisok, honlapok) tanulmányozása.</p> <p>A tömegkommunikáció, valamint az információs társadalom hatása a nyelvhasználatra.</p>		
<p>Fogalmak, adatok</p>	<p>Nyelvi tervezés, nyelvpolitika, nyelvművelés, nyelvtörvény, norma. Nyelvváltozat. Vízszintes és függőleges tagolódás (standard köznyelv, társalgási nyelv, irodalmi nyelv, dialektus, szociolektus). Nyelvjárás, regionális köznyelv, tájszó. Csoportnyelv, szaknyelv, hobbinyelv, rétegnyelv. Szleng, argó. Kettősnyelvűség, kétnyelvűség, kevert nyelvűség.</p>	
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>	<p>Tanári magyarázat, foga-lommagyarázat, modellezés, szemléltetés, a tanulók tevékenységének megszervezése, pár- és csoportmunka, nyelvi elemzés, beszédhelyzetek modellezése, szituációs gyakorlatok, megbeszélés, verbális értékelés</p>	

<p>Tematikai egység</p>	<p align="center">Nyelvtörténet</p>	<p align="center">Órakeret 8 óra</p>
--------------------------------	--	--

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

Előzetes tudás	A nyelvhasználat társadalmi jelenségként való szemlélete, néhány alapvető kérdése, a történetiség fogalma, a nyelv területi tagolódása, nyelvjárások.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A szinkrón és diakrón nyelvszemlélet fejlesztése.</p> <p>Kellő tájékozottság a magyar nyelv rokonságáról, típusáról, helyéről a világ nyelvei között. A magyar nyelvtörténeti korszakairól szerzett tudás összekapcsolása az irodalomtörténeti és történelmi tanulmányokkal.</p> <p>A problémamegoldó gondolkodás fejlesztése: a magyar nyelv eredetéről kialakított elméletek ismeretében elhatárolódás a tudománytalan nyelvrokonítástól, de nyitottság az újabb tudományos kutatások irányában.</p>	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Változás és állandóság a nyelvben. Nyelvtípusok és nyelvcsaládok, a magyar nyelv jellemzői.</p> <p>A magyar nyelv eredete, finnugor rokonságának bizonyítékai, története, kutatói. A nyelvrokonság bizonyítékainak tudományos eszközei.</p> <p>A nyelvtörténeti kutatások forrásai: kézírásos és nyomtatott nyelvemlékek.</p> <p>A magyar nyelv történetének főbb korszakai, a legfontosabb nyelvemlékeink (<i>A tihanyi apátság alapítólevele, Halotti beszéd, Ómagyar Mária-siralom</i>) megismerése.</p> <p>Nyelvtörténeti-nyelvtudományi kézikönyvek (pl. A magyar nyelv történeti-etimológiai szótára – TESZ) megismerése,</p>		<p>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: a magyar nép vándorlásának története, nyelvemlékek, kódexek.</p>

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

<p>használata.</p> <p>Az összehasonlító nyelvtudomány módszerei.</p> <p>A szókincs jelentésváltozásának főbb típusai, tendenciái.</p> <p>A nyelvújítás története, hatása, értékelése, ortológus-neológus vita főbb állomásai és szereplői, a magyar nyelv sztenderdizációja.</p> <p>A mai nyelvállapot néhány jellemzője.</p>		
<p>Fogalmak, adatok</p>	<p>Nyelvtípus, nyelvcsalád.</p> <p>Uráli nyelvcsalád, finnugor rokonság.</p> <p>Ősmagyar, ómagyar, középmagyar kor, újmagyar kor, újabb magyar kor.</p> <p>Nyelvemlék (szórványemlék, vendégszöveg, kódex, ősnymtatvány).</p> <p>Ősi szó, belső keletkezésű szó, jövevény- és idegen szó.</p> <p>Nyelvújítás, ortológus, neológus.</p> <p>Szinkrón és diakrón nyelvszemlélet.</p>	
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>	<p>Tanári magyarázat, fogalommagyarázat, modellezés, szemléltetés, a tanulók tevékenységének megszervezése, pár- és csoportmunka, nyelvi elemzés, beszédhelyzetek modellezése, szituációs gyakorlatok, megbeszélés, verbális értékelés</p>	

<p>Tematikai egység</p>	<p align="center">ISMERETEK A NYELVRŐL</p>	<p align="center">Órakeret 8 óra</p>
--------------------------------	---	--

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

Előzetes tudás	A tanult anyanyelvi ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Rendszerező képesség, önálló tanulás fejlesztése: az érettségi témaköreinek és a követelményeknek megfelelő tételvázlatok összeállítása.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A tanult nyelvészeti, kommunikációs, szövegértési és szövegalkotási, nyelvi ismeretek rendszerező áttekintése .	<p>Az információk megszerzési képességének további fejlesztése.</p> <p>A szintetizáló és analizáló képesség, az írásbeli és szóbeli kifejezőképesség fejlesztése.</p> <p>Az önértékelés és a felelős véleménynyilvánítás képességének fejlesztése.</p> <p>Az időkeret fontosságának megtapasztalása.</p> <p>A saját vélemény megindokolásának és az önkorrekció képességének fejlesztése</p>	Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; Etika; Filozófia; Idegen nyelvek: a nyelvről, a nyelvhasználatról szerzett ismeretek.
Fogalmak, adatok	Nyelv, beszéd, kommunikáció, szöveg, nyelvi szint, retorika, stílus, jelentés, nyelv és társadalom, magyar nyelv, nyelvtörténet, nyelvi változás.	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Tanári magyarázat, fogalommagyarázat, modellezés, szemléltetés, a tanulók tevékenységének megszervezése, pár- és csoportmunka, nyelvi elemzés, beszédhelyzetek modellezése, szituációs gyakorlatok, megbeszélés, verbális értékelés	

Ajánlott tevékenységek a témakör projektjellegű bővítéséhez

Nyelvemlékeink

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma Kiskunhalas

A magyarországi kisebbségek

Magyarok a szomszédos országokban

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI

Nyelv és társadalom: A fejlődési irányok, változások ismerete a mai magyar nyelvben. A kisebbségi nyelvhasználat ismerete. A kétnyelvűség, kettősnyelvűség és kevert nyelvűség fogalma. Irodalmi nyelv, köznyelv, regionális köznyelv és a sztenderd fogalma. A rétegnyelvek ismerete (társadalmi és terület szerinti tagolódás). Egy magyar nyelvjárás ismerete. A rétegnyelveket bemutató nyomtatott és elektronikus források ismerete. A nyelvművelés színtereinek és feladatainak ismerete. Dönteni tudás nyelvhelyességi kérdésekben. Nyelvtörténet: A magyar nyelv történeti korszakai. A magyar nyelv hangtani, alaktani, mondattani és szókészlettani változásainak ismerete. Legfontosabb nyelvemlékeink ismerete. A nyelvújítás és az ortológus-neológus vita ismerete.

AJÁNLOTT SZEMPONTOK A TANULÓI TELJESÍTMÉNYEK ÉRTÉKELÉSÉHEZ

Az egyes témakörök értékelésében kiemelkedő szerepe van a kvalitatív értékelésnek, a teljesítmények szóbeli megítélésének. Fontos, hogy pontosan ismerjék meg a tanulók a holisztikus (átfogó) és a horizontális (tartalmi összetevők szerinti minősítés) normáit. A cél a szövegértési és szövegalkotási sikerek megerősítése, a hiányok differenciált feltárása. Mivel a szöveg a nyelv legmagasabb szintje, a szóbeli és írásbeli szövegek alkotásának értékelése kiemelten a szövegre vonatkozó elméleti ismeretek, illetve a 9. évfolyamon tanultak gyakorlatban való alkalmazására irányuljon. A folyamatosan végzett kooperatív és projekt munka eredményeképp ezen az évfolyamon még nagyobb szerepet kaphat az önértékelés, egymás értékelése és az önkorrekción. A részösszefoglalások után ajánlott a szummatív értékelés. Az írásbeli munkák javításába formatív értékelés esetén bevonhatók a tanulók is. Az erre alkalmas feladatok esetében korrigálhatják önmaguk vagy egymás hibáit

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

IRODALOM

Tematikai egység	Világirodalom – avantgárd irányzatok; a magyar avantgárd	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Stílusirányzatok a századfordulón.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Modernség és hagyomány kérdésfelvetései a magyar avantgárd irodalomban. A 20. sz. eleji stílusirányzatok létrejöttének, a csoportok, programok szándékainak, esztétikai elveinek, poétikai megoldásainak feltárása. Dokumentumok megvitatása a magyar avantgárd sajátos helyzetéről, Kassák szerepéről.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Világirodalom – avantgárd irányzatok.</p> <p>Formabontás és formaépítés (közös tendenciák a stílusirányzatokban).</p> <p>Futurizmus, expresszionizmus, szürrealizmus: néhány szemelvény az egyes irányzatok dokumentumaiból, illetve néhány irodalmi alkotás (pl. Marinetti, Majakovszkij; Trakl, G. Benn; Apollinaire, Éluard műveiből).</p> <p>A jellemzően nem irodalmi irányzatok (kubizmus, konstruktivizmus, dada, stb.) néhány célkitűzése, formajegye. A magyar avantgárd sajátosságai, az aktivizmus programja; Kassák Lajos szerepe (egy-</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> • megismeri a 20. sz. eleji stílusirányzatok létrejöttét, a csoportok, programok szándékait, esztétikai elveit, poétikai megoldásait; <p>a magyar avantgárd sajátos helyzetét, Kassák szerepét.</p>	<p>Vizuális kultúra; Mozgóképkultúra és médiaismeret: az avantgárd a képzőművészetekben (futurizmus, expresszionizmus, szürrealizmus, kubizmus, konstruktivizmus, dada); az expresszionista és szürrealista filmművészet.</p>

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

két művének ismerete, pl. <i>Mesteremberek; A ló meghal...</i>).		
Fogalmak, adatok	Avantgárd, futurizmus, expresszionizmus, szürrealizmus, aktivizmus, szabad vers, szimultanizmus, önműködő írás, képvers.	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, megbeszélés, vita, reflektálás	
Református többlet	<i>Kassák tanulmányai, programcikkei a társadalom és a művészet kérdéseiről. (Napjaink átértékelése, Álláspont) Füst Milán: első verseskötete (Változtatnod nem lehet, 1914) Nyelve, formái, képkincse.</i>	

Tematikai egység	Világirodalom – epikai és lírai törekvések a 20. században és a kortárs irodalomban	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Avantgárd irányzatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Valóság és fikció, a büntelenség és bűnösség, létbe vetettség filozófiai kérdéseinek értelmezése A 20. századi irodalom néhány meghatározó tendenciájának megismertetése. Művek, műrészletek feldolgozása, alkotói nézőpontok, látásmódok, témák, történeti, kulturális kontextusok megvitatása. Az önálló olvasóvá válás támogatása, felkészítés a tanulói szerző- és műválasztásokra, a választott művek önálló feldolgozására és megosztására.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Epikus művek	A tanuló	Mozgóképkultúra és

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

<p>(szemelvények, részletek a kis- és nagyepikából)</p> <p>pl. Kafka (pl. <i>Az átváltozás</i>); Thomas Mann (pl. <i>Tonio Kröger / Mario és a varázsló</i>); Bulgakov: <i>A Mester és Margarita</i>; Camus (pl.: <i>Közöny</i>); Orwell (pl. <i>Állatfarm / 1984</i>); Faulkner, Hemingway, Hrabal, I. B. Singer, Szolzsenyicin alkotásaiból és kortárs művekből.</p> <p>A választott szerzők jellemző tematikája, kérdésfelvetése; formanyelvi, szóhasználati sajátosságai.</p> <p>Művek és adaptációik összevetése.</p> <p>Lírai alkotások (szemelvények, részletek).</p> <p>Legalább egy lírikus látásmódja egy-két művének elemző megközelítésével (pl. T. S. Eliot).</p> <p>A választott szerzőkhöz, művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek (pl. intellektuális költészet, mitologizálás, mítoszregény, dokumentumirodalom, parabola, egzisztencializmus).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • megismeri a 20. századi irodalom néhány meghatározó tendenciáját; • ismer néhány jellemző, jelentős 20. századi epikus művet, részletet (pl. Bulgakov, Camus, Faulkner, Hemingway, Hrabal, Kafka, Thomas Mann, Orwell, I. B. Singer, Szolzsenyicin alkotásaiból) és kortárs szerzők epikai és lírai alkotásait; • ismeri egy kiemelkedő lírikus portréját, egy-két művét (pl. T. S. Eliot); • képes önálló műértelmezések megfogalmazására; <p>lehetőséget kap saját olvasmányélményeinek előadására (műbemutató / ajánlás).</p>	<p>médiaismeret: filmes feldolgozások, pl. Kafka, Orwell, Hrabal műveiből.</p>
<p>Fogalmak, adatok</p>	<p>Neoavantgárd, posztmodern, családrégény, objektív líra, vezérmotívum, montázstechnika, abszurd.</p>	
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és</p>	<p>tanulói tevékenységek szervezése pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, megbeszélés, vita,</p>	

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

munkaformák	reflektálás
Református többlet	<i>A modern kor emberének világlátása, viselkedési titkai, helytállásának lehetőségei Ernest Hemingway műveiben. (Búcsú a fegyverektől, 1929)</i>

Tematikai egység	Színház- és drámatörténet – a 20. századi és a kortárs drámairodalom néhány törekvése	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Csehov és még egy 19. század végi szerző dramaturgiája.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A színházi hatásrendszer befogadása; a társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok hátterének megértése. Annak megélése, hogy a művekben megjelenített konfliktusok átélése, megértése segítséget ad a saját életproblémák felismerésében, értelmezésében. A színház és a dráma alakulása, jellegzetes tendenciák. A drámai történetmondás sajátosságai. Színház és dráma kapcsolata.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A 20. századi és/vagy a kortárs drámairodalom egy-két jellemző tendenciája (pl. az epikus dráma, abszurd dráma, egzisztencialista dráma, groteszk színház, amerikai drámairodalom köréből). Szemelvények, részletek drámai művekből, pl. Brecht (pl. <i>Koldusopera/Kurácsi mama</i> ; Beckett: <i>Godot-ra várva</i> ; Ionesco: <i>A kopasz énekesnő</i> ; Dürrenmatt (pl. <i>Az öreg hölgy látogatása/A fizikusok</i>); egy szerző, mű középpontba állítása.	A tanuló <ul style="list-style-type: none"> • megismeri a 20. századi és/vagy kortárs dráma és színház néhány jellemző tendenciáját; • elemez egy-két jelentős 20. századi vagy kortárs alkotást, újításainak (vagy a hagyomány és újítás kettősségének) figyelembevételével; bemutatja dramaturgiájuk sajátosságait; • megismer néhány 	Dráma és tánc: színháztörténet, színházművészet.

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

<p>A választott szerzőkhöz, művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek (pl. epikus színház, elidegenítő effektusok, song, tézisdráma, abszurd dráma, példázatosság, groteszk komédia, paradoxon).</p>	<p>álláspontot a művek értelmezéséhez;</p> <ul style="list-style-type: none"> • lehetőség szerint megtekint egy színházi előadást (vagy felvételét), és közös elemzéssel értékelik az adott interpretációt; • lehetőség szerint kidolgoznak egy-egy jelenetet az elemzett művekből; <p>alkalmassá válik a művek értelmezéseinek kritikus befogadására.</p>	
<p>Fogalmak, adatok</p>	<p>Epikus színház, abszurd dráma.</p>	
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>	<p>Tanulói tevékenységek szervezése pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, megbeszélés, vita, reflektálás</p>	
<p>Református többlet</p>	<p><i>Luigi Pirandello: Hat szereplő szerzőt keres (1921) Az identitás sokfélesége, az egyénre kényszerített magatartásformák</i></p>	

<p>Tematikai egység</p>	<p align="center">Életmű – József Attila</p>	<p align="center">Órakeret 10 óra</p>
--------------------------------	---	---

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

Előzetes tudás	József Attila: <i>Altató; Betlehemi királyok; Mama</i> ; művek az 5–8. évfolyamról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az esztétikai élmény hatása az önismeretre, a világismeretre. Igény és képesség az ízlés önálló fejlesztésére. Egyén és közösség viszonyrendszerének ellentmondásossága. Annak felismerése, hogy a társadalmi-szociális elkötelezettség és az egyéni lét értelmezése egyszerre van jelen az életműben. Az életmű főbb alkotói korszakainak többféle megközelítésmódot alkalmazó megismertetése. József Attila helye, szerepe a magyar irodalom történetében; írásművészetének jellege. A komplex képek elemzése révén (is) a kreativitás, a képzelőerő, a képzettársítási képesség fejlesztése.</p> <p>Műelemzések: jellemző lírai témák, stílusirányzati jellemzők, poétikai megoldások feltárása. Felkészítés önálló versértelmezések megfogalmazására, vélemények, interpretációk befogadására.</p>	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>József Attila életműve.</p> <p>Pályaszakaszok, életérzések, költői magatartásformák (pl. <i>Tiszta szívvel; Tudod, hogy nincs bocsánat</i>); világkép, költészetfelfogás (pl. <i>Ars poetica; Thomas Mann üdvözlése</i>).</p> <p>Stílusirányzatok (pl. expresszionizmus, szürrealizmus, <i>Medáliák</i>) és stílustendenciák (pl. újnépesség) hatása.</p> <p>Jellemző lírai tematika (pl. <i>Külvárosi éj; Óda; Nem emel föl</i>); gondolati költészet 1932-1934 között (pl. <i>Téli éjszaka, Reménytelenül; A város peremén</i>); kései költészet (közéleti, pl. <i>Levegőt; A Dunánál; Hazám; szerelmi, pl. Nagyon fáj; tragikus önsors versek, pl.</i></p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> • ismeri az életmű főbb alkotói korszakait; József Attila helyét, szerepét a magyar irodalom történetében; írásművészetének jellegét; • műelemzések során megismeri József Attila jellemző lírai témáit, motívumait, poétikai megoldásait; • képes önálló versértelmezések megfogalmazására; • műismereti minimuma: <i>Külvárosi éj; Óda; Tudod, hogy nincs bocsánat</i> és még 4-5 	<p>Informatika: könyvtári és internetes tájékozódás József Attila dokumentumokról.</p> <p>Ének-zene: megzenésített költemények.</p> <p>Etika; Filozófia: korabeli irányzatok és hatásuk; filozófiai kérdésfelvetések.</p>

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

<p><i>Karóval jöttél; Talán eltűnök hirtelen...</i>). Versszerkezetek, verstípusok, hangnemek, formák, témák, motívumok (pl. gyermek, éjszaka, külváros, büntudat) gazdagsága.</p> <p>Komplex költői képek (sík váltások).</p> <p>Hatása a későbbi költészetre (pl. Pilinszky, Nagy László).</p> <p>A választott művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek (pl. freudizmus, agitatív vers, szegényember-vers, szonettkoszorú).</p> <p>Utalás egy-egy téma, motívum, poétikai jellemző kortárs irodalmi megjelenítésére; az evokáció, az intertextualitás néhány példája.</p>	<p>műve (memoriter is);</p> <p>képessé válik az életmű jellemzőinek bemutatására (legalább 12 lírai alkotás alapján); a műveiről szóló vélemények, elemzések értelmezésére, kritikus befogadására; egy-egy szóbeli témakörben kijelölt feladat kifejtésére, memoriterek tolmácsolására.</p>	
<p>Fogalmak, adatok</p>	<p>Komplex kép, síkváltás, szabad vers, létösszegzés, időszembesítés, önmegszólítás.</p>	
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>	<p>Tanulói tevékenységek szervezése</p> <p>pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés</p> <p>listakészítés,</p> <p>rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, megbeszélés, vita, reflektálás</p>	
<p>Református többlet</p>	<p><i>József Attila korának valamennyi szegényrétegével foglalkozott. Arany János és a népköltészet hatott rá. Újnépiesség, népdal-forma, szegényember-versek. A nemzeti sors, a nemzetféltség gondolatköre-közéleti versek az utolsó három év költészetéből. Istenes versei.</i></p>	
<p>Tematikai egység</p>	<p align="center">Portré – Radnóti Miklós</p>	<p align="center">Órakeret 4 óra</p>

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

Előzetes tudás	Radnóti egy-két műve, köztük: <i>Nem tudhatom</i> (memoriter is). Klasszicizálás, antikvitás; idill, tragikum; az ekloga műfajának története.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A költői és prófétai hivatás a világháború küszöbén és a II. világháború alatt. Költői magatartásformák, jellemző műfajok, témák több szempontú megközelítése. A műfaji konvenció jelentéshordozó szerepének bemutatása. Versszervező elvek felismerése és értelmezése. Az esztétikai érzék, a formaérzék fejlesztése.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Radnóti Miklós portréja.</p> <p>Életút és életmű egysége (haláltudat, munkaszolgálat, lágervers; idill és tragikum). A kor jellemzői (pl. <i>Töredék</i>), Radnóti tragédiája és költői magatartásformái (jószág, tiltakozás, lázadás, emlékezés, emberség, hazaszeretet, pl. <i>Nem tudhatom</i>, hitvesi költészet, pl. <i>Tétova óda</i>, <i>Levél a hitveshez</i>).</p> <p>Jellemző műfajok, témák, életérzések költészetében; műveinek formai és stílári sajátosságai (avantgárd, szabad vers, klasszicizálás stb.).</p> <p>Eklogaciklusa (a <i>Hetedik ecloga</i> és legalább még egy mű alapján, pl. <i>Negyedik ecloga</i>). A <i>Tajtékos ég</i> és a bori notesz (pl. <i>Erőltetett menet</i>, <i>Razglednicák</i>).</p> <p>Utalás egy-egy téma, motívum, poétikai jellemző kortárs irodalmi megjelenítésére; az evokáció,</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> tisztában van Radnóti életművének jellegével; a költő helyével, szerepével a magyar irodalom történetében; Vergilius rá tett hatásával; felismeri jellemző műfajait, versformáit; műismereti minimuma: <i>Nem tudhatom</i>, <i>Hetedik ecloga</i> és még két műve; <p>Radnóti kapcsán alkalmassá válik legalább 4 alkotásának és a műveiről szóló véleményeknek, elemzéseknek az értelmezésére; egy-egy szóbeli témakör kifejtésére; memoriterek tolmácsolására</p>	<p>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: munkaszolgálat, munkatábor.</p> <p>Földrajz: emlékhelyek, Radnóti életének, sorsának topológiája.</p>

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

az intertextualitás néhány példája.		
Fogalmak, adatok	Eklogaciklus, idill és tragikum, razglednica.	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, megbeszélés, vita, reflektálás	
Református többlet	<i>Radnóti első eclogája. Jog és jogtalanság összekeveredik. A költő az őszövetségi próféták, Isten megbízottjainak utóda</i>	

Tematikai egység	Portrék – Szabó Lőrinc, Márai Sándor, Pilinszky János, Weöres Sándor, Ottlik Géza	Órakeret 15 óra
Előzetes tudás	A 20. századi magyar irodalom néhány jelentős szerzőjének már megismert életműve vagy portréja.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az erkölcs, egyén és közösség viszonyának kérdései lírai és prózai alkotásokban. A lírai beszédmód változatainak értelmezése; a korszakra és az egyes alkotókra jellemző beszédmódok feltárása, néhány jellegzetes alkotás összevetése. A kreativitás, a képzelőerő, a képzettársítási képesség fejlesztése. Az önálló olvasóvá válás támogatása, felkészítés a tanulói szerző- és műválasztásokra, a választott művek önálló feldolgozására és megosztására.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Szabó Lőrinc költészetének jellege, pl. a Lóci-versek, <i>Az Egy álmai</i> ; a <i>Semmiért egészen</i> és versciklusainak (pl. a <i>Tücsökzene</i>) néhány darabja alapján. Weöres Sándor költészetének	A tanuló <ul style="list-style-type: none"> tisztában van az adott 20. századi szerzők életművének jellegével; az alkotók helyével, szerepével a magyar irodalom történetében; 	Mozgókép- és médiaismeret: Bódy Gábor: <i>Psyché</i> . Informatika: adattárak, honlapok, önálló tájékozódás pl. a Márai-és az Ottlik-kultuszról.

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

<p>tematikus és formai változatossága (pl. a <i>Rongyszőnyeg</i>; <i>Magyar etüdök</i> alapján); gondolati költészete; szerepversei, stílusutánzatai (pl. a <i>Psyché</i> szemelvényei).</p> <p>Pilinszky János világlátásának tükröződése költészetében; alkotásmódjának, poétikai megoldásainak, motívumainak sajátosságai (a <i>Harmadnapon</i> és még egy műve alapján, pl. <i>Négysoros</i>, <i>Francia fogoly</i>, <i>Harbach 1944</i>, <i>Apokrif</i> stb.).</p> <p>Márai Sándor életműve néhány epikus szemelvény alapján (pl. <i>Egy polgár vallomásai</i>; <i>A gyertyák csonkig égnek</i>; <i>Napló</i>); esszérészlet (pl. <i>Füves könyv</i>) és lírai alkotás (<i>Halotti beszéd</i>) alapján; az emigráns léthelyzet hatása.</p> <p>Ady Endre publicisztikájából részlet (pl. <i>Ismeretlen Korvin-kódex margójára</i>, Kosztolányi Dezső esszérészlet (pl. <i>Ábécé a fordításról és ferdítésről</i>), Illyés Gyula esszérészlet (pl. <i>Hajszálgyökerek</i>)</p> <p>Ottlík Géza: <i>Iskola a határon</i> - sok szempontú regényértelmezés.</p> <p>A választott szerzőkhöz, művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek.</p> <p>Utalás egy-egy téma, motívum, poétikai jellemző</p>	<ul style="list-style-type: none"> • műismereti minimum: Szabó Lőrinc egy-két műve, Weöres Sándor egy-két műve; Pilinszky János <i>Harmadnapon</i> és még egy műve; • választhat: Márai Sándor egy-két alkotása; Ottlik Géza egyik műve; <p>a szerzők kapcsán alkalmassá válik a műveikről szóló véleményeknek, elemzéseknek az értelmezésére; egy-egy szóbeli témakör kifejtésére; memoriterek tolmácsolására</p>	
---	--	--

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

kortárs irodalmi megjelenítésére; az evokáció, az intertextualitás néhány példája.		
Fogalmak, adatok	Szerepvers, stílusutánzás, négy soros.	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, megbeszélés, vita, reflektálás	
Református többlet	<i>Márai Sándor önéletrajzi ihletésű életműve. Egy polgár vallomása. A magány vállalás és választás eredménye.</i>	

Tematikai egység	Látásmódok – Illyés Gyula, Németh László, Örkény István, Nagy László	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Képesség lírai, epikai művek, drámák értelmezésére, önálló feldolgozására.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önálló olvasóvá válás támogatása, felkészítés a tanulói szerző- és műválasztásokra, a választott művek önálló feldolgozására, értelmezésére és a kapcsolatos vélemények megosztására. Annak felismerése, hogy az írói-költői felelősség, szociális-társadalmi együttérzés változatos módon, műfajban és tematikában szólalhat meg. Szerzők több szempontú bemutatása, életművük jellege, szerepük a magyar irodalomban. Téma, hangnem, beszédhelyzet és műfaj összefüggéseinek megfogalmazása néhány jellegzetes példán. Egy-egy mű korabeli és mai hatása (pl. <i>Egy mondat a zsarnokságról</i> ; egyperces novellák).	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

<p>Illyés Gyula lírájának sajátosságai az <i>Egy mondat a zsarnokságról</i> és más műve alapján (pl. <i>Bartók, Koszorú</i>); az irodalmi szociográfia műfaja, 1. <i>Puszták népe</i> (vagy részletek).</p> <p>Németh László egy regénye (pl. <i>Iszony</i>) vagy egy drámája (pl. <i>II. József; A két Bolyai</i>).</p> <p>Nagy László költői világa, alkotásmódja (pl. népiesség, hosszúénekek, montázstechnika, képrendszer, portrévers, képvers) egy-két műve alapján (pl. <i>Himnusz minden időben, Ki viszi át a szerelmet; József Attila!; Menyegző</i>).</p> <p>Örkény István groteszk látásmódja néhány egyperces novella és / vagy a <i>Tóték</i> alapján. A választott szerzőkhöz, művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> tisztában van az adott 20. századi szerzők életművének jellegével; az alkotók helyével, szerepével a magyar irodalom történetében; műismereti minimuma: Illyés Gyula egy műve; továbbá választhat: Németh László egy műve; Örkény István néhány műve; Nagy László egy-két műve; esszérészlet Illyés Gyula, Németh László műveiből; <p>a szerzők kapcsán alkalmassá válik a műveikről szóló véleményeknek, elemzéseknek az értelmezésére; egy-egy szóbeli témakör kifejtésére; memoriterek tolmácsolására.</p>	
<p>Fogalmak, adatok</p>	<p>Népi írók mozgalma, irodalmi szociográfia, hosszúénekek, portrévers, képvers, groteszk látásmód, egyperces novella.</p>	
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>	<p>tanulói tevékenységek szervezése pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, megbeszélés, vita, reflektálás</p>	

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

Református többllet	<p><i>A népi írók a parasztság érdekeinek megfogalmazói, a magyarság értékeinek hangsúlyozói. Szociográfiai művek.</i></p> <p><i>Illyés Gyula esszéi. A nemzet létét veszélyeztető veszélyekről. Hajszályökerek (1971). A határainkon kívül élő magyarok helyzete. Szellem és erőszak. (1978)</i></p> <p><i>Németh László esszéi. Vallomás és vita: az emberi lélek önkeresése. Drámája a Széchenyi (1946) a magyar küldetéstudat tragikumát jeleníti meg.</i></p>
--------------------------------	--

Tematikai egység	Művelődéstörténeti, irodalomtörténeti tájékozódás – Portrék, látásmódok a 20. század magyar irodalmából (választható szerzők, művek)		Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	A 20. századi magyar irodalom jellemzői (életművek, portrék, látásmódok).		
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	<p>Az önálló olvasóvá válás támogatása, felkészítés a tanulói szerző- és műválasztásokra, a választott művek önálló feldolgozására, értelmezésére és a kapcsolatos vélemények megosztására. A magyar irodalom sokféleségének, határokon átnyúló egységének megbecsülése.</p> <p>Művelődéstörténeti és irodalomtörténeti tájékozódás, irányzatok, csoportok, szerzők sajátosságai. A 20. század különböző korszakainak kulturális, irodalmi törekvései. Különböző típusú, terjedelmű és műfajú epikai, lírai művek, továbbá esszék elemzése, értelmezése.</p>		
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Választás alapján művek, szemelvények 20. századi: <ul style="list-style-type: none"> szépróza alkotásokból, pl. Gion Nándor, Mészöly Miklós, Nyirő József (pl. <i>Úz Bence</i>, <i>Kopjafák</i>), Szabó Magda (pl. <i>Abigél</i>), Sánta Ferenc (pl. 	A tanuló <ul style="list-style-type: none"> tisztában van a választott 20. századi szerzők életművének jellegével; az alkotók helyével, szerepével a magyar irodalom történetében; 	. Informatika: internetes közlés, irodalmi adattárak és honlapok.	

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

<p><i>Sokan voltunk</i>), Sütő András műveiből;</p> <ul style="list-style-type: none"> lírikusok munkásságából, pl. Áprily Lajos, Dsida Jenő, Nemes Nagy Ágnes, Orbán Ottó, Sinka István, Szilágyi Domokos egy-két műve; értekező prózai művekből, esszékből, pl. Nemes Nagy Ágnes, Szerb Antal és mások műveiből, például Szabó Dezső Adyról írt esszéiből. Művelődés- és irodalomtörténeti tájékozódás: a nemzeti konzervatív irodalom, a népi írók mozgalma, a határon túli és emigráns irodalom. <p>A választott szerzőkhöz, művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek.</p>	<ul style="list-style-type: none"> megismeri a század irodalmának néhány törekvését, sajátosságát (nemzeti konzervatív irodalom, népi írók mozgalma, határon túli magyar és emigráns irodalom); választhat műelemzést / műajánlást egyéni olvasmányélményei alapján; <p>a szerzők kapcsán alkalmassá válik a műveikről szóló véleményeknek, elemzéseknek az értelmezésére; egy-egy szóbeli témakör kifejtésére, memoriterek tolmácsolására.</p>	
<p>Fogalmak, adatok</p>	<p>Művelődéstörténet, irodalomtörténet, nézőpont, nézőpontváltás, nemzeti konzervatív irodalom, parabola, intertextualitás; költői attitűd, költői szerep; Kárpát-medencei, erdélyi irodalom; emigráns irodalom; „ötágú síp”.</p>	
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>	<p>Tanulói tevékenységek szervezése pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, megbeszélés, vita, reflektálás</p>	
<p>Református többlet</p>	<p><i>Szabó Dezső: Az elsodort falu. Eszmetörténeti kérdések a műben. A haza, a hazafiság, a nemzeti identitás gondolatrendszere.</i></p>	

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

	<p><i>Sütő András olvasónaplói, irodalmi tanulmányai és útirajzai. (Rigó és apostol, Istenek és falovacskák, Az Idő markában...) Az erdélyi magyarság történelmi és kulturális értékei.</i></p> <p><i>Sinka István a hitvalló népi költő. Görömbei András Sinka-monográfiája.</i></p>
--	---

Tematikai egység	Portrék, látásmódok a kortárs irodalomból (választható szerzők, művek)	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	A 20. és 21. századi magyar irodalom tendenciái.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az önálló olvasóvá válás támogatása, felkészítés a tanulói szerző- és műválasztásokra, a választott művek önálló feldolgozására, értelmezésére és a kapcsolatos vélemények megosztására.</p> <p>Annak a belátása, hogy a kortárs törekvések megismerése segíti a körülöttünk levő világ megértését.</p> <p>Kortárs irodalom: a tájékozottság növelése, az eligazodás támogatása; a fogalmi műveltség bővítése. Kortárs alkotások értelmezése, a művekről szóló vélemények, elemzések mérlegelése. A kortárs irodalmi élet több szempontú bemutatása. Kertész Imre <i>Sorstalanság</i> című regényének feldolgozása.</p> <p>Az elektronikus tömegkommunikáció és az irodalom kölcsönhatásának új jelenségei.</p>	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Szemelvények a kortárs szépprózai alkotásokból, lírai művekből, esszéirodalomból.</p> <p>A kortárs dráma és színház világa (egy választott mű elemzése).</p> <p>Irodalmi díjak és díjazottak (a Nobel-díjas: Kertész Imre</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> • tisztában van a kortárs irodalomból választott szerzők életművének jellegével; az alkotók helyével, szerepével; • megismeri a kortárs irodalom néhány törekvését, 	<p>Dráma és tánc: a kortárs színház irányzatai, példái.</p> <p>Mozgóképkultúra és médiaismeret: az elektronikus tömegkommunikáció és az irodalom kölcsönhatásának új jelenségei.</p> <p>Informatika: a digitális közlés</p>

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

<p><i>Sorstalanság</i> című regénye).</p> <p>Kortárs irodalmi élet.</p> <p>A választott szerzőkhöz, művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek.</p> <p>Tájékozódás az irodalmi és könyvtári adatbázisok, blogok, kritikai folyóiratok, internetes folyóiratok között.</p> <p>Önálló olvasmányválasztás szempontjai, indoklása, értékelése, mások szempontjainak értelmezése</p>	<p>sajátosságát, a példái.</p> <p>posztmodern, digitális irodalom, hangoskönyv fogalmát;</p> <ul style="list-style-type: none"> választhat műelemzést/műajánlást egyéni olvasmányélményei alapján; értelmez egy kortárs drámai alkotást (lehetőleg megtekinti színházban/felvételen); információkat szerez a kortárs irodalmi életről (könyvünnepek, sikerkönyvek); irodalmi díjakról (pl. Kertész Imre Nobel-díjas <i>Sorstalanság</i> című regényéről); <p>a szerzők kapcsán alkalmassá válik a műveikről szóló véleményeknek, elemzéseknek az értelmezésére; egy-egy szóbeli témakör kifejtésére, memoriterek tolmácsolására.</p>	
<p>Fogalmak, adatok</p>	<p>Kortárs nyilvánosság, nyomtatott és internetes folyóiratok, hangoskönyv, digitális közlés.</p>	
<p>Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és</p>	<p>Tanulói tevékenységek szervezése</p> <p>pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés</p> <p>listakészítés,</p> <p>rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, megbeszélés, vita,</p>	

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

munkaformák	reflektálás
Református többlet	<i>Irodalmi központok, társaságok folyóiratok</i>

Tematikai egység	Az irodalom határterületei	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Népköltészet, műköltészet, alkalmi költészet. Szórakoztató irodalom, slágerszöveg.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Igény és képesség erősítése az ízlés önálló, tudatos fejlesztésére. Az esztétikai és művészeti tudatosság alakítása, fejlesztése. Az irodalmiság változó fogalmának áttekintése, példákkal. Több szempontot érintő megbeszélés az ízlésről, annak kontextusairól, alakulásáról. A művészet kultúraalkotó szerepének megfigyelése. Más kultúrák megismerésének igénye. Az érvelő képesség, a retorikai tudás továbbfejlesztése. Példával való bizonyítása, hogy az irodalom egyrészt folyamatos, másrészt történetileg változó hagyomány.	

Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A szórakoztató irodalom típusai, hatáskeltő eszközei és sajátos műfajainak jellemzői (pl. fantasy-irodalom, detektívregény, sci-fi, lektúr; dalszöveg).</p> <p>Az irodalom filmen; filmes feldolgozások.</p> <p>Film- és könyvsikerek, divatjelenségek.</p> <p>Az irodalmi ismeretterjesztés főbb nyomtatott és elektronikus műfajai.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> • tisztában van az irodalmiság változó fogalmával; • megérti az ízlés kontextuális függőségét; • alakul igénye és képessége az ízlés önálló fejlesztésére; • fejlődik médiatudatossága, esztétikai és művészeti tudatossága; • választhat 	<p>Vizuális kultúra: kortárs művészet.</p> <p>Mozgóképkultúra és médiaismeret: filmes feldolgozások, mediatizált kultúra.</p> <p>Ének-zene: a zene fogyasztásának jelenségei, zenei szubkultúrák.</p> <p>Társadalomismeret: a kulturális fogyasztás társadalmi jellemzői; értékviták.</p>

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

A választott témához kapcsolódó ismeretek.	fogalmi	műelemzést/műajánlást egyéni olvasmány-élményei/filmélményei alapján; a tárgykör kapcsán alkalmassá válik a jelenségekről/művekről szóló véleményeknek, elemzéseknek az értelmezésére; egy-egy szóbeli témakör kifejtésére.
Fogalmak, adatok	Ízlés, értelmezés, szórakoztatás, populáris kultúra, kultusz, divat, irodalmi ismeretterjesztés, digitális kultúra, (filmes) adaptáció.	
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Tanulói tevékenységek szervezése pármunka, csoportmunka, prezentációkészítés listakészítés, rövid esszé, értelmezés, összehasonlítás, megbeszélés, vita, reflektálás	
Református többlet	<i>A számítógépes költészet. Költői kombinatorika. Számítógép az irodalomtudományban. Irodalom a hálózaton. Olvasmányok a metron</i>	

Tematikai egység	ISMERETEK AZ IRODALOMBÓL		Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	A tanult irodalmi ismeretek.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Rendszerező képesség, önálló tanulás fejlesztése: az érettségi témaköreinek és a követelményeknek megfelelő tételvázlatok összeállítása.		
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
A tanult irodalmi kommunikációs, szövegértési és szövegalkotási, nyelvi	Az információk megszerzési képességének további fejlesztése.	Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; Etika; Filozófia; Idegen nyelvek: az	

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

ismeretek áttekintése .	rendszerző	A szintetizáló és analizáló képesség, az írásbeli és szóbeli kifejezőképesség fejlesztése. Az önértékelés és a felelős véleménynyilvánítás képességének fejlesztése. Az időkeret fontosságának megtapasztalása. A saját vélemény megindokolásának és az önkorrekció képességének fejlesztése	irodalomról ismeretek.	szerzett
Fogalmak, adatok				
Javasolt pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Tanári magyarázat, fogalommagyarázat, modellezés, szemléltetés, a tanulók tevékenységének megszervezése, pár- és csoportmunka, nyelvi elemzés, beszédhelyzetek modellezése, szituációs gyakorlatok, megbeszélés, verbális értékelés			
Református többség	<i>Az emberi lét és sors nagy kérdései betörnek életünkbe. Gazdagabb annak az élete, aki átéli az emberi élet nagyszerűségét és végtelen törekvését. Hinniünk kell abban, hogy a létocéán háborgó vizein hajózva, van part és van irányt jelző égi csillag, csak fel kell rá nézni a magasba</i>			

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén (11-12. osztály)

A tanuló szóbeli és írásbeli kommunikációs helyzetekben megválasztja a megfelelő hangnemet, nyelvváltozatot, stílusréteget. Alkalmazza a művelt köznyelv (regionális köznyelv), illetve a nyelvváltozatok nyelvhelyességi normáit, képes felismerni és értelmezni az attól eltérő nyelvváltozatokat.

Értő módon használja a tömegkommunikációs, illetve az audiovizuális, digitális szövegeket. Az értő, kritikus befogadásra is alapozva képes önálló szövegalkotásra néhány publicisztikai,

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma **Kiskunhalas**

audiovizuális és informatikai háttérű műfajban, a képi elemek, lehetőségek és a szöveg összekapcsolásában rejlő közlési lehetőségek kihasználásával.

Rendszeresen használja a könyvtárat, ide értve a különféle (pl. informatikai technológiákra épülő) információhordozók használatát is. Képes arra, hogy kellő problémaérzékenységgel, kreativitással és önállósággal igazodjon el az információk világában; értelmesen és értékteremtően tudjon élni az önképzés lehetőségeivel.

Bizonyítja szövegelemzési, szövegértelmezési jártasságát a tanult leíró nyelvtani, szövegtani, jelentéstani, pragmatikai ismeretek alkalmazásával; a szépirodalmi szövegek mellett képes szakmai-tudományos, publicisztikai, közéleti (audiovizuális, informatikai alapú) szövegek feldolgozására, értelmezésére is. Bizonyítja különféle szövegek megértését, a szöveg felépítésére, grammatikai jellemzőire, témahálózatára, tagolására irányuló elemzéssel. A hivatalos írásművek műfajaiban képes önálló szövegalkotásra (pl. önéletrajz, motivációs levél). Képes olvasható, rendezett írásra.

Képes szövegek kapcsolatainak és különbségeinek felismerésére, értelmezésére (pl. tematikus, motivikus kapcsolatok, utalások, nem irodalmi és irodalmi szövegek, tények és vélemények összevetése), e képességek alkalmazására elemző szóbeli és írásbeli műfajokban. Alkalmazza az idézés szabályait és etikai normáit. Képes definíció, magyarázat, prezentáció, értekezés (kisértékezés) készítésére az olvasmányjaival, a felvetett és tárgyalt problémákkal összefüggésben, maga is meg tud fogalmazni kérdéseket, problémákat.

Bizonyítja a magyar nyelv rendszerének és történetének ismeretét, a grammatikai, szövegtani, jelentéstani, stilisztikai-retorikai, helyesírási jelenségek önálló fölismerését, a tanultak tudatos alkalmazását.

Átfogó ismerettel bír a nyelv és társadalom viszonyáról, illetve a nyelvi állandóság és változás folyamatáról. Anyanyelvi műveltségének fontos összetevője a tájékozottság a magyar nyelv eredetéről, rokonságáról, történetének főbb korszakairól; a magyar nyelv és a magyar művelődés kapcsolatának tudatosítása.

Tudja alkalmazni a művek műfaji természetének, poétikai jellemzőinek megfelelő szövegfeldolgozási eljárásokat, megközelítési módokat.

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma **Kiskunhalas**

Fel tudja ismerni a szépirodalmi és nem szépirodalmi szövegekben megjelenített értékeket, erkölcsi kérdéseket, álláspontokat, motivációkat, magatartásformákat, képes ezek értelmezésére, önálló értékelésére.

Képes erkölcsi kérdések, döntési helyzetek megnevezésére, példával történő bemutatására, következtetések megfogalmazására. Részt vesz elemző beszélgetésekben, ennek tartalmához hozzájárul saját véleményével. Képes az irodalmi művekben megjelenő álláspontok azonosítására, követésére, megvitatására, összehasonlítására, eltérő vélemények megértésére, újrafogalmazására

Képes erkölcsi kérdések, döntési helyzetek megnevezésére, példával történő bemutatására, következtetések megfogalmazására. Részt vesz elemző beszélgetésekben, ennek tartalmához hozzájárul saját véleményével. Képes az irodalmi művekben megjelenő álláspontok azonosítására, követésére, megvitatására, összehasonlítására, eltérő vélemények megértésére, újrafogalmazására. Képes a feldolgozott epikai, lírai és drámai művek jelentésének, erkölcsi tartalmának tárgyyszerű ismertetésére.

Be tud mutatni műveket, alkotókat a magyar és világirodalom korszakaiból, továbbá a kortárs irodalomból.

Képes művek közötti kapcsolatok, témák, fölismerése és értékelése, az evokáció, az intertextualitás példáinak bemutatására. Képes különböző korokban keletkezett alkotások tematikai, poétikai szempontú értelmezésére, összevetésére.

Képes memoriterek szöveghű tolmácsolására, kifejező szövegmondásra

5. A tantárgyi értékelés formái, szempontjai

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma Kiskunhalas

5.1. Általános értékelési elvek

A tanuló munkájának értékelése során meg kell vizsgálni:

- milyen mélységben sajátította el a magyar nyelv és irodalom tantárgy nyelvezetét;
- megszerezte-e a kellő grammatikai, nyelvi és irodalmi ismereteket;
- birtokába jutott-e az ismeretszerzés különböző formáinak;
- képes-e a szerzett tapasztalatok, ismeretek önálló rendszerezésére, csoportosítására, a felmerült problémák világos megfogalmazására, kifejtésére;

Az eredményes előrehaladás egyik fontos előfeltétele a tanulók tudásának folyamatos ellenőrzése és értékelése.

A magyarórákon értékelni kell a tanulók

- szóbeli megnyilvánulását,
- írásbeli teljesítményét.

A szóbeli megnyilvánulások lehetnek

- feleletek,
- hozzászólások,
- a tananyag feldolgozását segítő jó kérdések, önálló gondolatok,
- kiselőadások stb.

Az írásbeli teljesítmények

- a tankönyv, munkafüzet feladatainak megoldása,
- alkalmyszerűen készített feladatlapok megoldása,
- feladatgyűjtemények válogatott feladatainak megoldása,
- esszé, értekezés, műértelmezés (évente 3-4 iskolai),
- házi fogalmazások.

5.2. Értékelés – irodalom

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma Kiskunhalas

A számonkérések és osztályzattal értékelt feladatok alábbi típusait alkalmazzuk:

- Iskolai „nagydolgozat”: műelemzés, érvelő esszé
- Röpdolgozat vagy írásbeli felelet kisebb anyagrészből
- Teszt jellegű feladatsor
- Házi dolgozat
- Olvasónapló
- Olvasásellenőrző kérdéssor
- Szóbeli felelet
- Kiselőadás
- Memoriter
- Órai munka

Iskolai „nagydolgozat” (szövegalkotás) értékelésekor az érettségi pontozási útmutatót vesszük alapul.

A fogalmazványokat az érettségi követelményei szerint értékeljük. / a 20 -20 – 20 pontos rendszer szerint / . A tanulók a dolgozatíráskor használhatják helyesírási szótárukat.

Teszt jellegű, nagyobb témakört felölelő feladatsor értékelésekor a következő sávokat alkalmazzuk:

Elégtelen:	0-40 %
Elégséges:	41-55 %
Közepes:	56-70 %
Jó:	71-85 %
Jeles:	86-100 %

A dolgozat nehézségi szintjétől függően a határok 5 %-kal elmozdíthatók. A feladatlapon feltüntetjük az elérhető pontszámokat.

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma Kiskunhalas

Olvasásellenőrző kérdéssor a kötelező olvasmányok esetén adható. Elégtelen jár, ha valaki nem vagy csak részleteiben olvasta az adott művet. A tanár további osztályzatokkal értékelheti az olvasás minőségét/mélységét, értő voltát.

A memoritert osztályzattal értékeljük. Számon kérhető írásban vagy szóban, naplóba írt osztályzatot csak nagyobb terjedelmű megtanult szöveg érdemel. A szövegismeret minősége, magabiztossága alapján bármely osztályzat adható.

Az érettségin kiemelt szerzőktől (életművek) több mű teljes terjedelmű ismerete követelmény, a vizsgatematika további - elsősorban hazai – alkotóitól idézeteket, szövegrészleteket kell ismerni.

Szóbeli felelet értékelésében a tartalom mellett a szövegalkotás és a nyelvi minőség játszik szerepet. Mivel az érettségin 50 %-ot ér a tartalom, és ugyanannyit az előadásmód, ezért így kell viszonyulni a tanulmányi idő alatti feleletekhez is.

5.3. Értékelés - nyelvtan

A számonkérések és osztályzattal értékelt feladatok alábbi típusait alkalmazzuk:

- Nyelvi, nyelvtani ismereteket ellenőrző dolgozat
- Röpdolgozat vagy írásbeli felelet kisebb anyagrészből
- Iskolai irodalmi dolgozat szövegalkotási és nyelvi minősége
- Tollbamondás
- Szövegértés
- Szóbeli felelet
- Kiselőadás
- Órai munka

Nyelvi, nyelvtani ismereteket ellenőrző dolgozat esetében célszerű az elméleti tudást és annak gyakorlati alkalmazását is vizsgálni.

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma Kiskunhalas

Iskolai irodalmi dolgozat szövegalkotási és nyelvi minősége: A szövegalkotás értékelésekor az érettségi pontozási útmutatót vesszük alapul. A fogalmazványra három osztályzatot adunk: tartalom (irodalom), szövegalkotás (magyar nyelv), nyelvi minőség (magyar nyelv). A tanulók a dolgozatíráskor használhatják helyesírási szótárukat.

Szóbeli felelet értékelésében a tartalom mellett a szövegalkotás és a nyelvi minőség játszik szerepet. Mivel az érettségien 50 %-ot ér a tartalom, és ugyanannyit az előadásmód, ezért így kell viszonyulni a tanulmányi idő alatti feleletekhez is.

Tollbamondás értékelésekor az érettségi javítási útmutatóját vesszük figyelembe. Az év eleji helyesírási felmérést követően a mérést szervező szaktanár állapítja meg a hibapontok és az osztályzatok rendszerét.

Szövegértés mérésekor a középszintű érettségi feladat a minta, pontozási útmutatója pedig az értékelés alapja.

A helyesírás súlya a nyelvi osztályzatban

Az érettségi pontszámításából kiindulva kívánatos, hogy a félévi és év végi nyelvi osztályzat kialakításakor a tollbamondás (helyesírás) osztályzatok legfeljebb 20 %-ban számítsanak.

Példa az éves osztályzatok eloszlására:

- nyelvtani, nyelvi ismeretek (feleletek, dolgozatok): 4-5 osztályzat
- tollbamondás: 1-2 osztályzat
- irodalom dolgozatok komplex nyelvi jegye: 2-3 osztályzat
- szövegértés: 1-2 osztályzat

Összesen: 8 – 12 osztályzat, ahol a helyesírás kb. 20 %-ban van jelen.

6. Középszintű érettségi témakörök

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma Kiskunhalas

Az érettségi tantárgyankénti tematikáját a 40/2002. számú oktatási miniszteri rendelet tartalmazza. Az alábbiakban közöljük majd a magyar nyelv és irodalomra vonatkozó részt.

A szóbeli vizsgán egy irodalmi és egy magyar nyelvi tételt fejt ki a jelölt. Az egyes tételekhez egy-egy feladat tartozik. A magyar nyelv és irodalom tételsor összességében legalább 20, legfeljebb 25 magyar nyelvi és legalább 20, legfeljebb 25 irodalmi tételből áll. A magyar nyelvi és az irodalmi tételek egymástól elkülönülő tételsorokat alkotnak.

Magyar nyelvi tételsor

A tételsort a részletes vizsgakövetelmény Magyar nyelv című fejezetében foglaltak alapján állítja össze a szaktanár. A magyar nyelvi tételek a részletes követelmények következő témáira, illetve a vizsgáztató tanár által kiválasztott altémáira épülnek: *Ember és nyelv, Kommunikáció, A magyar nyelv története, Nyelv és társadalom, A nyelvi szintek, A szöveg, A retorika alapjai, Stílus és jelentés*. A tételsort úgy kell összeállítani, hogy a jelzett témák mindegyikéhez legalább két tétel tartozzék. További szóbeli tételek kijelöléséről - ide értve a húszon felüli tételszámot is - a szaktanár dönt.

A tételsorból a tételcímet a jogszabályban meghatározott időben és módon nyilvánosságra kell hozni. Az egyes tételekhez tartozó feladatok csak a vizsgán ismerhetők meg.

Irodalom tételsor

A tételsort a részletes vizsgakövetelmény Irodalom című fejezetében foglaltak, a *Szerzők, művek*, illetve az *Értelmezési szintek, megközelítések* témáinak lehetséges kombinációiból állítja össze a szaktanár. A *Szerzők, művek* témáiból összeállított tételek bármelyike meríthet az *Értelmezési szintek, megközelítések* szempontjaiból, illetve értelemszerűen tartalmazhatja az iskola helyi tantervében szereplő művet, műveket.

A tematikai arányok középszinten a következők:

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

Szerzők, művek	Tételek száma
Életművek	6
Portrék	4
Látásmódok	3
A kortárs irodalomból	1
Világirodalom	2
Színház- és drámatörténet	2
Az irodalom határterületei	1
Interkulturális megközelítések és regionális kultúra	1
Összesen	20

Témakörök

Követelmények

1. Magyar nyelv

1.1. Ember és nyelv

A nyelv mint jelrendszer.
A beszéd mint cselekvés.
A nyelv és a gondolkodás viszonya.
Nyelvcsalád, nyelvtípus.

1.2. Kommunikáció

A nyelvhasználat társadalmi vonatkozásai.
A kommunikációs folyamat tényezői és funkciói, ezek összefüggései a kifejezésmóddal.
A kommunikáció interdiszciplináris jellege.
Jel, jelrendszer.
Nyelvi és vizuális kommunikáció.
A nyelvhasználat, mint kommunikáció.
Kommunikációs funkciók és közlésmódok.
Személyközi kommunikáció.
A tömegkommunikáció.

1.3. A magyar nyelv története

Változás és állandóság a nyelvben.
A magyar nyelv rokonsága.
A magyar nyelv történetének fő szakaszai. A tihanyi apátság alapítólevele, a Halotti beszéd és könyörgés, Ómagyar Mária-siralom.
Nyelvművelés.

1.4. Nyelv és társadalom

Társadalmi és területi nyelvváltozatok.
Rétegzettség és norma a nyelvhasználatban.
Kisebbségi nyelvhasználat.
A határon túli magyar nyelvűség.
Tömegkommunikáció és a nyelvhasználat.
Hangtan.

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma Kiskunhalas

1.5. A nyelvi szintek	Alaktan és szótan. Mondattan. A mondat szintagmatikus szerkezete. A mondat a szövegben. Logikai és grammatikai viszonyok az összetett mondatban. Szókincs és frazeológia. A szöveg és a kommunikáció.
1.6. A szöveg	A szöveg szerkezete és jelentése. Szövegértelmezés. A szöveg szóban és írásban. Az intertextualitás. Az intertextualitás. A szövegtípusok. Szöveg a médiában.
1.7. A retorika alapjai	A nyilvános beszéd. Érvelés, megvitátás, vita. A szövegszerkesztés eljárásai. Szóhasználat és stílus.
1.8. Stílus és jelentés	A szójelentés. Állandósult nyelvi formák. Nyelvi, stilisztikai változatok. Stílus eszközök. Stílusréteg, stílusváltozat.
2. Irodalom	
2.1. Szerző, művek	
2.1.1. Életművek a magyar irodalomból	Petőfi Sándor, Arany János, Ady Endre, Babits Mihály, Kosztolányi Dezső, József Attila. Az életmű: az életút jelentős tényei, a főbb művek szövegismeretén alapuló értelmezése, kapcsolatok a művek között. Memoriterek.
2.1.2. Portrék	Balassi Bálint, Csokonai Vitéz Mihály, Berzsenyi Dániel, Kölcsey Ferenc, Vörösmarty Mihály, Jókai Mór, Mikszáth Kálmán, Móricz Zsigmond, Szabó Lőrinc, Radnóti Miklós, Weöres Sándor, Ottlik Géza, Márai Sándor, Pilinszky János. Memoriterek.
2.1.3. Látásmódok	Zrínyi Miklós, Jókai Mór, Krúdy Gyula, Karinthy Frigyes, Kassák Lajos, Illyés Gyula, Radnóti Miklós, Szabó Lőrinc, Németh László, Örkény István, Nagy László, Nemes Nagy Ágnes, Szilágyi Domokos. Választandó legalább három szerző a felsoroltak közül.

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma Kiskunhalas

	(A lista bővíthető legfeljebb két, a fentiekhez hasonló jelentőségű szerzővel.)
2.1.4. A kortárs irodalomból	Legalább egy szerző 2-3 lírai és/vagy epikai művének értelmezése az 1980-tól napjainkig tartó időszakból. Irodalmi nyilvánosság; nyomtatott szöveg, digitális közlés.
2.1.5. Világirodalom	Az európai irodalom alapvető hagyományai: az antikvitás és a Biblia. A romantika, a századfordulós modernség (a szimbolizmustól az avantgárdig) jellemzői és egy-két kiemelkedő képviselője.
2.1.6. Színház- és drámatörténet	Színház és dráma különböző korszakokban. 1-1 mű értelmezése: Szophoklész, Shakespeare, Molière, Katona József: Bánk bán, Madách Imre: Az ember tragédiája.
2.1.7. Az irodalom határterületei	Az irodalom kulturális határterületei. Népköltészet, műköltészet, folklór. Az adaptáció - irodalom filmen, dalszövegben, a virtuális valóságban. A szórakoztató irodalom hatáskeltő eszközei, egy-két tipikus műfaja. Mítosz, mese és kultusz. Sikerek, divatjelenségek. Az irodalmi ismeretterjesztés nyomtatott és elektronikus műfajai.
2.1.8. Regionális kultúra	Interkulturalitás. A régió, a tájegység, a település irodalmi, kulturális hagyományai. Kisebbségi irodalmak. Életmódra, kulturális szokásokra utaló dokumentumok bemutatása.
2.2. Értelmezési szintek, megközelítések	
2.2.1. Témák, motívumok	Szépirodalmi alkotások gondolati, tematikus, motivikus egyezéseinek és különbségeinek összevetése. Az olvasott művekben motívumok, témák változatainak felismerése, értelmezése.
2.2.2. Műfajok, poétika	Műnemek, műfajok. Poétikai fogalmak alkalmazása.
2.2.3. Korszakok, stílustörténet	A kifejezőmód és világlátás változása a különböző korszakokban a középkortól a szimbolizmusig.

7.Függelék

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma Kiskunhalas

7.1.A tankönyvek kiválasztásának elvei

A magyar nyelv és irodalom tantárgy taneszközeinek kiválasztásakor mind pedagógiai, mind szakmai-tartalmi, mind formai kritériumok figyelembevételét javasoljuk. Vegyük figyelembe, hogy a tankönyv elsődlegesen nem a tananyag otthoni felidézésre szolgál, hanem a tanórai munka egyik legfontosabb eszköze. A tankönyv meghatározó szakmai kritériuma a hitelesség, valamint egy jól kivehető tankönyvkoncepció következetes képviselője. A tartalmi kritériumok között fontos, hogy a tankönyvek szakmailag hiteles tananyagot közvetítsenek. Építsenek – az életkori sajátosságok, valamint a tantervi célok és fejlesztési követelmények maximális figyelembevételével – az olvasáskutatás, az irodalomtudomány, a nyelvtudomány, az anyanyelv- és irodalompedagógia, az általános pedagógia, a didaktika és a pszichológia, ezen belül a fejlődéslélektan legújabb eredményeire. A tankönyvek fontos jellemzője a szakmai, didaktikai kimunkáltság; a megfelelő terjedelem; a tanulhatóság és a taníthatóság. Választásukban lényeges szempont, hogy a tananyag feldolgozásában elsősorban az induktív, a heurisztikus és a kooperatív tanulásra épülő módszereket részesítsék előnyben. A taníthatóság-tanulhatóság feltétele a tankönyv jó tematikus tagoltsága, ide értve a szöveges és a képi információk megfelelő arányát is. Megjegyezzük, hogy a vizualitás természetesen ma többet jelent annál, mint az alkotók arcképe, a folyóiratok címlapja vagy a szülőház képe. Az illusztrációknak egyrészt műveltségkövetítő, másrészt motiváló funkciójuk is van. Ma az iskolai képzés tartalmának, mind a legszélesebb értelemben vett taneszközeinek egyik alapvető kérdése a verbális és képi kommunikáció egymásra vonatkoztatható összefüggéseinek hatékony, motiváló kiaknázása. E szükséglet egyik oka az, hogy ma az ifjúságot életük minden színterén körülvevő képi világ érezhetően hat megismerési módjukra, stílusukra, következőképpen tudásuk szerkezetére. A verbális és a képi közlések (televízió, számítógép, videó, az utca nyelve, a képek arányának növekedése a nyomtatott termékekben) közötti „közlekedés” az ifjúság számára otthonosabb terület, mint az őket képező tanárgenerációk számára. (A címlapon vagy a belső oldalak hangsúlyos helyén elhelyezett

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma **Kiskunhalas**

többnyire színes vizuális ábrázolatok képi utalásrendszert hoznak létre, hogy a könyvre rápillantó a tárgyat jelölő cím mellett azonnal érzékelje, milyen /tan/tárgyról is van szó.) Ma a szövegértő olvasás minőségi kritériumai között megtaláljuk a képi információk (térképek, ábrák, diagramok, modellek, szerkezeti sémák, illusztrációk stb.) olvasásának képességét is. Az olvasónak tehát úgymond összekapcsolja, egymásra vonatkoztatja a szöveges és a képi közlések tartalmait. Egy jó tankönyvben mind a szöveges közléseknek, mind az idézett forrásoknak, mind a képanyagnak van felhívó jellege, művelődéstörténeti, tudományos, esztétikai értéke, a képzettársításokat megindítani képes érzelmi és gondolati ereje. A felsoroltakat átfogó szempont az adott kultúra alapműveltségéhez tartozó nyelvi-fogalmi, gondolkodásbeli és képi műveltség felépítése. Ha a tankönyvnek a képzési folyamatban betöltött szerepéből indulunk ki, a tanulószervezés és a tankönyv által elősegített interakciók típusa alapján alapvetően két típust különböztethetünk meg. Az ún. algoritmizált tankönyv a képzési folyamatot időben és a közvetített tartalmak tekintetében egyaránt kisebb egységekre tagolja, szisztematikus felépítésű, „adagolt” előrehaladást feltételez. Ilyenek például a matematika, az informatika, a műszaki tudományok tankönyvei, ilyen lehet egy, a rajzolás technikai gyakorlatát vagy a természettudományos kísérletezés eljárásait közvetítő munka. Az ún. konzultatív-referenciális tankönyvtípusba sorolhatóak általában például a történelem, a társadalomismeret, az irodalom, a környezetismeret tankönyvei. A tanulók munkáltatását biztosító taneszközök sok és sokféle feladatot tartalmazzanak. Legyenek bennük véleménynyilvánításra ösztönző gyakorlatok, ezek legyenek alkalmasak az önismeret, az empátia fejlesztésére is. A gyakorlatok mennyisége és nehézségi foka nyújtson lehetőséget a személyre szabott jártasság-, képesség- és készségfejlesztésre, a felzárkóztatásra, a tehetséggondozásra. A tankönyvek folyamatos lehetőséget kínálnak beszédművelésre, a szóbeli és írásbeli kommunikációs készség, az önálló ismeretszerzés fejlesztésére. A fogalmazástanítás terjedjen ki mind a kreatív írás, mind a műfaji követelményeknek megfelelő fogalmazás fejlesztésére. A tankönyvek szemléltető szövegei, utasításszövegei nyelvileg, helyesírási szempontból kifogástalanok legyenek, ugyanakkor nyelvezetük ne legyen bonyolult vagy nehezen érthető a diákok számára. A tankönyveken kívül a magyar nyelvi és irodalmi program megvalósítását egyéb segédeszközök, így pl. tanári kézikönyvek, felmérőlapok, feladatgyűjtemények is támogatják.

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

7.2.A leginkább ideillő tankönyvek

Magyar nyelvtan

17137 Antalné Szabó Á. – Raátz Judit: **Magyar nyelv és kommunikáció 9.**

17237 Antalné Szabó Á. – Raátz Judit: **Magyar nyelv és kommunikáció 10.**

17337 Antalné Szabó Á. – Raátz Judit: **Magyar nyelv és kommunikáció 11.**

17437 Antalné Szabó Á. – Raátz Judit: **Magyar nyelv és kommunikáció 12.**

Magyar nyelv a középiskolák számára 9. évfolyam (Szerző: Fráter Adrienne)

Magyar nyelv a középiskolák számára 10. évfolyam (Szerző: Fráter Adrienne)

Magyar nyelv a középiskolák számára 11. évfolyam (Szerző: Fráter Adrienne)

Magyar nyelv a középiskolák számára 12. évfolyam (Szerző: Fráter Adrienne)

17541 Balázs N. – Madocsai K. – Sági É. B. – Virágh Sz. – Raátz J. (alk. szerk.): **Anyanyelv és szövegértés 9.**

17542 Balázs N. – Madocsai K. – Sági É. B. – Virágh Sz. – Raátz J. (alk. szerk.): **Anyanyelv és szövegértés 10.**

17543 Balázs N. – Madocsai K. – Sági É. B. – Virágh Sz. – Raátz J. (alk. szerk.): **Anyanyelv és szövegértés 11.**

17544 Balázs N. – Madocsai K. – Sági É. B. – Virágh Sz. – Raátz J. (alk. szerk.): **Anyanyelv és szövegértés 12.**

Magyar irodalom

17120 Pethőné Nagy Csilla: **Középpontban a befogadó – Irodalom 9.**

17545 Pethőné Nagy Csilla: **Irodalmi szöveggyűjtemény 9.**

17220 Pethőné Nagy Csilla: **Középpontban a befogadó – Irodalom 10.**

17546 Pethőné Nagy Csilla: **Irodalmi szöveggyűjtemény 10.**

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma
Kiskunhalas

17320 Pethőné Nagy Csilla: **Középpontban a befogadó – Irodalom 11.**

17547 Pethőné Nagy Csilla: **Irodalmi szöveggyűjtemény 11.**

17420 Pethőné Nagy Csilla: **Középpontban a befogadó – Irodalom 12.**

17548 Pethőné Nagy Csilla: **Irodalmi szöveggyűjtemény 12.**

Sokszínű irodalom 9. évfolyam I., II. kötet (Szerzők: Hornok András, Laklia Márta, Sisák Gábor)

Sokszínű irodalom 10. évfolyam I., II. kötet (Szerzők: Hornok András, Laklia Márta, Sisák Gábor)

Sokszínű irodalom 11. évfolyam I., II. kötet (Szerzők: Boldog Zoltán, Laklia Márta, Sisák Gábor)

Sokszínű irodalom 12. évfolyam I., II. kötet (Szerzők: Boldog Zoltán, Laklia Márta, Sisák Gábor)

"Ha az Úr nem építi a házat,

hiába fáradoznak az építők.

Ha az Úr nem őrzi a várost,

hiába vigyáznak rá az őrök.

De akit az Úr szeret,

annak álmában is ad eleget."

(Zsoltárok 127, 1, 2)

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnáziuma **Kiskunhalas**

Középszintű érettségire bocsátható az a végzős tanuló magyar nyelv és irodalom tantárgyakból a 12. év végén, aki teljesítette a középszintű tantárgyi követelményeket. Az emelt szintű érettségi vizsga a 12. év végén tehető, amennyiben a tanuló humán tagozatos képzésen tanul, vagy 11. és 12. évfolyamon részt vett magyar nyelv és irodalom tantárgyi fakultációs órákon és 11. év végén, illetve 12. félévkor legalább jó osztályzatot szerez.

Továbbá az emelt szintű érettségire bocsátás azon alapórára járó végzős tanuló számára is javasolható, aki birtokában van a középszintű tantárgyi követelmények mellett az emelt szintű érettségire elvárt ismereteknek és készségeknek is; különbözeti vizsga során megerősítő visszajelzést kapott tanáraitól arra vonatkozóan, hogy a vizsgát eredményesen teljesíteni képes.